

Interface®

Trendbook Krizler ve Umutlar

Proje: Pallavi Dean Interiors - Edelman Dubai; Fotoğraf: Pankaj Anand

Interface®
Trendbook

Bu yayın, bağımsız uzmanlarla iş birliği yapılarak, Interface® himayesinde oluşturuldu.

Proje: FMO Netherland

Murat Güney

Doğu Akdeniz Bölge Müdürü
Interface®

Önsöz

Değerli okurlar,

Interface® olarak karo halı ile başlayan yolculuğumuz, 2017 yılında LVT (Lüks Vinil Karo) ve 2018 yılında da nora markası ile kauçuk zemin malzemesi çözümlerinin eklenmesi sayesinde genişleyerek devam ediyor. Ana misyonumuz; daima geliştirdiğimiz ve tasarladığımız ürünler ile mekân tasarımında fark yaratarak kullanıcılara, kendilerini iyi hissettirecek, sağlıklı ve işlevsel alanlar yaratılmasına hizmet etmek.

2020'nin başından beri zorlu bir süreçten geçiyoruz. Sağlığımız ve çevreyle ilgili sorunlar karşısında yoğun kaygılar yaşıyoruz. Deneyimlediğimiz kriz ve çözüme dair umutlarımız da bu yıl ikincisini hazırladığımız "Trendbook"un kaçınılmaz olarak ana konusunu oluşturdu. Interface® olarak, Mission Zero hedefi ile başladığımız sürdürülebilir bir gelecek için endüstride öncü adımlarımızı daha da ileri taşımak için gayret ederken farklı alanlardan sesleri bir araya getirerek disiplinler üstü bir paylaşım ortamı yaratmanın önemine inanıyoruz. Ürün ve üretimlerimizin Karbon Nötr

olmasının ötesinde artık dünyamıza daha fazla hizmet edecek "Climate Tack Back™" inisiyatifini hayata geçirerek doğaya saygıyı her zaman ön planda tutuyoruz. İçinden geçtiğimiz pandemi sürecinin tekrarlanmaması için doğayla ilişkimizi daha derinden sorgulamaya, çeşitli alanlarla iş birliği kurarak ve farkındalık geliştirerek sağlam adımlar atmaya devam etmek istiyoruz.

Bizlere daima ilham veren ve trendlere öncülük eden katılımcılarımızın yardımları ile Trendbook'un da bu doğrultuda gelişmesi ve zenginleşmesi için çalışıyoruz.

Bu yayın ile farklı alanlarda hangi trendlerin etkin olduğunu, kriz ortamından nasıl etkilendiğimizi ve sağlıklı bir gelecek için umutlarımızın neler olduğunu paylaşarak hayatlarımızın nasıl değişebileceğini uzmanlarından dinliyoruz. Bu keyifli çalışmanın içinde bizleri kırmayarak yer alan ve büyük katkı sağlayan herkese sonsuz teşekkürleri bir borç biliriz.

Keyifle okumanız dileğiyle,
Saygılarımla,

Hakkında

Karo halı, LVT ve kauçuk zemin alanlarında dünyanın en büyük üretici ve tasarımcı firmalarından biri olmasının yanında, sürdürülebilir kalkınmada da lider konumda olan Interface®; kendi kulvarında Türkiye'nin ilk ve tek yayını olan "Trendbook"u alanında öncü isimlerin katkılarıyla okuyucularla buluşturuyor. Çalışmada; mimari, iç mimari, tasarım, iş dünyası ve ortak ekseninde ilişki kurulan diğer sektörlerden bağımsız uzmanlar, kendi branşlarıyla yakından bağlantılı olan konu başlıklarında yardımcı yazarlar olarak yer alıyor. Bu yayın, kurduğu geniş erişim ağıyla, ilişkide olduğu sektörler merkezinde önemli bir etkileşim aracı olarak işlev görüyor.

Interface®'in esas uzmanlık alanı olan zemin kaplamaları ve kullanım alanları merkezinde geniş dallara yayılan kapsamlı bir içeriğe sahip "Trendbook"un ikinci edisyonu, ana konuya ve geçtiğimiz yıl başlayıp tüm Dünya'yı etkisi altına alan pandemi koşullarının sonuçlarına farklı yönlerden yaklaşan dokuz bölümden oluşuyor. Geniş çapta, ofis tasarımlarında değişen trendlere değinen birinci bölüm, çalışma alanlarının yanı sıra uzaktan çalışma hayatına da atıfta bulunuyor; çalışan sağlığı, mutluluğu, esenliği gibi konulardan yola çıkarak mimari ve diğer öğelerin rehberlik edici işlevine odaklanıyor.

Sürdürülebilirlik kavramını merkezine alan ikinci bölümde, mimarlarımız kendi ofislerinde bu konuda attıkları adımları paylaşarak farkındalık yaratılmasına katkı sunuyor. Interface®'in endüstride öncü sürdürülebilirlik yaklaşımı, sağlığa ve esenliğe yaptığı vurgu, üçüncü bölümde farklı alanlardan uzmanların görüşleriyle zenginleşiyor.

Dördüncü bölüm ise bu yıl özellikle pandemiyle mücadelede ön planda olan sağlık yapılarındaki mimari çözümlere ve gelişmelere ayrılıyor. Sağlıklı bir geleceğin yeni nesillere verilmesi gereken önem ve ilginin bilincinde olarak hazırlanan beşinci bölüm pandemi koşullarında eğitimi ve eğitim yapılarındaki trendleri konu ediyor. Sağlıklı olmak denince ilk şartlardan olan sağlıklı beslenme de bu yılki edisyonda, sürdürülebilir gıdaya erişim bağlamında ele alınıyor. Pandemi nedeniyle yaşadığımız kapanmaların kültür-sanat faaliyetlerini de büyük ölçüde sekteye uğratmasına dair geliştirilen alternatif çözümler yedinci bölümde paylaşılırken sekizinci bölümde ise güvenli seyahat hakkı üzerinde duruluyor; ulaşımda ve turizmde insan odaklı yaklaşımlar merkeze alınıyor.

Son bölümde ise dijital medyanın hayatımıza, ticari faaliyetlere ve tüketim alışkanlıklarımıza olan etkisine dikkat çekiliyor.

BÖLÜM 1 // **Çalışma Alanlarında Yeni Dinamikler**

- Evden Çalışmada Cinsiyet Ayrımı ve Dengesi
- Yeni Çalışma Düzeninde Mimarın Rolü
- Paylaşımlı Ofislerde Yükselen Talep
- Çalışma Alanları Hangi Yöne Evriliyor?
- Ofislerde Mimari Yeniden Yapılanma

BÖLÜM 2 // **Ofislerimizde Sürdürülebilirlik** **Adımlarımız Neler?**

BÖLÜM 3 // **Değişim Zihinde Başlar**

- Gerçeklerimizle Barıştığımız Yer
- Karbonu Düşünerek Tasarlamak
- Endüstride Sürdürülebilirliğin Öncü Adımları
- Malzeme Tercihlerinde İnsan ve Doğa
- COP26 ve Yapılı Çevre

BÖLÜM 4 // **Sağlıkta Ön Cephe**

- İyileşmeye Atılan Adım - Sağlık Mekanlarında Güven Duygusu
- Hastanelerin Covid-19 ile İmtihanı
- Küçük Ölçekli Sağlık Mekanlarına Özel Çözümler

BÖLÜM 5 // **Geleceğin Anahtarı: Eğitim**

- Pandemi ve Mimarlık Eğitimi
- Pandemi Ebeveyni Olmak
- Mimarlık Eğitiminde Alternatif Yaklaşımlar
- Eğitim Mekanlarında Değişen İhtiyaçlar
- Sürdürülebilir Bir Eğitim Modeli İnşa Etmek

BÖLÜM 6 // **Sürdürülebilir Lezzetlerin Peşinde**

- Güvenli Gıdaya Erişimde Yeni Alternatifler
- Hiç: Tasarım Ekseninde Kurgulanmış Ormandan Tabağa Bir Urla Serüveni!
- Restoranlarda Pandemi Sonrası Detaylar
- Restoranları Bekleyen Gelecek

BÖLÜM 7 // **Kültür ve Sanatın Yeni Normali**

- Mekân ile Çoklu Diyalog: Performatif Çizim ve Tuval-Mekân
- Empatiye Dönüş
- Kültür Yapılarının Geleceği; Değişen İhtiyaçlar
- Uzaktan Sergi Deneyimi

BÖLÜM 8 // **Turizm ve Seyahat Kültüründe Gelecek**

- Yeni Normal Turizm
- Kent Çeperinde Dinlenme İstasyonları
- Havacılık Sektöründe Güvenli Seyahat Tedbirleri
- Kentlerde Mikro Hareketlilik ve Bisikletin Dönüştüren Gücü
- Turizmde Sağlık ve İnsan Odaklı Gelecek
- Kent İçi Sürdürülebilir Ulaşım Stratejileri

BÖLÜM 9 // **Pazarlamada Dijitalleşme**

- İletişimde Yeni Çağ
- Alışverişin ve AVM'lerin Geleceği
- "Gelecek Önümüzde Değil, Onun İçindeyiz"
- Dijital Deneyimlerin ve Medyanın Yeni Normali

Bölüm 1

Çalışma Alanlarında Yeni Dinamikler

Çalışma alanlarında ihtiyaçlar her geçen gün değişiyor. Kullanıcıların sağlığını ön plana alan yaklaşımlar daha da önem kazanırken geçtiğimiz yıl hayatımıza giren Covid-19 salgını iş hayatımızda köklü değişiklikleri de beraberinde getirdi. Uzaktan çalışma deneyimi ile hem gündelik tempomuz hem de ofis mekanlarından beklentimiz farklılaştı.

Bu süreçte cinsiyet eşitsizliğini yeniden tartışmamız gerektiği bir kez daha gün yüzüne çıktı. MetLife Emeklilik ve Hayat Hukuk Direktörü Burcu Özsevinç pandemi sürecinde evden çalışma deneyimlerini bizimle paylaştı; iş ve ev hayatı arasında kurmaya çalıştığımız dengenin ne denli kırılgan olduğuna dikkat çekti.

Studio-13 Kurucusu Deniz Yetkin ve Erginoğlu&Çalışlar Kurucu Ortağı Kerem Erginoğlu mimari perspektiften çalışma alanlarının mekânsal organizasyonunda bizleri nelerin beklediğine, konforlu ve sağlıklı çalışma ortamları için yapabileceklerimize değindi. Han Spaces CEO'su Burcu Burteçin ise giderek daha fazla ilgi ve talep gören ortak/paylaşımlı çalışma alanlarının yapılanmasını aktardı.

Cushman & Wakefield Türkiye Ortağı Murat Can Elmalı ise kuşaklar arası çalışma alışkanlıklarını değerlendirdikleri kapsamlı araştırmaları doğrultusunda pandemi sonrası beklentileri gündeme taşıdı.

Burcu Özsevinç

Hukuk Direktörü
MetLife Emeklilik ve Hayat

Evden Çalışmada Cinsiyet Ayrımı ve Dengesi

Salgın dönemi, çalışan birçok anne ile benzer şekilde, anne miyim, öğretmen miyim, oyun arkadaşı mıyım, iş hayatındaki bir profesyonel miyim, ev işleri lojistik sorumlusu muyum yoksa gerçekleştirmek istediği hayalleri olan bir kişi miyim

soruları dahil başka birçok soru ve endişeyi beraberinde getiren bir süreç oldu. Durumun daha endişe verici kısmı ise bu sürecin ne zaman kontrol altına alınacağı ve alındığında ise eski alışkanlıklarımıza tam olarak dönüp dönemeyeceğimiz.

Pandemi öncesinde oğlum kreşe gidiyordu, eşimle yaptığımız iş bölümü

Fotoğraf: Ketut Subiyanto, Pexels

doğrultusunda oğlumuzla öncelik vererek kariyerimiz ve ev işleriyle ilgileniyorduk. Oğlumuzu doğduğundan itibaren üçüncü bir kişiden destek almaksızın kendimiz büyüttüğümüzden bu sürecin getirdiği zorluklara zaten alışmıştık; iş yaşamının gerekliliklerinden kaynaklı stresler yaşasak da bir şekilde hallediyorduk. Pandemi ile birlikte eve kapanış ve hastalık kapma korkusu nedeniyle oğlumuzun eğitimine evde devam etmesi kararı almamız ve iş yaşamının artan beklentileri ciddi bir bunalımı da beraberinde getirdi.

Kendimle ilgili istek ve kişisel gelişim hedeflerini tamamen park ettiğim ve hatta dinlenmek gibi temel ihtiyaçlarımı dahi minimum düzeyde karşılamaya çalıştığım bu süreçte en başta oğlum olmak üzere işim ve ev işleri arasında üçgen çiziyorum. Aşırı hareketli, uyku limitlerinin en altında uyuyan, sürekli aktivite peşinde koşan ve arkadaşlarıyla sosyalleşmesi gereken bir yaşta evde kalması istenen dört yaşındaki bir çocuğa toplantım olduğunu, telefonla konuşmam gerektiğini ve diğer ekiplerin benden bilgi ve yönlendirme beklediğini anlatmak pek kolay olmuyor. Olsa dahi bundan çocuğa ne? O sorumluluklar ayrı, çocuğun ilgi ihtiyacı ve beklentileri ayrı. Bununla birlikte, bu zamana kadar nice emekler vererek bu noktaya getirdiğim kariyerimin aynı başarıyla devam etmesi ve hatta gelişmesi ise apayrı stres kaynağı. Oğlum gözümün önünde olacağından, evden çalışma imkanının verilmiş olması her ne kadar benim için büyük bir şans olsa da oğlumun ihtiyaçlarıyla iş yaşamından artarak gelen taleplere zamanında ve layıkıyla dönüş yapılması gerekliliği arasında sıkışıp kaldığımı hissettiğim çok an oldu. Ofiste çalışmak veya yalnızken evden çalışmak ile herkes evde ve senden bir şeyler bekler durumdayken evden çalışmak arasında çok ciddi fark var. Çalışırken defalarca bölün-

yorum ve aynı anda birçok farklı konuyla ilgilenmem gerekebiliyor. Toplantılar arasında makineye çamaşır atmak, yemek yapmak veya mümkün olduğu takdirde toplantıları kulaklık ile takip edip, bir yandan da bulaşık makinesi boşaltmak ritüel haline geldi. Dikkatimi yoğun olarak toplayabilmek adına oğlumun uyuttuktan sonra geç saatlere kadar çalıştığım çok gece oluyor. Dolayısıyla kendime ayırabileceğim zaman yok gibi ve olduğunda ise herhangi bir şey yapmaya mecalim kalmıyor. Etkin zaman yönetiminde anlatılan “Önceliklendirme”, “Delegasyon” ve “Hayır Diyebilme” gibi kavramlar bir anda anlamını tamamen yitirdi. M&A geçmişi olduğumdan proje kapsamındaki şirketlerin farklı ülkelerde bulunmasından kaynaklı saat farkları nedeniyle gece-gündüzün karıştığı uzun saatler çalışmaya ve yapım gereği uykusuz kalmaya oldukça alışkınım. Ancak, geldiğimiz noktada durum bunun oldukça ötesinde! Konu sadece uykusuzluk, fazla çalışma ve ağır iş yükü değil; konsantrasyon gerektiren ciddi bir iş ile haklı olarak oyun oynamak isteyen bir çocuk ve bitmek bilmeyen ev işleri karşısında 24 saatin yetersiz kaldığı “yetişememe” halinden kaynaklı belirsizliklerle dolu bir sürecin getirdiği ağır kaygılar. Arkadaşlarından ve alıştığı okul ortamından koparılarak birdenbire evde kalması gereken bir çocuğun psikolojik ve fizyolojik sağlığını korumaya çalışmak ile iş yaşamının beklentilerini eksiksiz karşılamaya çalışmanın gerektirdiği efor ve dayanıklılık, duygusal ve fiziksel olarak gerçekten çok yıpratıcı. Benzer şekilde ekip arkadaşlarımın ve paydaşların beklentilerini ve motivasyonunu korumak ve optimum düzeyde yönetmeye çalışmak da bir o kadar zorlayıcı.

Bütün düzen bu denli değişmişken artan beklenti ve sorumluluklara rağmen hiçbir şey olmamış gibi aynı yüksek performansı vermeye çalışmak adil mi diye zaman

zaman kendime sormadan edemiyorum. Uzun uzun düşünmek için zaman olmadığı gibi cevabın ne olduğunun da pek bir önemi yok zaten. Bu kadar yükün altında kalıp, yüksek performans ve yönetim ihtiyacına cevap vermenin getirdiği zorluk ve stres ile başa çıkmaya çalışmak benden neler götürüyor kim bilir? Nasıl hissettiğime bağlı olmaksızın her şey hızla devam ediyor. Belirsizliklere rağmen alınması gereken çok sayıda karar, gelecek için yapılması ve güncel şartlara göre revize edilmesi gereken planlar var. Hastalanırsam evimizin sisteminin çökeceğini bildiğimden sağlıklı olduğuma, ailemin ve çevremdeki kişilerin sağlıklı olduğuna şükredip bir an evvel normale dönebilmeyi ümit ediyorum. “Dünyada mükemmel anne diye bir

şey yoktur” şeklinde klasik bir deyiş var ya, peki mükemmel anne olmaya çalışmayı bırakıp; biraz da “fevkalade bir anne”, “fevkalade bir yönetici” ve gerekli her türlü işe yetişmeye çalışan “fevkalade bir iş bitirici/çözüm bulucu” olma mottosuyla metanetimi korumaya çalışıyorum ve bu amaçta yalnız olmadığımı da farkındayım.

Not:

- SU Gender tarafından yayınlanan Covid-19 Pandemisi Sürecinde Toplumsal Cinsiyet Çalışmaları İzleme Raporu'nda verilen bilgiye göre BM Kadın Birimi'nin Nisan ayında Türkiye'de 1.508 kişiyle yürüttüğü çalışmada kadınların: %77,6'sı evin temizliğine ve düzenine, %28,7'si yaşlılara destek vermeye, %60'ı yemek yapmaya, %41'i ev alışverişine pandemi öncesi döneme göre daha fazla zaman ayırdıklarını belirttiler.
- https://sugender.sabanciuniv.edu/sites/sugender.sabanciuniv.edu/files/pandemi_raporu.pdf

Fotoğraf: Ivan Samkov, Pexels

Proje: Spektrum Arkitekter - Bayer; Fotoğraf: Jason Photography

Deniz Yetkin

Kurucu

Studio-13

Yeni Çalışma Düzeninde Mimarın Rolü

Her yerde çağın getirdiği yenilikleri konuşuyoruz. Değişen zaman, değişen algı ve mekânları tartışıyoruz. Düşünün ki bir mimarla çalışacaksınız. Bundan çok değil 5-10 sene önce ondan beklentileriniz ne olurdu, bugün ne? Bunları düşünmek bile ne kadar büyük adımlar atıldığının göstergesi.

- İçinde olmaktan KEYİF alacağınız,
- Farklı ESNEK çalışma şekillerini size sağlayan,
- Kaliteli hava, su ve ENERJİ kaynaklarını kullanan,
- Sizi DOĞADAN ve birbirinizden koparmayan,
- Aynı zamanda kendinize ÖZEL vakit ayırabildiğiniz,
- İşlerin rahat yürümesini sağlayan İŞLEVSEL olanakların hepsini barındıran,
- SAĞLIĞINIZI tehdit etmeyen malzemeler kullanılan mekanlar vb.

Herkes aynı bilinçte olmayabilir ancak bugün bir mimar mekân tasarlarken neyi ne için yaptığını çok iyi bilmelidir. Kullanıcıların farkında olmadan bile deneyim ettikleri mekânsal her duygu ve işlevin bir sebebi vardır.

Bugün bir mimar, mimari renk ve dokuları seçip mobilyaları doğru yerleştirmenin yanı sıra sizin o mekânda deneyim edeceğiniz çalışma şeklini de tasarlıyor aslında. Sizin hiç farkında olmadan girdiğiniz atmosferde stresiniz azalıyor, yaratıcılığınız ve verimliliğinizi artırıyor olabilir. Bunları sağlamak adına var olan "wellbeing" öğeleri artık günümüzün olmazsa olmazı.

Çevrenin insan üzerindeki etkisini araştırırken ve tasarımlarımızın merkezine insanı yerleştirirken bunu tek başımıza yapamayız. Başka disiplin ve görüşlerle birlikte çalışmak ve takip etmek zorundayız. İnsanı ve doğayı da bilimsel açıdan inceleyen araçları kullanmalıyız.

"Mimarlardan öğrendiklerimden daha çok şeyi diğer disiplinlerdeki yaratıcı insanlardan öğrendim.

Çünkü onlar dünyaya bakmanın bir yolunu bulmuşlar ve bunu çok önemli buluyorum."

Thom Mayne

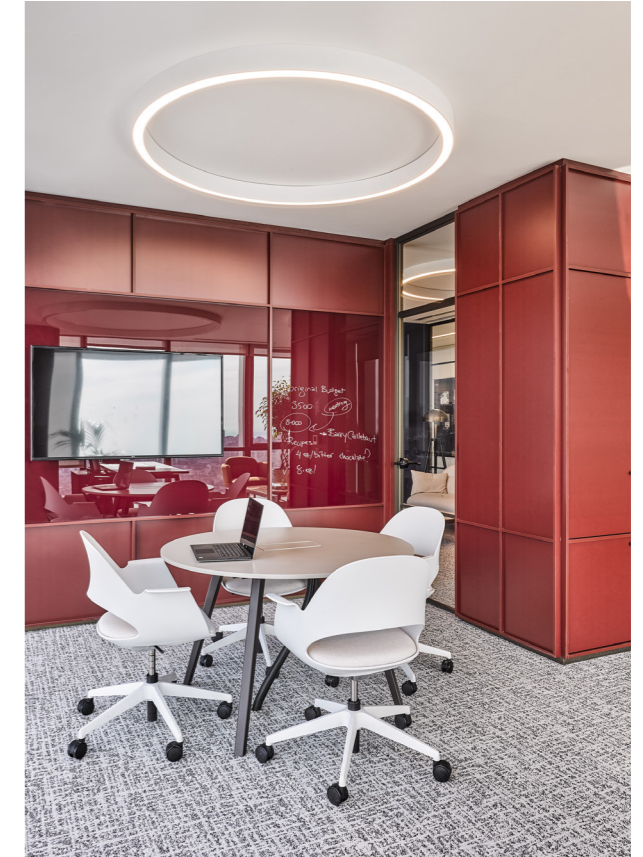
Son yıllarda iş yeri kavramı, iş dönüşümü sürecinin en önemli öğelerinden biri haline geldi. Sürekli değişimin hâkim olduğu günümüzde, iş esnekliğini ve çevikliğini artırmak ve piyasadaki değişimlere hızlıca ayak uydurabilmek, tüm işletmelerin en önemli hedefleri arasında yer alıyor.

Bu hedeflere ulaşmak için şirketler artık çalışma alanlarını sabit, fiziksel ürünlerden uzaklaştırıp, daha esnek bir iş hizmetine yöneliyor. Üstelik bu hizmet çalışanlara da verimli ve üretken bir deneyim sunuyor.

Bir çalışma alanını en uygun hale getirmek, bir bulmacayı çözmek gibidir. Gerçekte, bir iş yeri stratejisi için herkese uyan tek bir yaklaşım yoktur. Her şey iş gücünüze ve şirket kültürünüze bağlıdır. Çalışma kalıpları da daha fazla şeffaflık ve esneklik lehine sürekli olarak gelişmektedir. Bu şeffaflığı sağlarken diğer ihtiyaçların göz ardı edilmemesi gerekir. Hem iş performansı hem de çalışan memnuniyeti için bir iş yeri stratejisi gereklidir. Size uygun stratejiyi seçmenize veya seçmiş olduğunuz stratejiyi geliştirmenize yardımcı olacak olan mimarların mekânın en verimli nasıl kullanılabileceğini doğru tanımlaması gerekiyor. Davranışlara ve insanların nasıl çalıştığına dair bilgi veren gerçek zamanlı veriler, daha insan merkezli iş yerleri oluşturmamıza yardımcı oluyor. İnsan merkezli tasarımlarda şu unsurlar aranıyor:

- Esnek, modüler ve geleceğe odaklı tasarım
- Faaliyet tabanlı, karma alanlar (bağımsız çalışma, mekânlarda çeşitlilik)
- Sağlığı desteklemeye yönelik mekânlar
- Her bir çalışana ayrı şekilde hitap edebilme
- Entegre teknolojiye uygun donatılma

Herkesin kendine özgü bir çalışma tarzı vardır. Bir kişinin çalışma tarzı iş gereksinimlerine uyuyorsa işten alınan tatmin de, iş performansı da artar. Kendinize ve sizi nelerin memnun edeceğine dair ne kadar fazla şey bilerseniz çalışma ortamınızda da o kadar iyi çalışır ve yaşayacağınız stresi azaltırsınız. İnsanların çalışma tarzlarını anlamak, iş yerindeki uyumsuzlukları azaltır; çünkü kendilerinin en iyi nasıl çalışacaklarını bilen çalışanlar, zamandan tasarruf sağlayarak üretkenliklerini artırır.

Proje: Studio 13 - Barry Callebaut;
Fotoğraf: İbrahim Özbunar

Aynı zamanda diğerleriyle olan iletişimlerini de geliştirerek çalışma arkadaşlarının tarzlarını da daha iyi anlarlar.

Siz hangisisiniz? Hepinizin çalışma stilleri, ihtiyaçları ve talepleri aynı olabilir mi? Hepiniz tek bir yerde sorunsuzca çalışabilir misiniz? Herkesin kendine özgü stili ve kişiliğine uygun bir çalışma ortamını nasıl yaratabiliriz?

Herkesi memnun etmenin imkânsız olduğunu düşünebilirsiniz, ancak esnek ofis kavramı ve ihtiyaç analizlerinize uygun mekânlarla bu mümkün. Herkesin sevebileceği ve değerini bileceği bir ofis düzeni hayal ediyoruz. Çalışanları da tam merkezinde tuttuğumuz analizler, seminer ve atölyelerle sürece herkesi dahil ediyoruz. İş yeriniz için size özel bir tasarım yönetim planı uygulanırsa bunu rahatlıkla başarabiliriz.

Gizem Burteçin

Kurucu Ortak & CEO
HAN Spaces

Paylaşımlı Ofislerde Yükselen Talep

Alkaş ve Nurus ortaklığında kurulan HAN Spaces ile gayrimenkul sektörünü ve çalışma alanlarını dönüştürmek üzere yola çıktık. Sektördeki alışlagelmiş prensipleri asgari olarak aldık ve insan nasıl çalışmak ister diye ideal dünyayı sorguladık. Şunu diyebiliriz ki, binaların sadece akıllı olması yetmez ruhu da olmalı. Yeni dönem esnek çalışmaya uygun, hazır ve paylaşımlı ofislerin dönemi olacak. Bu bizlere paylaşım ekonomisinin getirdiği bir verimlilik ve aynı zamanda uçtan uca verilebilecek tüm hizmetlerle kullanıcı kolaylığı demek. Hayal ettiğimiz idealler, sunduğumuz hizmetler, hibrit ve esnek çalışma imkanları ile çalışma hayatına reset atıyoruz.

Çıkış noktamız, insan. Filozoflar ve psikologlar insan nasıl yaşar, nasıl düşünür, ne hissediyor sorularına cevap arıyor. İnsan nasıl çalışır, nasıl daha mutlu, özgür ve özgün çalışır sorusuna daha sosyolojik bir açı ile odaklanmak; tasarımı, teknolojiyi, sürdürülebilirliği, sanatı, sosyalleşmeyi içeren multidisipliner bir yaklaşımla bugünkü sistemden daha iyisini hedeflemek gerekiyordu. Günde 8 saat uyuyor, 2 saat yemek yiyor ve sosyalleşiyor, 2 saat de trafikte geçiriyoruz. Günün geri kalan en büyük kısmı ise çalışarak geçiyor.

Çalışmak bu denli hayatımızın odağındaiken bizim çalışmayı daha özgür, daha mutlu hale getirme misyonumuz var. Tüketmeyi değil, birlikte üretmeyi ve insan için sürdürülebilir olanı, anlamlı olanı hedeflerken bu topraklara baktık ve hanlar bizim sorumlumuzun karşılığı oldu. HAN bu toprakların kültürü: Yüzyıllardan besleniyor, plazalardan önce vardı ve çok daha doğrudu, her şeyden önce insan odaklıydı. Konaklama ve iş alanları doğru yer ve güzergâhta konumlanıyor, misafirperverlik ve samimiyetle hayat buluyordu. Göz göz odaları, iş birliğine ve komşuluğa kucak açan kültürü, avlularında hayat bulan sosyallığı ile hanlar bizim kültürümüz. Plaza hayatı bizleri boğdu, yalnızlaştırdı, duvarların ve kutuların içine hapsetti. HAN'da bugünün ve yarının ihtiyaçları, teknolojisi ve ilerici bir yaklaşım ile köklerimizden güç alıyoruz.

Hayalimizdeki çalışma ortamını Levent'ten başlayarak hayata geçirdik. HAN'da, tıpkı eski iş hanlarındaki gibi samimiyet, birliktelik ve dayanışma olan bir çalışma ortamı hayal ettik. Mekana ruhunu; duvarlarımızı açtığımız farklı sanatçılara ait ve zaman zaman değişen sanat eserleri, Yuzu ile özenerek seçtiğimiz bitkilerimiz, çiçeklerimiz, aynı zamanda kafemizi işleten Minoa'nın kitapları, günün saatlerine göre değişen

müzik ve en önemlisi o mekandaki insanlar veriyor. Sanatın hayatı güzelleştirdiğine, çalışma alanlarında bizlere ilham verecek dürtüyü sağladığına inanıyor, HAN'da sanata alan açıyoruz. ArtPick kürasyonu ile 3 ayda bir düzenlediğimiz HAN Sergileri ile ülkemizden ve dünyadan çağdaş sanatçıların özgün eserleri ile HAN'da çalışanların hayattan ve sanattan esin alabilmeleri arzu ediyoruz.

Pandemi sonrası nasıl evlerimiz bir anda ofise dönüştüyse, ofisler de eve dönüşüyor. Artık o bildiğimiz tek tip veya standart ofislerde çalışmak zorunda değiliz, daha esnek çalışabiliyoruz. O halde bizleri ofise çeken bir şeyler olmalı. Ofisler şirketlerin kültürünü yansıtmalı, bireylere özgürlük ve mutluluk vermeli ve bizler de evimizin hijyeni, güveni, kullanıcı kolaylığı, uçtan uca hizmet dünyası ve konforundaki ofislerde daha sosyal ve daha mutlu çalışabilmeliyiz.

Konvansiyonel modellerden hibrit ve esnek olana ciddi bir yönelim olduğunu görüyoruz. Şirketlerin bugüne kadar sürdürdüğü standart ofis kavramı değişiyor. Herkes her an evde çalışmak istemiyor olabilir ama eğer çalışan günde üç saatini de trafikte harcamak istemiyorsa o zaman evine yakın bir uydu ofisten veya co-working alanından çalışabilmelidir. Uzaktan çalışma, evden çalışma, esnek çalışma ve mevcut ofisleri içerisinde de rotasyonlu çalışma gibi sistemler hep teknoloji ve yönetsel bir altyapı gerektiriyor. Büyük metrekareleri küçültüp yarı esnek modele geçmek isteyen birçok firma ile görüşüyoruz. Onlara hizmet sağlamak için çalışmalarımızı sürdürüyoruz. Ticari gayrimenkuller de tıpkı araba kiralama gibi bir hizmet alımına dönüşüyor. Artık çalışanlar zorla gittikleri ofislerde değil; aksine içinde hayat olan, hikayesi ve yeşili olan, insana değer veren binalarda olmak istiyorlar.

Bu dönemde binaların akıllı ve sürdürülebilir olması, tedbirli ve sağlıklı, olabildiğince temassız ve temiz hava alıyor olabilmese öncelik haline geldi. Binaların aynı zamanda saygılı olması lazım ki biz bunu yeşile ve ekosisteme saygı, enerji verimliliği, engellilerin binaya girip çıkabilmeleri ve erişilebilirlik açısından yorumluyoruz. Şu anda önceliğimiz sağlık ama sağlığın da ötesinde birçok değişimin bir arada yaşandığı bir süreçten geçiyoruz. Böyle büyük dönüşümlerin yaşandığı bu dönem aynı zamanda esnek çalışma, teknoloji, akıllı binalar, yeşil binalar ve sürdürülebilirlik açısından çok değerli kazanımlar elde edebileceğimiz bir dönem. Bu sebeple yeni dönem standartlarını sağlıktan, sürdürülebilirliğe, teknolojiden, tesis yönetimine, mimariden endüstriyel tasarıma, İK'dan sosyolojiye farklı disiplinlerden uzmanlar ve hep

birlikte konuşmak ve belirlemek istedik. Öncülüğünü yaptığımız Re-Set Workspace ile farklı alanlarda görüş bildiren PER-YÖN, İDEALİST gibi dernekleri, Bahçeşehir Üniversitesi ve Özyeğin Üniversitesi gibi üniversiteleri, Bilişim Vadisi, Girişimcilik Vakfı gibi paydaşları, iş dünyası liderlerini, MESS ve Nurus ana sponsorluğunda hayata geçirdiğimiz Türkiye İş Hayatı ve Çalışma Alanları Yeni Dönem Raporu ile bir araya getirdik; odağımıza insanı alarak esnek çalışmadan teknolojiye, iş yerleri için sağlık tedbirlerinden hukuka, tasarımdaki yeni trend ve standartlardan çalışma alanlarının bugünü ve yarınını dair tüm konuları tartıştık ve çıktılarını paylaşıyoruz. Re-Set Workspace ile eğitim, danışmanlık, iyi uygulamaları paylaşan çalıştaylar, farklı disiplinleri bir araya getiren etkinlikler düzenliyoruz.

Proje: Studio-13 - HAN Spaces

Proje: Studio-13 - HAN Spaces

Murat Can Elmalı

Ortak & Proje ve
Geliştirme Yöneticisi
Cushman & Wakefield Türkiye

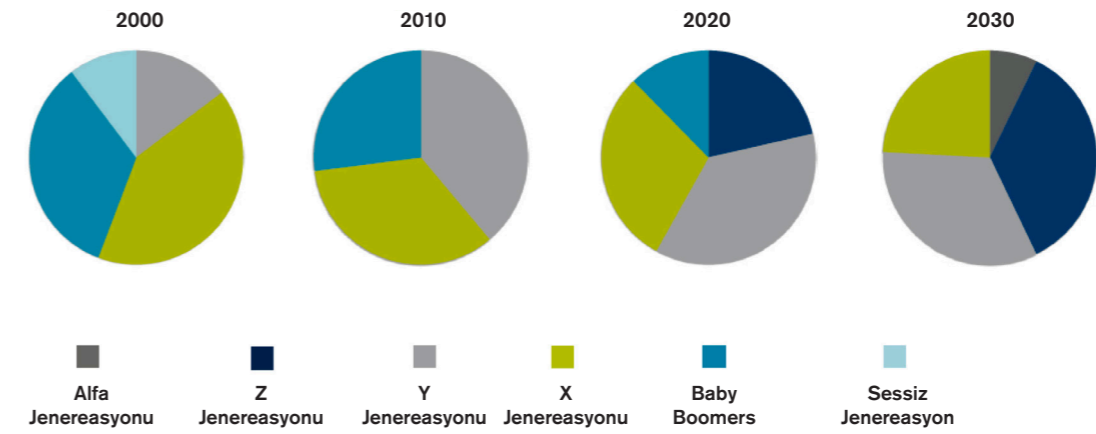
Çalışma Alanları Hangi Yöne Evriliyor?

İnsanlık tarihine baktığımızda; bugüne kadar yaşanan pandemilerin her zaman mevcut yaşam tarzını değiştirdiğini, hiç beklenmeyen sosyal, kültürel ve ekonomik etkiler yarattığını görüyoruz. Örneğin; 1918 İspanyol Gribi gibi bütün büyük salgınlar, yaşamı hızlı bir uyum ve yenilik sürecine iten güçler olmuştur. İçerisinde bulunduğumuz Covid-19 süreci ise birçok makro etkisiyle birlikte, çalışma alanlarının derinden sorgulanmasına ve analiz edilmesine sebep olmuş; şirketleri, çalışanları ve çalışma alanlarını kısa sürede yüksek ivmeli bir değişim sürecine sokmuştur. Aslında pandemi, şirketlerin nasıl çalıştığını “yeni-den şekillendirme fırsatı” sunmuştur¹.

Çalışma alanlarını yeniden şekillendirme fikri pandemi öncesinde de bazı çokuluslu küresel firmaların “akıllı ve çevik çalışma” kültürünü benimseyerek gayrimenkul ayak izini küçültmek, çalışma düzlemindeki alan tiplerini gözden geçirerek değiştirmek, uzaktan çalışma politikası geliştirmek gibi eylemlerle sürekli bir dönüşüm süreci olarak karşımıza çıkmaktaydı. Ancak hiçbir değişim, pandemi etkisiyle yaşanan kadar geniş ölçekte ve hızlı olmamıştı. Bu durumun en temel sebebi, pandemi ile

birlikte zorunlu olarak tamamen uzaktan çalışmaya geçilmesiyle çoğu işin uzaktan da yürütülebildiğinin tecrübe edilmesi oldu. Pandemi öncesinde özellikle farklı ülkelerdeki kültürel baskı ve farklılıklardan dolayı bazı çokuluslu küresel firmaların bile evden çalışmayla ilgili kaygıları varken, hazırlıksız yakalanan ve tamamen evden çalışma olarak geçen dönemin zorunlu olarak tecrübe edilmesiyle birlikte bu kaygıları hafifleterek hangi işlerin evden, hangi işlerin ofisten verimli olarak yapılabileceğine dair fikir sağladı.

Yaşadığımız süreç ile birlikte, çalışma alanının her noktasında birlikte çalışan farklı jenerasyonlar üzerindeki etkilerini ele aldığımızda, pandemi öncesinde Baby Boomers ve X jenerasyonlarında görülen “iş ofisten yapılır” yaklaşımı, Z jenerasyonu çalışan grubunda karşılığını pek bulamamaya başlamıştı. Özellikle dijital çağın jenerasyonları olmaları sebebiyle, Milenyum ve Z jenerasyonları işin nereden ve nasıl yapıldığı ile ilgili olarak Baby Boomers'dan farklı alışkanlıklar ortaya koyuyordu. Şu an Dünya'da 55-73 yaş arası yaklaşık 1,1 milyar Baby Boomers'ın yaşadığı ve bunların yaklaşık %40'nun emeklilik yaşı olan 65'e geldiğini² düşünürsek; Milenyum ve Z kuşağı egemenliğindeki döneme yavaş yavaş geçiliyor. Bu noktada iş gücündeki

2000-2030 yılları arasında çalışan nüfusunun jenerasyonlarına göre dağılımı¹.

en yaşlı jenerasyonlardan X'in, deneyimli ve söz sahibi pozisyonlarda olsalar da 2030 yılı itibarıyla en yaşlısı 50 yaşına gelmiş olacak. Milenyum'un da çeşitli firmalarda gitgide yönetici pozisyonlarına gelmekte olduğunu hatırlatmakta fayda var. Öte yandan, Z kuşağı şu an dünya nüfusunun %26'sını oluşturarak yaşayan en büyük kohortu ve birçok firma özelinde yeni işe alımları temsil etmekte³.

Bu dört jenerasyon için pandemi ile gelen tamamen uzaktan çalışmanın etkilerini incelediğimizde şaşırtıcı bir durumla karşılaşılıyor. Cushman Wakefield'in dünya çapında yapılan XSF@home (Evde Metrekare Başına Çalışan Deneyimi) anketini baz alarak hazırladığı araştırmaya göre Z Kuşağı'nda evden çalışmada zorluk yaşadığını belirten grup %76 iken, Milenyum

kuşağında %69, X Kuşağında %63 ve Baby Boomers'larda %55 olarak karşımıza çıkıyor. Diğer bir deyişle tamamen evden çalışma düzeninde en çok zorluk yaşayan kuşaklar, pandemi öncesinde uzaktan çalışmaya en yatkın olmasını beklediğimiz kuşaklar. Anket sonuçlarına göre, Z kuşağının zorluk yaşamasındaki en önemli faktör, ev yaşamındaki mevcut şartların tamamen evden çalışmaya uygun olmaması iken Milenyum ve X kuşaklarında ise, ana sebep ebeveyn sorumlulukları olarak öne çıkıyor. Bu veriler, her kuşak için farklılık gösteren yaşam tarzı ve koşullarının tamamen evden çalışmayı verimsizleştirdiğini göstermekte. Tamamen evden çalışma ile birlikte, tüm kuşaklarda ortak görülen ana problemler ise, kurum kültürü ile bağın zayıflaması (tüm katılımcıların %50'si) ile fiziksel ve psikolojik sağlığın

Evde Metrekare Başına Çalışan Deneyimi Anketi: Uzaktan Çalışma Değerlendirmesi
Kapsamı: 2.5 milyon veri noktası, 50.000 kişi, 99 ülke ve 38 firma.

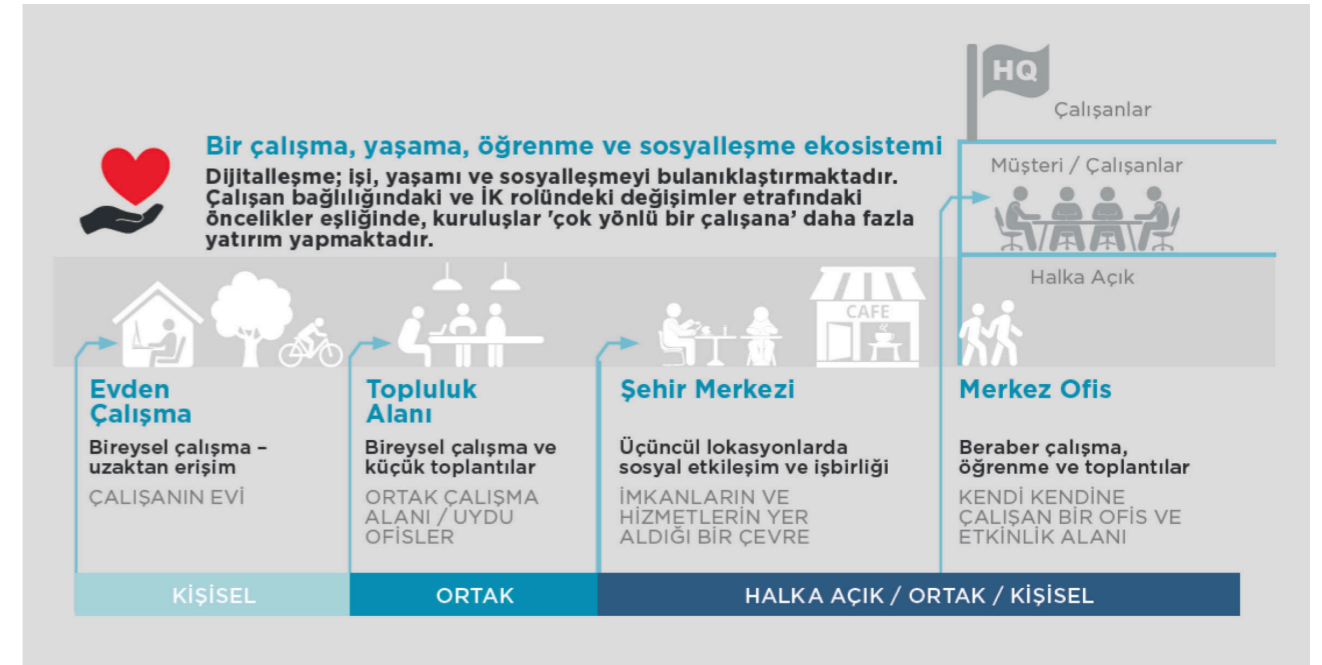
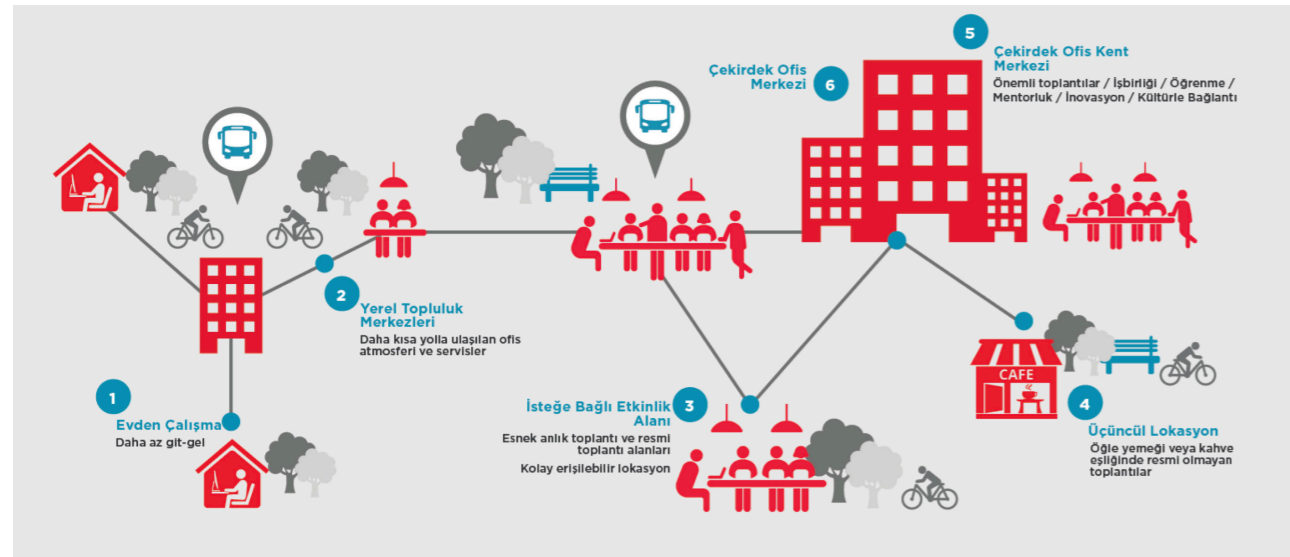
Kaynak:
United Nations,
Cushman & Wakefield
* Alfa Jenerasyonu:
2013'ten günümüze
kadar doğanlar
** Sessiz Jenerasyon:
1928-1945 aralığında
doğanlar¹. Çalışan yaş
grubu 15-64 yaş arası
olarak alınmıştır.

zarar görmesi (tüm katılımcıların %54'ü) oluyor. Burada dikkat edilmesi gereken sözcük "tamamen", çünkü yine aynı araştırma gösteriyor ki ofise kıyasla evden çalışmada da verimlilik oldukça yüksek. Çalışanların %75'i bireysel işleri ve grup çalışmasını aynı verimlilikte yapabildiğini ve %73'ü uzaktan çalışma sisteminin pandemi sonrasında da devam etmesini istediğini belirtmişler. Bu verileri bir araya getirdiğimizde ne tamamen evden ne de tamamen ofisten çalışmanın güçlü bir çözüm sağlamadığını görmekteyiz. Dolayısıyla bu veriler, artık tek bir lokasyon yerine, geniş bir çalışma ekosistemi kurgulamamız gerektiğine işaret ediyor. Bu ekosistem; çalışanın evinden başlayarak kafe ve restoranları, uydu ofisleri ve ana ofisleri kapsayabilecek bütüncül bir yapıyı içermelidir. Neden ofise gidildiği her firma özelinde farklı yanıtları olan ve her firmanın kendi ekosistemini kurgulamasında anahtar veri olurken; bu ekosistem çalışanlar için kolaylık sağlamayı ve sağlığı korumayı ön plana koyuyor olacaktır. Bunların yanında daha fazla uzaktan çalışılmasıyla kurum kültürünün fiziksel yansıması olan çalışma alanlarının (ana ofis ve uydu ofisler) önemi artacak; bu alanlar bir firmanın

kimliğinin, belleğinin ve değerlerinin yapı taşları olacaktır.

Hem ofisten hem evden çalışmanın ekosistem içindeki önemi, pandemi öncesi ve sonrasındaki hibrit çalışmaya yaklaşımın değişmesiyle de ortaya konuyor. Pandemi öncesinde %29 olan hibrit çalışma beklentisi, pandemi sonrasında %81 yükselmiş durumda. Peki herkesin merak ettiği, hangi işler için ofisten hangi işler için evden çalışıyor olmalıyız sorusunun cevabı nedir?

Öncelikle tasarım anlamında sosyal mesafenin önemi ile birlikte ofislerde kişi başı düşen alanın artacağını öngörmekteyiz. Çünkü pandemi ile hepimiz için önemi artan sağlıklı yaşam kavramı ofislerde de önemli revizyonları getirecektir. Artan alanlarla çalışanların arasında daha doğru bir sosyal mesafe ortaya çıkacak ve bu ofiste temas kaynaklı hastalıkları ciddi anlamda azaltacaktır. Sosyal mesafenin yanında daha doğru havalandırma, iklimlendirme, aydınlatma ve akustik konfor da önemli tasarım noktaları olacaktır. Ofis binaları ve ofislerde bu bahsedilen sistemlerin doğru ve verimli yönetilebilmesi için

de yoğunluk seviyesine bağlı yönetim sağlayan otomasyon sistemleri artacaktır. Yine ofislerin daha aktivite bazlı olarak kullanılma ihtiyacına karşılık olarak farklı tip mobilyalar ve renkler içeren alanlar ortaya çıkacaktır.

Çalışma tipi ve lokasyonu anlamında ise her firma için tek bir doğru yanıt olmasa da benzerlik taşıyan bazı noktalar ortaya çıkacaktır. Örneğin, kişilerin yaşam şartları ve kişisel tercihlerinden bağımsız olarak ofise gitmedeki en belirgin amaç bir araya gelmek ve beraber çalışmak olacaktır. Buna ek olarak ofis alanlarının aktif öğrenme ve şirket kültürünün korumasındaki önemli rolü de insan kaynakları ve yönetim ekiplerinin ofisi korumak istemesindeki en büyük etken olacaktır. Bu bilgiler ışığında ofis alanları beklenildiği gibi yok olmayacak, fakat çalışma alanlarında beraber çalışmaya olanak tanıyan ve destekleyen alanlar çeşitlilik kazanarak artacaktır. Yani ofisler çalışanların

sosyalleştiği, birlikte çalıştığı, şirket kültürünün korunduğu ve aktif olarak öğrenip geliştiği bir merkez olarak konumlanacaktır.

Ekosistemde bireysel işler için çalışanların evleri öncelikli çalışma alanı olacak, ancak kişisel tercihler ve özel durumlar için ofislerdeki bireysel çalışma alanları da var olacaktır. Çalışma alanlarında bahsedilen bireysel alanların tamamen kaybolması olası bir ihtimal olmasa da azalmasıyla beraber gayrimenkul ayak izinde bir optimizasyon yaratmasını bekliyoruz.

Kaynaklar:

1. <https://www.cnbc.com/2020/04/28/google-ceo-says-return-to-office-wont-happen-until-at-least-june-1.html>
2. Cushman & Wakefield, Demographic Shifts, sf.7
3. Cushman & Wakefield, Demographic Shifts, sf.8
4. Cushman & Wakefield, Çalışma Alanlarının Geleceği, sf.9
5. Cushman & Wakefield, Çalışma Alanlarının Geleceği, sf.3, sf.6,
6. Cushman & Wakefield, Yeniden Düşünmek, sf.28
7. Cushman & Wakefield, Geleceğin Çalışma Alanı Ekosistemleri, sf.9

Kerem Erginoğlu

Kurucu Ortak
Erginoğlu&Çalışlar

Ofislerde Mimari Yeniden Yapılanma

Mimari, hayatla birlikte değişen ve dönüşen bir disiplin. Tarihte mimariyi şekillendiren en önemli unsurlardan birinin salgın hastalıklar olduğunu görüyoruz. Kolera salgını, İspanyol gribi gibi salgınların görüldüğü yıllarda sıhhi tesisat, kanalizasyon, binalarda doğal aydınlatma ve havalandırma kullanımı gibi bazı standartlar uygulanmaya başlandığını biliyoruz.

Hayatlarımıza ansızın giren bir virüs bizi tasarım ve mimarinin yeni bir kavşağına getirdi. Aylarca evde kalma kolektif deneyimimiz, virüsün yayılma hızı, şekli ve korkutuculuğu mimarinin yakın geleceğini elbette çok etkiledi. Etkilenen en önemli konulardan biri de çalışma mekanları tasarımı oldu.

Aslında 2000'lerin başından beri yoğunlukla kullanmaya başladığımız bilgisayarlar, sonrasında internet teknolojileri, tabletler ve akıllı telefonlarla çalışma şekilleri ve modelleri zaten çok farklılaşmıştı. Bu yenilikler, çalışanların istek ve beklentileri ile birleşince ofis tasarımlarında da birçok değişiklik yaşandı. Açık ofislerde daha interaktif bir şekilde çalışıyorduk, sosyal alanlar çok daha fazla ön plana çıkmıştı, insanların bir araya geleceği, si-

nerji yaratacak mekanlar üzerine çok fazla kafa yoruyorduk. Açıkçası pandemi süreciyle bütün bunların kıymetinin daha iyi

anlaşıldığını düşünüyorum. Daha önceden esnek çalışmaya karşı çok daha sert veya limitli bakan birçok şirket artık bu şekilde çalışmanın o kadar da korkulacak bir şey olmadığını gördü. Daha ilginç olan, esnek çalışma ya da evden çalışma hayali kuran birçok çalışanın bu hayalin aslında o kadar da güzel olmadığını bizzat deneyimlemesi oldu. Gerçekten bugün insanlara sorsanız evden çalışmanın zorluklarını ve aslında ofis hayatını özlediklerini itiraf edeceklerdir. Önümüzdeki dönemde, işverenler açısından çalışanların ofis ortamı dışında çalışmalarından korkmadıkları, çalışanların da ofiste olmanın olumlu yanlarını daha çok fark edeceklerini ve bunun da verime

yansıtacağını düşünüyorum. Öte yandan tüm dünyada yaşanan uzaktan çalışma deneyimleri her geçen gün bize yeni bir şeyler öğretmeye devam ediyor. Örneğin geçtiğimiz günlerde okuduğum bir makale "Zoom Fatigue" (Video konferans yorgunluğu) hakkında bilgi veriyordu. Sürekli ekranla iç içe olmanın verdiği yorgunluk, yüz yüze yapılan bir toplantıda tek bir mimikle anlatacağınız bir şey için uzun uzun çaba sarf etmek ve gerçek anlamda sosyalleşememek birçoğumuz için ciddi bir problem haline aldı. Bu yabancılaşma ve sıkışmışlık duygusu devam ederse bir takım kitlesel travmalar yaşanması şaşırtıcı olmayacak.

Muhtemel gerçek, eninde sonunda kolektif bir işyerine geri döneceğimize. Temel soru hangi eğilimlerin yükselişte veya düşüşte olduğu değil, görünüşte çelişen kriterlerin nasıl dengeleneceği ile ilgili olacaktır. Yani sinerji yaratan, dinamik ve çalışanların mutlu olacağı bir ofis tasarlar larken bir yandan da onların sosyal mesafelerini nasıl koruyacaksınız sorusunun yanıtı tasarımcı tarafından bulunmalıdır.

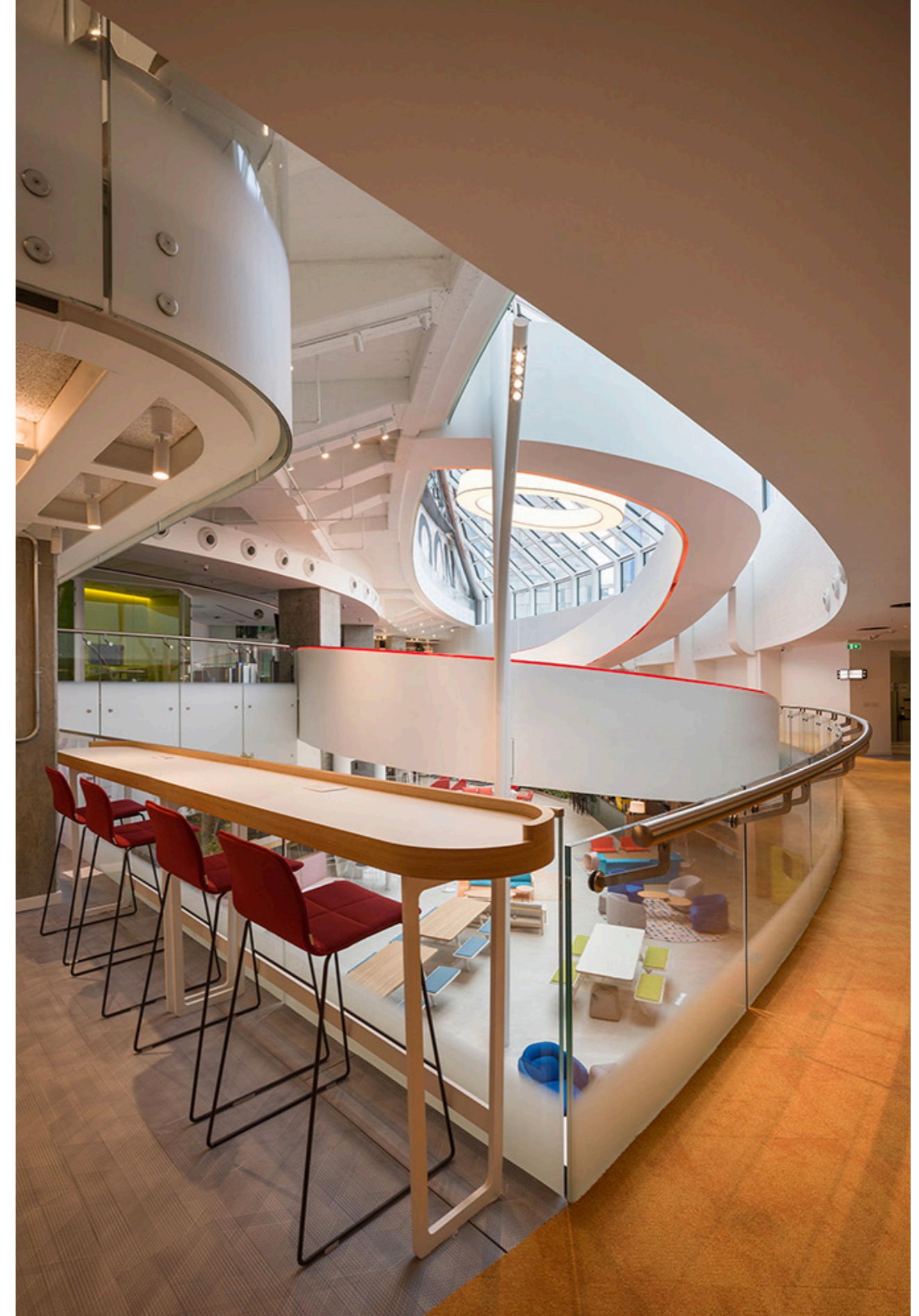
Türkiye'nin lider, dünyanın önde gelen e-ticaret platformlarından biri olan Trendyol'un kuruluşunun 10'uncu yılı olan geçtiğimiz sene, yeni genel müdürlük binasının iç mekân tasarımını gerçekleştirdik. Şirketin genç ve dinamik ekibine takım çalışmasına uygun ve eşitlikçi bir çalışma ortamı sunan, ekiplere kendi içlerinde çalışma ancak farklı bölümler ile sürekli iletişim halinde olma imkânı veren tasarımın odağına 'hız'ın oturduğu bir ofis tasarımı kurguladık.

Yaklaşık 16 bin metrekarelik bir alanda gerçekleştirdiğimiz çalışmayı tamamladıktan 2-3 hafta sonra Türkiye'de ilk vakalar görülmeye başlandı ve Trendyol evden çalışma düzenine geçti. Hala evden çalışmaya devam etseler de gelecek planlarını ofise dönmek ve yine buradan çalışmak üzere yapıyorlar. Artan ticaret hacmi nedeniyle pandemi döneminde ofise yeni bölümler ve ek fonksiyonlar tasarlamaya devam ettik. Yakın zamanda tamamlanan ofisler çalışanların dönecekleri günü bekliyor. Biz tasarımları yaparken Covid tehlikesi henüz ufukta bile gözüküyordu. Bu süreçte uzaktan çalışmanın aksayan yönlerini ve insanların ofis hayatında en çok özledikleri konuları inceleme fırsatı bulduk. Trendyol ve gerçekleştirdiğimiz diğer ofis tasarımlarında özenle yaklaştığımız konuların, ofis hayatının vazgeçilmezleri olduğunu ve verimli çalışma için önemini bir kez daha fark ettik.

Birbiriyle ilişkili grupların fiziki olarak yakın olması, küçük grupların başbaşa çalışacakları sessiz alanlar, bilgiye kolay erişim sağlanması, sosyalleşme alanları gibi mekanlar halihazırda bizim tasarım yaklaşımımızın önemli bileşenleri idi.

Yaşadığımız dönemin etkilerini hayatın her alanında görmeye devam edeceğiz elbette. Bundan sonra planlanacak kamusal alanlar ve yapılar, yaşam mekanları, özellikle de yapılardaki ortak kullanım alanları tasarlanırken risk azaltıcı yeni tasarım anlayışları hayata geçirilecek, ev tasarımlarında uzaktan çalışma sistemine uygun alanlar oluşturulacak, dönüştürülebilir yapılar önem kazanacak. Ofislerde ortak kullanım alanlarına farklı kurallar getirilecek ve çok daha esnek alanlar tasarlanacak. Ofis alanlarında da kişi başına düşen metrekare oranlarını gözden geçirebilir, toplantı odalarına istiap haddi (taşıma kapasitesi) koyabiliriz. Belirli bir sayı üzerinde girilen toplantı odası sinyal verebilir. Mimariyle birlikte hareket eden farklı disiplinler de bu konu için yeni çözümler getirecek. Zaten hayatımıza girmiş olan temassız su bataryaları, sabunluklar dışında da elle dokunmadan günlük hayatımızı sürdürebilmemiz için tasarımlar gelişecek. Kişisel alanlar ise sosyal mesafeli olsa bile hem sanal olarak bağlantılı hem de fiziksel olarak zenginleştirici olacak.

Yaptığımız işlerin kalıcılığı, çevresel etkileri, insan sağlığı ile yakın ilişkisi göz önüne alındığında büyük bir sorumluluk taşıdığımızı düşünüyorum. Geçtiğimiz aylarda yaşadıklarımız hem insan serüveninin bir bütün olduğunu hem de doğayı nasıl hırpaladığımızı bize bir kez daha hatırlattı. Mimarlığın bütün süreçlerinde bu konunun daha fazla göz önüne alınacağı, kullanılan yapı malzemesinden tasarıma kadar birçok unsurun değişeceğine inanıyorum.

Bölüm 2

Ofislerimizde Sürdürülebilirlik Adımlarımız Neler?

Dünyamız, ekosistemiz büyük bir tehdit altına ve bunun en büyük sorumlusu tartışmasız insanlık. Fakat sebep olduğumuz olumsuz etkileri azaltmak, hatta durdurmak elimizde.

Etkilerini her geçen gün daha fazla hissettiğimiz iklim krizi karşısında attığımız bireysel adımların çoğalarak büyük değişimler yaratmanın anahtarı olacağına inanıyoruz. Yapı sektörü, karbon emisyonunda başlı başına en büyük paya sahip alanlardan. Bugün pek çok proje enerji verimliliği ve sürdürülebilirlik konuları göz önüne alınarak, duyarlılıkla hayata geçirilmeye başlandı. Fakat kendi hayatlarımızda, çevremizde yaptığımız olumlu değişiklikler bizleri daha da ileri taşıyacaktır. Bu düşünceyle açtığımız bölümde yapı sektörünün önemli aktörleri olan değerli mimarlarımıza sürdürülebilir bir gelecek için kendi ofislerinde attıkları adımları sorduk. Neler yaptığımızı, neler hedeflediğimizi, neleri geliştirebileceğimizi paylaşarak birbirimize ilham vereceğimize ve daha iyi bir gelecek kurabileceğimize eminiz.

Gizem Akın, ATÖLYE

ATÖLYE olarak yer aldığımız projelerde hedeflediğimiz ana prensip, kalıcı ve uzun vadeli değer üretmek. Kişisel davranış şekillerimizden tasarladığımız sistemlere kadar tüm ölçeklerde izlediğimiz bu prensibi ATÖLYE'nin çalışma alanlarıyla birlikte, mimarı olduğumuz diğer mekânları tasarlar-ken de gözetiyoruz. İklim kriziyle mücadeledeki görevimizi de uzun vadeli etki yaratma prensibiyle ele alıyor, insan odaklı ve bilinçli tasarımın tasarladığımız mekânların kullanımını sürdürülebilir kılacağına inanıyoruz.

ATÖLYE'nin İstanbul ve Dubai mekânlarının kurgularında, alan kullanımından mobilyaların malzeme seçimlerine kadar olan aşamalarda sürdürülebilir tasarımı gözet-tilik. Örneğin toplantı odaları gibi alanları hareketli duvar gibi yöntemlerle çoklu ve dönüşümlü kullanıma elverişli tasarlayarak çok sayıda farklı odanın harcayacağı enerjiyi korumuş olduk. Diğer yandan, geri dönüşüm kutularına yer vermek, bitki kullanımını arttırmak ve plastik türevi araçların kullanımını azaltmak gibi basit ve hızlı aksiyonlarla mekânların sürdürülebilirlik katsayılarını artırdık. ATÖLYE'nin İstanbul mekânının konumlandığı tarihi Bomonti Bira Fabrikası'nın şartlarına uyarak hayata geçirdiğimiz iklimlendirme yöntemlerini Dubai mekânımızda üst seviyeye taşıdık. Zorlu iklim koşullarına sahip bir coğrafyada uyguladığımız bu doğal iklimlendirme sistemiyle klima kullanımını azaltarak daha sürdürülebilir bir çalışma mekânı tasarla-mış olduk.

Kendi çalışma alanlarımızın dışında, tasarladığımız diğer mimari projelerde de sürdürülebilirliği hedefliyoruz. Örneğin, bir teknopark bünyesinde gerçekleştirdiğimiz Konteyner Park projesinde,

arazinin bir limana yakınlığını fırsata çevirerek yapı olarak ikinci el konteynerler kullandık. Konteynerleri arazideki eski bir binanın yıkımından sonra kalan temelinin üzerine oturttuk, böylece bina kabuğunda yeni bir malzeme kullanılmadığı için karbon ayak izimizi en aza indirmiş olduk.

Sürdürülebilir alışkanlıklar, uygulamalar ve projeler üretmek, içinde bulunduğumuz çağda bireylerin, kurumların ve devletlerin en büyük sorumluluklarından biri olarak karşımızda. ATÖLYE olarak biz de bilincinde olduğumuz bu sorumluluğun yerine getirilmesine yönelik attığımız adımları iyileştirmeye devam edeceğiz.

Seyhan Özdemir, Autoban

Sürdürülebilirlik kavramı Autoban'da günlük bir uğraştır. Sürdürülebilirlik ilkelerini her gün uygulamak için elimizden gelenin en iyisini yapıyoruz. Ofisimizin büyük pencereleri aracılığıyla bol miktarda doğal ışık aldığımız için şanslıyız. Ofis, cam bölmeler kullanılarak bu doğal ışığın tüm alan boyunca akışına izin verecek şekilde tasarlandı. Böylece çok fazla elektrikli aydınlatma ihtiyacı ortadan kaldırıldı. İşimizin çoğu dijital olarak yürütülüyor ve gereksiz kâğıt stoku sipariş etmekten kaçınarak kâğıt kullanımını daha da azaltmaya çalışıyoruz. Kullanılmış kâğıt ve plastiklerimizi de topluyor ve geri dönüştürüyoruz. Bununla birlikte, sürdürülebilirlik uygulamalarımız ve hedeflerimiz genellikle kendi alanımızın ötesine ulaşır: Her yeni tasarıma ister kurumsal ister ticari, ister ulaşım veya konaklama sektörlerindeki projeler olsun, sürdürülebilir hedeflerle yaklaşmaya öncelik veriyoruz. Örneğin, her zaman doğal malzemeler kullanmaya çalışıyoruz ve mümkün olduğunca yerel malzemelerle gereksiz nakliye ihtiyacını ortadan kaldırıyoruz. Ayrıca yerel iş gücünü kullanmaya

büyük önem veriyor ve her projede, oradaki yerel ustalarla çalışmaya çalışıyoruz. Doğal ışık kullanımını en üst düzeye çıkararak ve çevreye saygı duyarak organik ve doğal alanlar yaratmaya özen gösteriyoruz.

Selçuk Avcı, Avcı Architects

Sürdürülebilirlik, tüm varoluş biçimlerimizin ötesinde tutulması gereken ve sonuçları hepimizi etkileyecek bir prensip. İçinde yaşadığımız gezegen, hâkim olmaktan çok itaat ettiğimiz bir organizma. Bu bağlamda sürdürülebilirlik, tipolojiden bağımsız olarak ele aldığımız tüm projelerde temel yaklaşımımızı oluşturuyor. İster bireysel isterse kolektif bir anlayışla tasarlanmış olsun, diğer tüm yapı tipolojilerinde olduğu gibi çalışma mekânlarında da aldığımızdan daha fazlasını doğaya geri verebilmeyi düşünce sürecimize her yönden dahil ediyoruz.

En basit olarak, mümkün olduğunca doğal ve yerel malzemelerin kullanımı, örneğin aydınlatmalarda seçilen enerji tasarruflu armatürler gibi genel olarak çevreye az zararlı malzeme ve sistemlerin kullanılması ya da doğal ışık kullanımının maksimize edilmesi gibi gayet basit kararlarla ele aldığımız tüm ölçekteki projelerde sürdürülebilirlik prensipleriyle hareket ediyoruz. Kendi ofisimizde de bu prensipleri uyguladık ve uygulamaya devam ediyoruz.

Türkiye'de yaratılmasına vesile olduğumuz Türkiye Mühendisler Birliği Binası projesinde yıllar içinde ısıtma ve soğutma için enerji harcayan ve zaman geçtikçe artan karbon ayak izini en aza indiren sistemler kurguladık, binanın uzun ömürlü ve esnek olmasına odaklandık. Bizim en dikkat çeken inovasyonlarımızdan birisi, Ankara'nın o sıcak yaz günlerinde soğutmasını klima kullanmadan, doğal kaynakları

maksimize eden yer altı labirenti ile binanın her katına gömülü solucan boru tesisatını birleştirmek oldu.

Bunun dışında ofis iç mekân kapsamında dikkat ettiğimiz noktalar pandemi tecrübesi ile başka boyutlar da kazandı. Artık bir ofis hiçbir zaman sadece bir ofis olarak tanımlanamayacak. Ofis ve ev kavramının son zamanlarda birleşmesi artık bütünleşik bir kapsam ortaya koyuyor. Ofis evdeymiş, ev de ofisteymiş gibi hareket etmeye başladık ve bence bu birçok sektörde devam edecek. Dolayısıyla iç mekânların dış mekânlarla ilişkisi, temiz akıcı bir hava ortamı ihtiyacı binaların fiziksel tasarımını yönlendirecektir.

Mahmut Kefeli, escapefromsofa

escapefromsofa olarak sürdürülebilirlik kavramının günlük hayatımızın merkezinde yer alması gerektiğine inanıyor; gerek projelerimizi tasarlar-ken gerek ofis içi düzenimizi planlar-ken adımlarımızı buna göre atıyoruz. Ofisimiz Beyoğlu'nda yer alıyor, haliyle bitişik nizam yapılarla tanımlı dar bir sokaktayız. Ofis iç mekânını tasarlar-ken gün ışığından maksimum düzeyde yararlanabileceğimiz, kısacası enerji tüketimini en aza indirebileceğimiz bir mekân organizasyonu ortaya koyduk. Yine aynı nedenlerden dolayı ofis içi doğal hava dolaşımına imkân veren, enerji tüketimini azaltan bir planlama yaptık. Ek olarak ofis içi ıslak hacimlerde, su tüketiminde tasarruf sağlayan akıllı ürünler tercih ettik. Bunun yanı sıra, kâğıt tüketimine istemsizce katkıda bulunduğumuz bir iş yaptığımız farkındayız. Ofis olarak bu durumun önüne geçmek amacıyla olabildiğince dijital odaklı bir yol izliyoruz. Sürdürülebilirlik konusu pek tabii bunlarla bitmiyor. Bu nedenle ofis içi plastik, kâğıt, cam ve gıda

atıklarını ayırdığımız kutularımız mevcut. Karbon ayak izini azaltarak hayatımızı çevre dostu bir yaklaşımla sürdürmenin bireysellikten çok daha fazlasını gerektirdiğini biliyor, yaklaşık 25 kişilik bir ekip olarak bu yaklaşımı benimsiyoruz. İş arkadaşlarımızın bu konudaki farkındalıkları nedeniyle de şanslı olduğumuzu düşünüyoruz. Projelerimizi tasarlarlarken de sürdürülebilirlik kavramından uzaklaşmadığımızı; iklimsel faktörlerden malzeme tercihinine kadar söz konusu anlayış çevresinde projeler ortaya koyuyoruz.

Pınar Bayraktar-Simge Balcı, Habitus Mimarlık

Son yüzyılda kavramlar dünyamıza zorunlu giriş yapan terimlerden biri olan “sürdürülebilirlik” ile temasımız, şüphesiz tasarım-ekolojik sürdürülebilirlik ilişkisini anlamak ve projelerimizi bu eksende şekillendirmek biçimindeydi. Ancak bu süreçte özellikle geleneksel çözümler ile teknolojik çözümler arasındaki farkı anlama yolculuğu pek çok soruyu tartışmalarımıza dahil etti. “Nasıl bir sürdürülebilirlik? Hangi yollarla? Peki ya konfor koşullarımız? Böyle bir hız çağında sürdürülebilirlikle nasıl uyumlanacağız? Tasarıma dahil ettiğimiz bu mantığı ofis dinamiklerimize nasıl adapte edebiliriz?” gibi sorulara cevap vermeye çalıştığımız noktada, Covid-19 salgını soruları sormanın yanı sıra cevapları uygulamaya koymanın aciliyetini gösterdi. Bir diğer yandan ise cevabın ofisimize de kimliğini veren bir kavramda, “habitus” kavramında, saklı olduğunu fark ettirdi. Peki nedir bizce cevap? Bourdieu’nun dediği gibi habitatımızla olan ilişkimizi yeniden ele almak. Ancak bunu tek yönlü bir iletişim olarak değil dışsal olanın bireysel olanı, bireysel olanın ise dışsal olanı belirlediği bir çift yönlü bakış ile belirlemek. Bu farkındalık sürdürülebilirliğe bakışımızı atık kağıt ve pil kutularının bir adım ötesine

taşımamıza yardımcı oldu. Evrenin ekolojik sürdürülebilirliği, “Habitus”un ekonomik sürdürülebilirliği ve üretim konforu ile denkleştiğinde mekânsal örgütlenmemizi yeniden ele alarak ilk adımı attık. Kentin farklı noktalarına yayılmış yaşam alanlarımız ve ofis mekânımızı tek ve verimli bir noktaya taşımak, bu sayede yaşam alanlarımızdan çalışma mekânımıza ulaşmak için tüketilen enerji ve evrene salınan gazların failliğinden azade olduk. Ayrıca kısa bir yürüyüş ya da bisiklet vasıtasıyla ofise ulaşmak, zihinsel üretimimize büyük katkı sağladı. Peşi sıra paketli gıdalar kaynaklı ortaya çıkan plastik atıkları ortadan kaldırmak adına sadece servis işlevi gören ölçekteki mutfak mekânını yeniden tasarlayarak; daha geniş, hazırlama-yeme-içme aktivitesini konforlu ve keyifli yapabileceğimiz bir mekân haline getirdik. Bu adım ofisin plastik atık oranını minimuma indirmemizi sağladı. Evrenin ve bireyin ihtiyaçlarını uzlaştırma arayışında atmaya başladığımız bir diğer adım ise, ofis mekânının bir katını ortak çalışma atölyesine çevirmek. Farklı mekânlarda yapılan bireysel üretimlerimizi tek yerde toplayarak hobilerimizi gerçekleştirmek için harcadığımız enerjii ortak çalışma mekânını alışkanlığı ile düşürüyoruz. Sırada ise tüm toplantılarımızı, sosyal ilişkilerimizi ve mesleki pratiğimizi yürüttüğümüz e-dünya sebebiyle artan elektronik atıklarımızın ve bağlantılı oluşan enerji tüketiminin oluşturduğu zararları ortadan kaldıracak adımları atmak var.

Emre Kuzlu, I-AM İstanbul

İstanbul gibi kalabalık şehirlere baktığımızda çok çarpıcı bir şekilde çalışma hayatının büyük bir bölümünün geçtiği plazalar ve yüksek katlı yapıları görüyoruz. Biz I-AM olarak, daha sürdürülebilir ve insana

Fotoğraf: Nicole Y. C., Unsplash

odaklanan çalışma deneyimleri yaratmayı amaçlıyoruz, hem kendimiz hem de iş ortaklarımız için. I-AM İstanbul kurulduğunda, öncelikle kendi ofisimizde, Galata’da bu çalışmayı gerçekleştirdik. Çalışanlar için nefes alabilecekleri bir alan yaratmak, doğayı ve doğal içeri taşımak bizim için son derece önemliydi. Ofisimizde brütalist bir anlayışla mimari yapıyı en saf haliyle hissedebildiğimiz, doğayı yansıtan ahşap, doğal taş, bitki gibi doğal malzeme kullanımının yanı sıra organik veya endüstriyel malzemeleri olabildiğince ham şekilde kullandığımız, şeffaflığın ön planda olduğu, doğal ışık kullanımının maksimize edildiği bir kurgumuz bulunmakta. “Design for the mind” olarak adlandırabileceğimiz bu kurguda, renklerin ve desenlerin az kullanıldığı alanlar yaratarak ofisimizde görsel yoğunluğun en aza indirilmesini hedefliyoruz. Pandemi döneminde ofis içi çalışan yoğunluğumuza dikkat ediyoruz. Ekibimiz için kendilerini güvende hissedecekleri bir ortam oluşturmak, onlara rahat ve kolay bir ofis ortamı sağlamak bizim şu anki önceliğimiz. Bu zorlu dönemin çalışmaya olan bakış açımızı değiştirmesi ve dönüştürmesi ile aldığımız ve sürdürülebilirliğe katkı sağlayan aksiyonlarımızdan bir diğeri, toplantılarımızı çoğunlukla sanal ortamda gerçekleştirmemiz. Hem ekip ile olan toplantılarımızı hem de iş ortaklarımızla olan toplantı ve çalıştaylarımızı

olabildiğince bu şekilde gerçekleştiriyoruz. Seyahat sıklığımızı düşürmeye ve karbon ayak izimizi azaltmaya fazlasıyla katkısı olan bu aksiyonun maliyetlerimizi de ciddi ölçüde azalttığını görüyoruz.

Ekip olarak, nerede olursak olalım tükettiğimiz her şeyi neden tükettiğimizi sorgulayan bir bakış açısına sahibiz. Kağıt tüketimimiz yok denecek kadar az. Dosya, belge depolamalarımızı sanal ortamda gerçekleştiriyoruz. Atıklarımızı biriktiriyor ve geri dönüşümü teşvik ediyoruz. Nefes alabilen biyofilik bir ofis yaratmak hedefiyle, son dört senedir ofisimizi yeşil bir ofise çevirerek en az çalışan sayısının iki katı olacak kadar bitkiye ev sahipliği yapıyoruz. Yeşil canlıların yanında, ofisimizde bizlerle yaşayan dostlarımız da var, sahiplendiğimiz kedilerimiz Zifir ve Çamur ile güneşlenmeyi çok seven kaplumbağamız Mahmut. Aynı zamanda isteyen herkes istediği zaman ofisimize sevimli dostlarını getirebiliyor. Gerçekleştirdiğimiz her projede de aslında bu prensiplerle ilerliyoruz.

Gerçekleştirdiğimiz projelerde sürdürülebilir mekânlar yaratmak en önemli hedefimiz. Değişen ve dönüşen dünyada, insanlara, canlılara, nefes alabilecekleri, mola verebilecekleri, iyi hissettiren sürdürülebilir mekânlar kurgulamamız gerekiyor.

AVM'lerden ofislere, mağazalardan restoranlara kadar birçok mekânı bu kapsamda yeniden tasarlamamız gerekiyor.

Biz I-AM olarak son yıllarda gerçekleştirdiğimiz her projede bu anlayışla hareket ediyoruz. Hedefimiz, insana odaklanan, yaşama odaklanan, sürdürülebilir, toplumsal bilinci önemseyen kurgular yaratma vizyonumuzu daha da ileriye taşımak ve bu vizyonumuza ortak olan markalar ile çalışmak.

Pandemi başlangıcından bu yana, çalışan deneyimi alanında yaptığımız çalışmalar, bize teknolojinin getirdiği yeniliklerle birlikte insanların çalışma şekilleri ve düzenlerinin de büyük ölçüde değişime uğrayacağını gösteriyor. Artık bir laptop, akıllı telefon, kablosuz internet ve bulut tabanlı depolama alanıyla her yeri ofise ve çalışma alanına dönüştürmek mümkün. Geleceği düşündüğümüzde, bir kafe de ofis olabilir, bir restoran da, bir alışveriş merkezindeki herhangi bir alan da. Dolayısıyla, sadece ofisleri ya da çalışma için özel olarak tasarlanmış alanları değil, hem konaklamadaki hem perakendedeki, hem de birçok farklı alandaki mimari tasarımları çalışan ihtiyaçlarına ve sürdürülebilirliğe odaklanarak kurgulamak önem kazanacak. Biz de bu bilinçle ilerleyerek ekibimizdeki her çalışma arkadaşımızın bu prensipleri benimsemesini, kendilerini insan odaklılık ve sürdürülebilirlik alanında geliştirmelerini istiyoruz.

Dürrin Süer-Metin Kılıç, M artı D Mimarlık

Gelecek nesilleri düşünerek yaşamın sürdürülmesi, evrendeki her şeyin insanlığın sınırsız kullanımında olmadığı yaklaşımıyla yaşamın kurulması "ihtiyaç kadar / yeterince / azla yetinmek" mottosunu öne çıkarıyor. Az yemek yemek, ihtiyaç kadar eşyaya

sahip olmak, yaşamı olabildiğince insan gücü ile sürdürmeye çalışmak gibi.

M artı D Mimarlık Kurucusu, aynı zamanda müşterek bir yaşamı sürdüren iki mimar olarak bu yaklaşımın izinde yaşamaya çalışıyoruz. Çok uzun yıllar ev ve ofis birbirine yakın mesafede, yürüyerek ulaşımı sağlayacak uzaklıktaydı. 2015 yılında verdiğimiz kararla bu mesafe iyice en aza indi. Kent içindeki her katta bir daireden oluşan, mimar Zeki Bozoklar tarafından tasarlanmış bir apartmanın 230 m2 büyüklüğündeki bir dairesini satın aldık. Hem ev hem ofis olarak yeterli alanları sağlayan iki bağımsız daireye bölerek kullanımımıza uygun olarak yeniden tasarladık. Ev ve ofis karşı komşu oldu birbirine. Bu dönüşüm yaşam konforumuzu olumlu yönde etkilediği gibi aidat, yakıt gibi sabit giderleri teke indirdiği için ekonomimize de katkı sağladı. Ulaşım için hiç zaman harcamıyoruz artık. İki tane olan otomobilimiz teke indi. Yakıt tüketimine daha az neden oluyoruz. Hem ev hem ofisteki büyük pencerelerle gün ışığından daha fazla yararlanıyoruz. Böylelikle daha az elektrik tüketiyoruz. Tasarlarken de malzeme ve mekân çeşitliliğini azaltmaya gayret ettik. Bakım maliyeti yaratmayacak yüzeyler oluşturmaya çalıştık.

Furkan Çöloğlu, Studio86

İç mimari ofisler olarak bir işe baslarken estetik ve fonksiyonellik kavramlarını ön planda tutuyoruz fakat günümüzde sürdürülebilirlik ilkesi de bu kavramlarla beraber düşünülmesi gereken bir unsur olmalı. Hatta ilerleyen süreçte mekânların ilk olarak sürdürülebilirlik ilkesi üzerine kurgulanacağını ve işverenlerin öncelikli kriterinin bu olacağını düşünüyoruz. Şu an için böyle bir talep gelmese de kullandığımız ürünlerin veya malzemelerin geri dönüştürülebilir

olması ve mekanlar değişse bile bu malzemelerin yeniden kullanılması doğrultusunda yönlendirmeler yapıyoruz. Doğal ve karbon salınımını azaltacak malzemeler, enerji tasarrufu sağlayan aydınlatma elemanları ve ekipmanlar, gün ışığından en verimli şekilde faydalanma, atıkları biriktirme ve ayrıştırma alanları, yağmur ve atık sularını değerlendirme konularında bilgilendirme yaparak sürdürülebilir tasarımlar yapmaya gayret gösteriyoruz.

Kendi ofisimizde ise minimum atık çıkartmaya ve atıkları ayrıştırmaya öncelik veriyoruz. Kullandığımız temizlik malzemeleri, plastik malzemeler ve ambalajların seçimleri konusunda karbon ayak izini minimuma indirmeyi hedefliyoruz. Şirket araçlarımızı verimli ve ihtiyaç duyulduğu zamanlarda kullanmaya özen gösteriyoruz. Ayrıca gün ışığından en iyi şekilde faydalanmaya yönelik yaptığımız masa yerleşimleri ve kullandığımız malzemelerin geri dönüştürülebilir olması, karbon ayak izini azaltmak adına fayda sağlıyor. Bizler gibi iç mimari ofislerin, sürdürülebilirlik adına topluma karşı sorumlu olduğunu düşünüyoruz. Yapacağımız küçük gibi görünen yönlendirmeler, farkındalığı artırarak ileride bizlere büyük faydalar sağlayabilir.

Burcu Şenparlak, Swanke Hayden Connell Mimarlık

Yıllardır tüm dünyamızı tehdit eden iklim değişikliğini, küresel ısınmayı ve kaynakların tükenmesini konuşuyoruz. Sadece tasarımcı, mimar veya iç mimar olarak değil, sorumlu birer birey olarak da bu tehdide karşı yeşil alanların artırılması, enerji verimliliği, karbondioksit salınımının azaltılması gibi adımların atılmasında hemfikiriz ve bu konularda da girişimlerimiz devam ediyor. 2020 yılında Covid-19 pandemisi ile birdenbire tüm dünya olarak kendimizi hiç beklemediğimiz bir süreç içinde bulduk. Bir yandan

sağlığımızı korumaya çalışırken diğer yandan da iklim krizine dair bugüne kadar ne denli yavaş hareket ettiğimizi fark ettik. Sadece yaşadığımız doğal ve yapısal çevreyi değil, üretim ve tüketim dengemizi de sorguladık ve sorguluyoruz bu süreçte. Yaşanan iki kriz de aynı küresel ekolojik yıkımın farklı görünümüdür aslında. Atılacak adımlar, alınacak önlemler bu ekolojik yıkım karşısında etkili ve ivedi olmak mecburiyetindedir. Bireysel ve toplumsal her hareket kıymetlidir.

SHCM olarak bizler uzun zamandır olduğu gibi, tasarladığımız yapıların çevresindeki doğaya ve ekosisteme en az seviyede zarar veren, açık alan kullanımına da imkan yaratan, az su tüketen ve mümkünse alternatif su kaynaklarının kullanan, iklimlendirme sistemleri, aydınlatma sistemleri, ısı izolasyonu, enerji otomasyonu ile enerji tüketimini azaltacak yapılar olmasına ve bu yapıların kullanıcılarının da oluşturduğumuz ısı, görsel ve akustik konfor ile iç ortam kalitesinde sağlıklı kalmalarını hedeflemeye devam edeceğiz. Prensip edindiğimiz bu kriterleri kendi ofisimizde de imkanlar dahilinde uygulamaya özen gösteriyoruz. 2014 yılından beri ofisimizde az su tüketen bataryalar, enerji tasarruflu aydınlatma armatürleri ve ofis ekipmanlarını zaten kullanıyor, atıklarımızı ayrıştırıyor ve geri dönüşümleri için Şişli Belediyesi'nden destek alıyoruz. Pandemi sürecinde, teknolojik alt yapımız ve çok uluslu ofis kültürümüz sayesinde, uzaktan çalışma modeline çabuk adapte olduk. Uzaktan çalışma modelinin her açıdan avantajlarını ve dezavantajlarını değerlendirerek küresel olarak da konuşulan hibrit çalışma modelini SHCM olarak uygulama kararı aldık. Bu sayede daha fazla özerklik, çalışma saatlerinde esneklik, trafiğe çıkmamak ve dolayısı ile karbon ayak izinin azalması ve en önemlisi zaman kazancımız olacak. Ofisimizi yüz yüze etkileşim, sosyal bağlarımızı koparmamak, ortak üretim pratiğimize ve şirket kültürümüzü devam ettirmek için kullanacağız.

Bölüm 3

Değişim Zihinde Başlar

Interface® olarak sürdürülebilirlik konusunda endüstride öncü adımlar atıyor, üretimde karbon salınımımızı sıfıra indirmenin ötesinde pozitif etki yaratmanın gerekliliğine inanıyoruz. Dünyamızın geleceği için değişimin şart olduğunu biliyoruz. Tohumlarının önce zihinlerimizde atıldığını düşündüğümüz değişim adımları için mindfulness konusunu Ayşe Yeliz Gülle ile masaya yatırdık.

Becky Grodon ve Jon Khoo yapı sektöründe karbon salınımının düşürülmesi için atılabilecek adımları ve sektörel aktörlerin rollerini tartışmaya açarken Interface® olarak hedeflerimizi paylaştılar. Endüstride sürdürülebilir yaklaşımlar izleyen girişimleri de Sürdürülebilirlik Adımları Derneği'nden Emrah Kurum ve Doğa Tamer aktardı. ABOUTBLANK Kurucu Ortağı Erhan Vural ise mimaride insan odaklı tasarım ve malzeme tercihlerine odaklandı.

Ayşe Yeliz Gülle

Yoga Eğitmeni

Gerçeklerimizle Barıştığımız Yer

"Yoga, hayatınıza yıllar eklemekle ilgili değildir. O yıllarınıza hayat eklemekle ilgilidir"

Zor günlerden geçiyoruz. Hiç tecrübemiz olmadığı olayları deneyimlerken bunun ne zaman biteceğini bilmemenin kaygısı nefesimize ekleniyor ve bu bilinmezlik denizde ayakta kalabilmek için çareler arıyoruz. En yakınlarımıza en uzak mesafede kaldığımız, özgürce dışarı çıkamadığımız günlere bir de maddi sorunlar da eklenince, modern çağımızın en yaygın görülen hastalıklarında (anksiyete, depresyon, stres) artış görüldü.

Ve bu süreçte yaklaşık 5000 sene önceki bir öğretiyi, bir yaşam felsefesi olan yoga günümüz insanına ışık ve umut oldu. Harvard Üniversitesi, tüm öğrencilerine Covid-19 kaygısına karşı yoga, meditasyon ve kontrollü nefes almayı önerdiği bir makale yayınladı. Peki neden yoga ? Yoga salt bir antrenman mıdır ya da sosyal medyadan ekranlarımıza yansıyan şekilden şekle girilen, ilgi çeken geçici bir trend midir? "Zaten ben hiç esnek değilim, ayaklarımın üzerinde zor dururken bir de ellerimin üzerinde dünyaya tersten bakmak da nedir" düşüncesine, "yoga moga bize ters"

diyen eril bir dili de ekleyince, iş bir hayli kafa karışıklığı doğuruyor. İşin özünü daha iyi anlamak için zamanda kısa bir yolculuğa çıkıp yoga tarihine kısa bir bakış atacağız.

Yoga en yalın tanımıyla zihin, beden ve ruhun bütünlüğünü sağlamak ve sağlığını korumak için bulunmuş bir bilim, felsefe dalı, bir öğretilerdir. Yoga "birlik" anlamına gelen Sanskritçe "yuj" kelimesinden türetilmiştir. İnsanlık tarihi kadar eski olduğu düşünülen yoganın başlangıcı ise belirsizdir, ancak yapılan arkeolojik kazılar sonucunda Hindistan'daki İndüs Vadisi'nde MÖ 4500-2500 yıllarına ait olduğu düşünülen, yoga yapan insan figürlerinin bulunduğu tabletlere rastlanmıştır. MÖ 300'lü yıllarda Patanjali tarafından derlenen 196 özdeyiş ve dört bölümden oluşan Yoga Sutraları ile o zamana kadarki tüm yazılı ve yazısız yoga öğretileri en sade ve anlaşılır şekilde kayda geçmiştir. Patanjali bu kitapta yogayı zihin dalgalarının kontrolü olarak tanımlar.

Hindistan İlk Çağ medeniyetleri arasında kast isteminin en yoğun şekilde yaşandığı bir coğrafyaydı. Yoga daha çok brahmanlar denilen üst düzey bir zümrenin tekelindeydi ve kadınların yoga yapması yasaktı. Ne ilginçtir ki modern zamanlarda yoga kadınların ihtiyaçlarına uygun hale

getirilerek yeniden yapılandırılmış ve hatta bazen "Kadınların Yogası" olarak yeniden adlandırılmaya başlanmıştır.

Batiya geldiğimiz zaman, 19.yüzyılda felsefe temelli olan yogadan, 20. yüzyılın ilk yarısında asana temelli yogaya bir dönüşüm yaşanmıştır. Avrupa'da 1970'lerde popüler hale gelen yoga, ülkemizde yaklaşık 15 senedir, özellikle de pandemi sürecinde bir hayli popüler oldu. Bu süreçte ya eklemek yaptık ya da bolca yoga. Yoganın insanlık tarihi kadar eski bir sistem olduğu düşünüldüğünde dün de bugün de insanın stresle baş etmekte zorlandığı ve bununla baş etmek için sigara, alkol, uyuşturucu, telefon, kişi bağımlılıkları geliştirdiği görülüyor. İşte tam da bu noktada yoga felsefesini hayatımıza adepte ettiğimizde bir dönüşümün içine de girmiş oluyoruz. Kendini olduğun gibi kabul ettiğinde bir dönüşüm gerçekleşmiş oluyor.

Bugünlerde evrilen yoga anlayışına baktığımızda ise fit olma, kas yapma, esneme, genç görünme gibi daha estetik hedeflerin olduğu görülüyor. Yaş almanın yaşlı olmak olarak algılandığı ve yaşlanmanın da tedavi edilmesi gereken bir hastalık olduğu görülmüş ve dev endüstriyel bir sektörün de bunu reklamlarla ve sosyal medya ile bize dayattığı bir süreçte yoganın algısı da değişiyor.

Peki yoga gerçekten her derde derman mıdır? Sürekli pratik yaparak tüm dertten tasadan kurtulup anti-depresan kafası ile dünya bizim eksenimizde döner mi? Yoga bu tarz büyük beklentiler vadetmez, çünkü hayat devam ettikçe acı, ıstırap, ölüm hep bizimle olacaktır. Ama ona karşı bir tavır geliştirip, duygu kontrolü kazanmamızı sağlar. Nasıl mı? Nefes (pranamaya) çalışmaları ve "mindfulness" pratikleri ile.

Fotoğraf: Lina Trochez, Unsplash

Peki bu aralar sıklıkla duyduğumuz Mindfulness nedir? Mindfulness en basit tanımıyla şimdiki anın farkındalığıdır. Mindfulness'ı kim buldu sorusu, bilinçli farkındalık yaygınlaştıkça daha çok soruluyor. Aslında bu çalışma Uzak Doğu uygarlıkları tarafından Buda'ya kadar uzanan bir geçmişe sahip. Faydaları bilinen farkındalık çalışmaları metropol yaşama entegre olabilecek forma Jon Kabat Zinn tarafından Mindfulness Temelli Stres Azaltma Programı (MBSR) ile erişti ve bugün dünyanın dört bir tarafında uygulanıyor. Zinn'e göre mindfulness bilinçli olarak açık, nazik ve arkadaşça dikkat etme sonucunda ortaya çıkan farkındalıktır. Çoğu zaman başkalarına, yakınlarımıza, yani dış dünyaya gösterdiğimiz sevgi ve şefkati kendimize göstermekte eksik kalırız. Olumsuz bir durumla karşılaştığımızda zihnimiz hemen devreye girer ve tüm geçmiş olumsuz tecrübelerimizi önümüze koyar. İşte tam da bu noktada açık, yargısız ve şefkatle bir arkadaşımızı dinler gibi kendi yaralarımıza bakarız. Değişim ve dönüşüm bu bakış açısıyla ve bu farkındalıkla gelişir. Nefese yönelik mindfulness pratiği hem Budist hem de seküler meditasyon pratiklerinin temel taşıdır.

Benim anladığım kadarıyla yoganın özü meditasyondur. Yogaya dair ilk yazılı kaynak olan Patanjali'nin yoga sutralarında asana denilen duruş, yani pozların sadece 3-4 tanesinden. Yapılan asanalardaki hedef meditasyon için uyanık, güçlü ve zinde bir beden hazırlamaktır. İçinde meditasyon ve nefes çalışmalarının olmadığı yoga bana göre sadece bir antrenmandır, bedene fayda sağlar ancak uzun vadede yogadan beklenen dönüşüm için eksik kalır. Yaklaşık bir yoga pratiği ortalama 60 dakika sürer. İnsanın kendi için yarattığı bu çok değerli saatlerde, kişi kendine bir yolculuğa başlar. Görünenin aksine zor ve meşakkatli bir yolculuktur bu. Neler neler karşımıza çıkar. Bazen unuttuğumuz bir

çocukluk anımız gelir yanı başımıza oturur, ya da eski sevgiliye yarım kalmış söylenmemiş sözler boğazımızda ince bir sızı yaratır, hoca göğüs kafesini aç dedikçe sırtında taşıdığı onca birikmiş yük seni geriye taşır. Ne de olsa beden kayıt tutar derler, hani yaşadık bitti dediğimiz her duygu farklı beden noktalarımızda dile gelir, konuşur, konuşur. O yüzden zordur insanın durması, düşünmesi, kendi ile kalması. Ve bu yüzden ki modern zamanların insanların yoğunlukları ve yorgunlukları hiç bitmez. Hep yapılacak bir şeyler, gidilecek yeni yerler, dolapta açılmayı bekleyen yeni kıyafetler için alışveriş listeniz vardır. İşte bu kaos ortamında yoga size biraz hayatın koşturmasında durup kendinizle kalmanız için alan yaratır. Yoga ile kendi sınırınızda bir seyahate başlarsınız. Badakonasana denilen kelebek pozunda ayaklarınızı birleştirip öne katlandığınızda gittiğiniz son nokta sizin sınırınızdır. Ya hırsla ayaklarınıza ulaşmaya çalışırken o sınırı geçip bir acı ile tanışsınız ya da geri dönüp o an ki bedeninin izin verdiği yerde bir teslimiyet ve kabul hali içinde kalırsınız. Ve ne ilginçtir ki pozlarda büründüğümüz hal bizim gerçek hayattaki benliğimizdir. Bir saatlik pratik sadece hayatımızın küçük bir simülasyonudur. Ve işte gerçek ben ile orda tanışırız. Kendimizi ve sınırımızı kabul ettikimiz, değiştiremediğimiz gerçeklerimizle barıştığımız, tüm rahatsızlıklarımıza da rıza gösterdiğimiz yerdir burası. Carl Rogers'ın "kendimi olduğum gibi kabul ettiğimde değişiyorum" dediği yerdir aynı zamanda. Bu bence yoganın dönüşüm anahtarıdır.

Yoga dünyasında çok yaygın bir söz vardır. "Öğrenci hazır, hoca ona gelir". Şayet son zamanlarda kendinizi bu konu ile ilgili internette sörf yaparken bulursanız ya da bir yoga kursu arayışında en nihayetinde şu an bu satırları okuyorsanız zaten değişim ve dönüşümün içindesiniz demektir. Hoş geldiniz.

Becky Gordon

Bölgesel Sürdürülebilirlik Yöneticisi
(UKIME)

Interface®

Karbonu Düşünerek Tasarlamak

Yakın zamana kadar insanlık, yaşamın gelişmesi için gerekli olan inanılmaz derecede istikrarlı koşullardan yararlandı. Bununla birlikte, insan faaliyetleri, atmosfere artan miktarlarda karbondioksit salarak, iklimin daha az tahmin edilebilir olmasına neden olacak bir etkiye sahip oldu.

İklim değişikliğinin arkasındaki bilim basittir. Karbondioksit gibi sera gazları, hayvan ve bitki solunumu gibi yollarla doğal olarak salınır. Bu gazlar, atmosferimizdeki güneş ışınlarını hapsederek Dünya'yı ısıtır. Bu, insanların ve diğer türlerin gelişmesi için gereken iklimi yaratır. Fakat, sanayileşme bu gazların atmosferdeki miktarını büyük ölçüde artırdı. Bu, çok fazla ısının hapsolmesine, Dünya'nın sıcaklığının yükselmesine ve kararlılığın bozulmasına neden oldu. Bu aksama, son yıllarda Türkiye'yi de etkileyen orman yangınları, kuraklık ve sel gibi aşırı hava olaylarına neden oluyor ve

bu değişiklikler, insanların ve gezegendeki tüm yaşamın hayatta kalmasının daha zor olacağı anlamına geliyor.

İnşaat Sektörü için Bir Meydan Okuma ve Fırsat

Yapılı çevrenin iklim değişikliği üzerinde önemli bir etkisi vardır; zira küresel olarak [tüm karbon emisyonlarının %39'undan sorumludur](#).

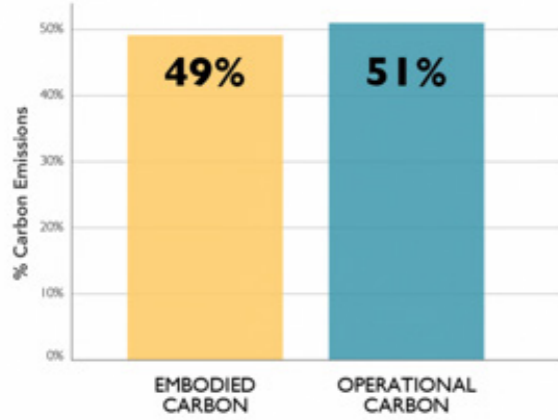
Operasyonel karbon, bir süredir yapıları çevre için bir odak noktası oldu. LEED ve BREEAM gibi standartlar ve uygulamalar, operasyonel karbonu azaltarak binaların enerji verimliliğini iyileştirmenin ve yenilenebilir enerji kullanımını artırmanın yollarını ele aldı.

Bununla birlikte, gömülü (embodied) karbon söz konusu olduğunda bir kör nokta olduğu görülüyor. Bu karbon türü, binalarımızı oluşturmak için kullandığımız ürünlerden ve malzemelerden geliyor.

Operasyonel Karbon	Bir binanın kullanım aşamasındaki karbondioksit emisyonlarıdır. Isıtma, sıcak su, soğutma, havalandırma ve aydınlatma sistemleriyle ilişkili emisyonları kapsar.
Gömülü Karbon	Malzemeyle ilgili karbon ayak izidir. Hammaddelerin çıkarılması, üretimi, nakliyesi, montajı ve kullanım ömrü boyunca salınan emisyonları kapsar.

Architecture 2030, 2020 ile 2050 arasındaki tüm yeni inşaatlarla ilgili emisyonların %49'unun gömülü karbon kaynaklı olacağını belirtiyor.

Total Carbon Emissions of Global New Construction from 2020-2050
Business as Usual Projection

© 2018 2030, Inc. / Architecture 2030. All Rights Reserved. Data Sources: UN Environment Global Status Report 2017; IEA International Energy Outlook 2017

İlerlemek için, gömülü karbona daha fazla odaklanılması gerekiyor. Interface® gibi üreticiler, ürünlerindeki gömülü karbonu ele alırlarsa büyük bir etkiye sahip olabilirler.

İnşaat projelerinde gömülü karbonun ölçülmesi ve azaltılmasının bazı harika örnekleri vardır. LinkedIn, Mountain View kampüsünde karbon negatif bir bina oluşturma konusunda bir tutkuya sahip ve bunu başarmak için yenilikçi düşük karbonlu ve karbon negatif ürünler kullanıyorlar. Karbon ayak izi, mümkün olan en iyi sonucun elde edilmesini sağlamak için bir karbon hesaplama aracı kullanılarak ölçülüyor.

Karbon, endüstri için merkezi bir odak noktası olmalıdır. Birleşmiş Milletler Genel Sekreteri de buna yönelik değişim umudunu dile getirdi: "2021'in yeni bir tür sıçrama yılı olabileceğine kesinlikle inanıyorum - karbon nötrlüğüne doğru bir önemli bir atılım yılı."

Interface®'deki Yaklaşımımız

Interface®'de iş yapma biçimimizi iklim acil durumuna yanıt vermeye adadık. Climate Take Back™ (İklimi Geri Alma)

misyonumuz ile işimizi küresel ısınmanın etkilerini tersine çevirmeye yardımcı olabilecek bir şekilde yürütmeyi amaçlıyoruz. Nihai hedefimiz, 2040 yılına kadar karbon negatif bir girişim olmak.

Karbon, Climate Take Back™ misyonumuzun en önemli odak noktasıdır ve karbon ayak izimizin çoğu, ürettiğimiz ürünlerin ham maddelerinde olduğundan, ürünlerimiz bunun merkezinde yer alır. Sürdürülebilirlik yolculuğumuzun başladığı 1994 yılından bu yana birçok yeniliğe imza atarak halı karbon ayak izimizi %74, fabrika sera gazı emisyonlarımızı ise %96 oranında azalttık. 2018'de, tüm döşeme ürünlerinin standart olarak tüm yaşam döngüsü boyunca karbon nötr olmasını sağlayan Karbon Nötr Zeminler programını başlattık.

Bu yıl Interface®, karbon negatif (beşikten mezara) bir ürünü sunan tarihi bir ürün lansmanı gerçekleştirdi. Bu hem Interface® hem de tüm sektör için büyük bir adımdı. Yenilikçi malzemelerin kullanımıyla nelerin mümkün olduğunu gösterdi. Bu ürün, karbon negatif malzemeler içeren bir biyo-kompozit olan yeni CQuestBioX™ halı tabanımız idi.

Geniş ölçekte bir etki yaratmak ve müşterilerimize daha fazla tasarım seçeneği sunmak için, aynı teknolojiyi portföyümüzde daha yaygın bir seçim olan CQuestBio™ tabanlarını oluşturmak için de kullandık. Bu taban, geri dönüştürülmüş ve biyobazlı içeriği üçte bir oranında artırarak ürünün genel karbon ayak izini azaltır. Düşük karbon hedefleri olan projeler için daha geniş bir estetik seçeneği sağlayan bu taban tüm küresel halı koleksiyonlarımızda da standarttır.

Şartnamede uygun malzeme seçimi önemlidir, çünkü mimar ve tasarım topluluğu, yapılı çevrenin karbon etkisini

azaltmada önemli bir role sahiptir. Belirtilen ürünler ve malzemelerle gerçekten fark yaratabilecek büyük bir fırsat bulunuyor.

İklim İçin Tasarlamak

İklimi göz önünde bulundurarak tasarım yapmak için atabileceğiniz bazı basit adımlar vardır:

- Düşük Karbonlu Ürün Tercih Etmek – düşük karbonlu ürünler bulun ve üreticilerin ürünlerinin ayak izi konusunda şeffaf olmalarını sağlayın.
- Karbon Negatif Ürünleri Tercih Etmek – yenilikçi karbon negatif ürünleri seçmek, tasarımınızın karbon ayak izini azaltmaya yardımcı olacak ve atmosfere daha az karbon eklenmesini sağlayacaktır.

▪ Karbon Nötr Seçenekleri Kullanmak – karbon nötr ürünler veya hizmetler bulmak, bunların etkisini sıfıra indirecektir. Bu ürünler, bunu başarmak için karbon denkleştirmelerini kullanır ve henüz ortadan kaldıramadıkları veya kontrolleri dışında kalan karbon emisyonlarının etkisinin dengelenmesine olanak tanır.

Sağlıklı bir toplum ve sağlıklı bir ekonomi, sağlıklı bir gezegen gerektirir. Projelerinizin tasarımında karbonu göz önünde bulundurarak daha yenilenebilir bir geleceğe doğru önemli bir adım atabilirsiniz. Şimdi verdiğimiz kararlar, gelecek nesillere bırakacağımız mirası değiştirebilir ve değiştirecektir.

Emrah Kurum

Yönetim Kurulu Başkanı
Sürdürülebilirlik Adımları Derneği

Doğa Tamer

Genel Sekreter
Sürdürülebilirlik Adımları Derneği

Endüstride Sürdürülebilirliğin Öncü Adımları

Endüstri dediğimizde ilk akla gelen üretim ve tüketim ilişkisidir. Üretim ve tüketim dengesi doğru ve etkili planlanmadığı takdirde karşımıza çeşitli sorunlar çıkıyor. Mevcut işleyişte bu dengenin çoktan bozulduğunu görebiliriz. Küresel Ayak İzi Ağı'nın (Global Footprint Network) insanlığın doğa üzerindeki yıllık talebinin, dünyanın bir yılda yerine koyabileceği kapasiteyi aştığı gün olan Küresel Limit Aşım Günü (World Overshoot Day), 2020 yılı için 22 Ağustos olarak saptandı. 22 Ağustos 2020 itibariyle 2021 yılının kaynaklarını tüketmeye başladık. Bunun diğer bir karşılığı ise 1,6 dünya varmışçasına tüketim yaptığımızdır. Artan bu tüketim talebi ise başta çevresel olmak üzere sosyal ve ekonomik sorunları beraberinde getirmektedir.

Ülkeler ve kurumlar yaşanan bu sorunların çözümünü yıllar önce düşünmeye başladı ve bunun bir çıktısı olarak sürdürülebilirlik kavramı hayatımıza girdi. Yaşanan bu sorunların 2030'a kadar çözülmesi amacıyla 2015 yılında ülkeler bir araya gelip Sürdürülebilir Kalkınma Amaçları odağında taahhütlerde bulundular. Çözüm için 17 amaç ve 169 hedef belirlendi.

Endüstriler ise sürekli bir dönüşüm içinde gelişmeye devam etti. Üretimde teknoloji kullanımı artarken verimlilik de artmaya başladı. Endüstride yaşanan bu değişimler ve yapılan iyileştirmeler var olan sorunların çözümü için yeterli olmadı. Geleneksel iş modellerine devam etmek yerine, endüstriler yeni bir iş modeli tasarlamayı gündemine aldı.

Üret, kullan ve çöpe at yaklaşımı üzerine şekillenen doğrusal ekonomi yerine üret, kullan ve çöpe atmak yerine tekrar üretim sürecine dahil edilebilecek döngüsel iş modelleri yaygınlaşmaya başladı. Kurumların ölçeği büyüdükçe dönüşüm süreçleri daha fazla zaman alabiliyor. Fakat yeni döngüsel iş modeli üzerine şekillenen girişimlerin giderek artması bizlere umut veriyor. Büyük ölçekli kurumların bu girişimcilerle iş birliği yapmaları kendilerinin de ekonominin de dönüşmesini hızlandıracaktır. Yaptıkları çalışmalarla ülkemizde bize ilham veren girişimlerden bazılarını paylaşmak isteriz.

Meyve Kabukları ve Sebze Artıklarından Tasarıma: OTTAN

“Uzmanların tahminlerine göre, tüketim alışkanlıklarımızı değiştirmedeğimiz takdirde dünya üzerindeki bütün ormanlar 100 yıl içerisinde yok olabilir. Bunun yanı

sıra her sene üretilen gıdanın ortalama 1.3 milyar ton ağırlığındaki üçte birlik kısmını israf ediyor ve şehirlerden 800 milyon tonluk bahçesel atık çıkarıyoruz. Neden doğal kaynakları tüketmek yerine bertaraf etmeye çalıştığımız 'atıklardan' fayda sağlamıyoruz?" diye soruyor OTTAN. İş modelini de bunun üzerine şekillendiriyor.

Meyve kabukları, kullanım tarihi geçmiş tahıllar, sebze artıkları; yerel firmalardan, üreticilerden, belediyelerden ve seralardan aldığı dökülen yapraklar gibi yeşil atıkları topluyor. Çeşitli gıda ve bahçe atıklarını topluyor, temizliyor, kurutuyor ve öğütüyor. Ortaya çıkan doğal hammaddeyi, doğal reçinelerle birleştirerek, bu karışımı kalıplara döküyor ve minimal, çok kullanışlı ürünler ortaya çıkıyor. Yeşil atıkları kullanabilirken, ağaçları kesmeye hiç gerek yok.

Proje: KG Mimarlık - Erciyas Holding

Atık Halıdan Hammaddeye: Hagelson

Hagelson Plastik ve Geri Dönüşüm, 2016 Mart ayında TÜBİTAK desteği ile kurulmuş bir AR-GE firması. Genel olarak polimer malzemeler ve yeni geri dönüşüm sistemleri üzerine çalışıyor. Kendi geliştirdiği proje ve ürettiği yeni teknoloji sayesinde atık ve fire halıların geri dönüşümünden yeni plastik hammadde üretimi yapıyor. Bu sayede firmaların üretim esnasında oluşan dokunmuş fire halılarını, halı zemin kaplama işlerinde oluşan kenar firelerini veya proje aşamasında toplanan eski halıları bertaraf etme sorununu ortadan kaldırıyor. "Üretiminde dünyada 3. olduğumuz ve yılda yaklaşık 240 bin ton tükettiğimiz halı ve benzeri ürünlerin etkili ve faydalı yöntemler ile geri dönüştürme" misyonu ile çalışmalarına devam ediyor.

Zeytin Atıklarından Biyoplastiklere: Biolive

Biolive, petrol bazlı plastiklerden kaynaklanan problemlerin üstesinden gelmek ve biyoplastik pazarındaki eksiklikleri gidermek için zeytin atıklarından yapılan doğal biyoplastik granüller üreten bir biyoteknoloji şirketi. Biyolojik olarak parçalanabilen, kanserojen ve toksik madde içermeyen Bio-Pura isimli hammaddesi ile firma, farklı sektörlere özel uygulamalar için çözümler sunuyor. Petrol türevli plastiklerin kullanıldığı birçok sektörde farklı içeriklerle hazırlanan Bio-Hype, Bio-Pype ve Bio-Lype ürünleri kullanılıyor. Firmalara farklılaştırılmış hammadde alternatifleri sunuyor.

Canlı Organizmalarla Deri Gibi Gözükten Tabakalar: Gozen Institute

Sürdürülebilirlik konusunda araştırma tezini hazırlarken, çevreyi kirleten etkenlerin önemli bir kısmının hayvancılık endüstrisi kaynaklı olduğunu gören Gozen Institute, bu denli olumsuz bir tablonun içinde alternatif olarak nasıl malzemeler

üretebileceğini düşünerek işe başlıyor. Gozen Institute, canlı organizmalarla deri gibi gözükten tabakaların oluşmasını sağlıyor. Onlara doku, form ve renk vererek malzemeleri geliştiriyor. Amacı, biyo-fabrikasyon olarak adlandırdığı teknoloji ile canlı organizmaları kullanarak biyolojik olarak çözünebilen tekstiller üretebilmek. Aynı zamanda çevre dostu bu materyalleri fabrikaya gerek kalmadan da yetiştirebilmek. Günümüzde üretilen pek çok kıyafet plastik bazlı akrilik, naylon veya polyester kullanılarak fabrikalarda üretiliyor. Bu materyallerin çoğu kimyasal olup doğada çözünebilir değil diyerek yeni yaratılacak malzemelerin doğada yüzde yüz çözünebilir ve kimyasalsız tekstiller olması için çalışmalarına devam ediyor.

Verdiğimiz bu örneklerin sayısı artırılabilir. Hepsinin ortak noktası; kendi ilgi ve uzmanlık alanlarında bir sorunu tespit edip, çözümü için ne yapabiliriz sorusunu kendilerine sormaları. Sürdürülebilirlik Adımları Derneği olarak; sadece sorunları dile getirmenin çözüme bir katkısı olduğunu düşünmüyoruz. Evet, sorunlar var ve dile getirilmeli, ancak yapıcı eleştiriler yapılmalı ve iyi uygulama örnekleri ön plana çıkarılmalı. Çünkü dönüşüm, bardağın dolu tarafını görenler tarafından gerçekleştiriliyor. Bunu başaran sürdürülebilirlik liderleri; sorunun farkında olan, "çözüm için ben ne yapabilirim" diye soran ve dönüşüm için kararlılıkla adımlar atan bireylerdir. Dönüşüm, atılan bireysel adımların çoğalmasıyla gerçekleşiyor. Daha iyi bir gelecek için, herkesin elini taşın altına koyması gerekiyor. Hepimizin bu gidişte bir payı varsa, yine hep beraber mücadele etmeliyiz. Sürdürülebilirlik Adımları Derneği olarak bizler; bu dönüşümün sağlanması için tüm paydaşlarla birlikte adım atmaya hazırız. Dileyen herkes bize sosyal medya hesaplarımızdan ve info@surdurulebilirlikadimlari.org adresinden ulaşabilir.

Erhan Vural

Kurucu Ortak
ABOUTBLANK Mimarlık &
Kentsel Tasarım

Malzeme Tercihlerinde İnsan ve Doğa

Çok değil bir sene öncesine kadar eski bayramlara, eski komşuluklara öykünmek gibi naif hasretlerimiz vardı. Pandemi sonrası ise zamanı yakın fakat hatırası uzak geçmişe ait neleri ne kadar özleyeceğimizi bugünden kestirmek zor. Fakat bildiğimiz bir şey varsa, o da “yeni normal”in gerektirdiği yeni alışkanlıkları edinmek konusunda bencil ve zayıf yönlerimiz olduğu. Doğa, bu yönleri keşfedip bizi zaaflarımızla baş başa bıraktı. Bunu gördük. Fakat bir başka açıdan bakarsak, doğanın normalin lüks olduğunu anlayabilmemiz için bize büyük bir alan açtığını da düşünebiliriz.

Covid-19 virüsü ile hızla yayılan hastalık kadar, hastalıktan korunmak için izole olmanın yarattığı ruhsal bunalım da negatif etkilerini göstermeye başladı. Pandeminin sürekli gündemimizde olan olumsuz yönlerini tekrar etmek istemiyorum. Hayatta kalma içgüdüğü ile binlerce yıldır türünün devamını sağlayan, öğrenen, gelişen ve evrimleşen insanoğlunun, her afet ve salgın sonrası buluş ve çözümler ile kendi konfor ortamını yeniden sağlaması üzerinde durmak istiyorum. Çünkü biz insanlar için her yıkım, yarattığı travmalar ile birlikte umuda yaslanan yeni bir başlangıç da demektir.

İnsan olmanın en temel özelliği olan sosyal etkileşimin dayanağı paylaşım. Tüm duygularımızı paylaşarak çoğaltırız ve onlar sayesinde sosyal ortamımızda var oluruz. Bu paylaşımın alfabesi de yüzler, mimikler, jestler ve temas elbette. Pandemi sürecinde bu paylaşımın sınırlarının ve kurallarının değişmesi, özellikle kapalı alanlar ve bu alanların mekânsal koşullarının sorgulanmasını beraberinde getirdi. Doğayı taklit etmeye çalışan mekanik kurguların hijyenik yetersizliği bilirse de pandemi önlemleri ile bu sistemler hepten terk edilmeye başlandı. Kapalı mekanlarda konuşulan mimarlık lisanına artık yeni sözcükler eklendi; dezenfeksiyon, antiviral, sosyal mesafe gibi. Bu sözcükler mekanlar üzerinden dile getirilse de anlatımların gizli öznesi tabii ki malzemeler.

Covid-19 virüsünün, farklı malzemeler ve yüzeylerde yaşam süresinin değişkenlik gösterdiğini biliyoruz. Geçmiş pandemi ve salgınlarda da aynen bugün olduğu gibi, malzemelerin yüzey yapılarının, bakteri ve virüsleri tutma kapasitesi ile doğrudan ilişkili olduğuna inanılıyordu. Örneğin 19. yüzyılda İstanbul’u saran büyük veba salgınında insanlar evlerindeki tüm mobilyaların kumaşlarını sökerek parlak cilalı ahşap mobilyalar kullanmaya başlamıştı. Evlerinden çıkarken kıyafetlerinin üzerine

siyah poşet geçirip, sokaklarda bu şekilde dolaşıyorlardı. Eve döndüklerinde kapı önünde bu poşeti atıyor, aromatik otları yakarak dumanla doldurdukları bir çeşit tütsü kulübesinde dezenfekte oluyor, sonra içeri giriyorlardı¹.

Bu hatıralardan yola çıkarak, gözenekli ve mat yüzeylerin hastalık tutucu olduğu, parlak ve kaygan yüzeylerin de hijyenik olduğu kanısının (bugün de) yaygın olduğunu söyleyebiliriz. Fakat teknolojik gelişmelerle birlikte ve malzemelerin moleküler düzeyde incelenebilmesi sayesinde, bu gibi yaygın kanıların her zaman doğru olmadığı ortaya çıkabiliyor. Bazı araştırmalar, gözenekli malzemelerin de (örneğin mukavva) lifli yapıları sayesinde virüsleri hapsederek, hızla kurumalarına neden olabileceklerini iddia ediyor². Buna karşın virüslerin, parlak paslanmaz çelik ve plastik yüzeylerde çok daha uzun süre yaşayabildiklerini biliyoruz. Fakat parlak olmasına rağmen bakır ve

alaşımının, mikroorganizmaların hücresel fonksiyonlarına etki ederek onları etkisiz hale getirdiği de artık bilinen bir gerçek.

Malzemenin doğal özelliği maksadına uygun olmadığında da, aynı malzeme yüzeyine moleküler düzeyde işlemler uygulanarak ya da çeşitli katmanlar kaplanarak, istenilen özelliğin artırılabilceğini söylemek mümkün. Bu konudaki çalışmalar uzun yıllardır sürdürülüyor ve aktif olarak günlük hayatımızda kullanılıyor. Mesela, titanyum dioksit iyonlarının cam, alüminyum, seramik, membran gibi yüzeylere kaplanması sayesinde, güneş ışınları ile aktifleşen, yüzeydeki kirleri parçalayan, fotokataliz denen bir doğal reaksiyon oluşuyor. Bu reaksiyon sonucu parçacıklara ayrılan kirler yağmur suyu ile akıp gidiyor ve kendi kendini temizleyebilen yüzeyler elde edilmiş oluyor. Bu özellikteki boyalar ve malzemeler sıklıkla yapı cephelelerinde tercih edilir durumda.

Fotoğraf: Interface®

Fotoğraf: Interface® - Ice Breaker Indigo Level Set Woodgrains, Antique Oak

Bugün içinde bulunduğumuz pandemi koşulunun gereksinimlerini karşılamak için malzemelere antiviral ve hijyenik özellikler kazandırmak amacı ile çeşitli laminasyonlar yapılmaya başlandı. Malzeme yüzeylerine eklenen kaplama malzemeleri ile sağlığa zararlı organizmaların barınmasını ve çoğalmasını engelleyen, yok edilmesine yardımcı olabilecek yeni çalışmalar gündemde. Bu sayede özellikle kamusal kullanımların yoğun olduğu, sıklıkla temas edilen yüzeylerin kendiliğinden dezenfekte olması ve hastalığın yayılma hızının düşürülmesi hedefleniyor.

Gerek izolasyon ve karantinalar gerekse uzaktan çalışma ve eğitim sistemine geçişler sebebiyle evlerimizde daha fazla vakit geçiriyoruz. Bu nedenle evdeki yaşamımızın fiziksel ve mental şartları her zamankinden daha önem taşıyor hale geldi. Bu koşulları iyileştirebilmek için gereken en basit ve etkili çözüm, doğal malzemeler,

yeşillikler ve doğayı çağrıştıran tasarımlar. Çeşitli araştırmalar, evlerdeki doğal ve yeşil ortamın, insanların hem fiziksel hem de mental sağlığı üzerinde olumlu etkileri olduğunu gösteriyor. Bu sebeptendir ki çoğu kentli kendi yaşam alanına gerek fon olarak gerekse üretim odaklı yeşil alanlar entegre etmeye başladı bile.

Biz mimar ve tasarımcılar daha önce yaptığımız gibi bu süreçte de öğrenerek, tüm negatif yönlerine rağmen yenilikçi ve akılcı çözümler üreterek, kaybettiğimiz insan & doğa iletişimini yeniden kurarak ilerleyeceğiz.

Referanslar

- 1.Yıldırım, N., (2010). İstanbul'un Sağlık Tarihi, İstanbul 2010 Kültür Başkenti Yayınları, İstanbul.
- 2.Munster, V., (2020). "Covid-19: How long does the coronavirus last on surfaces?", <https://www.bbc.com/future/article/20200317-covid-19-how-long-does-the-coronavirus-last-on-surfaces>

Redaksiyon: Devrim Büyükcacaroğlu

Jon Khoo

Sürdürülebilirlik Yöneticisi (EAAA)
Interface®

COP26 ve Yapılı Çevre

İklim değişikliği, gezegenimiz için uzun vadede en büyük sorunu teşkil ediyor ve 2021, bu soruna karşılık verilecek küresel tepkimizde çok önemli bir yılı temsil edecek.

Geçtiğimiz bir buçuk yıl hepimiz için zorlu geçti, Covid-19 ve bunun ekonomimiz, toplumumuz ve kendimiz üzerindeki etkisi konusunda gelgitler yaşandı. Bununla birlikte, 2020'de karbon emisyonlarındaki geçici azalmalar hakkında ortalıkta dolaşan haberlere rağmen, küresel ısınmanın getirdiği zorluklar her zamankinden daha fazla baskı oluşturmaya devam ediyor. Dünya Meteoroloji Derneği kısa süre önce [karbondioksit seviyelerinin rekor seviyelerde yükselmeye devam ettiğini](#), bunun küresel ısınmayla bağlantılı olduğunu ve NASA'nın 2020'nin 2016 ile [rekor düzeyde en sıcak yıl](#) olduğunu doğruladığını bildirdi.

COP26

Hükümetler ve iş dünyası için 2021'de en çok beklenen etkinliklerden biri, 1-12 Kasım 2021'de Glasgow, Birleşik Krallık'ta düzenlenecek olan 26. BM Taraflar İklim Değişikliği Konferansı (COP26 olarak bilinir) olacak. Birleşmiş Milletler İklim Değişikliği Çerçeve Sözleşmesi'nin (UNFCCC) karar alma organı olan COP26

zirvesinde devlet başkanları, iklim uzmanları ve müzakereciler iklim değişikliğiyle mücadele için koordineli bir eylem üzerinde anlaşmak üzere bir araya gelecekler.

2015'te Paris Anlaşması -küresel ısınmayı 2°C'nin çok altında sınırlayan ve 1.5°C ile sınırlandırma çabalarını sürdüren, iklim değişikliği konusunda yasal olarak bağlayıcı uluslararası bir anlaşma- COP21'in sonucuydu. COP26'da hükümetler ve bilim adamları beş yıllık ilerleme hakkında rapor verecekler.

Bu, İş Dünyası ve Yapılı Çevre İçin Ne Anlama Gelecek?

İnşaat, yapı sektörü ile birlikte küresel karbon salınımlarının %39'undan sorumludur. Bu çok büyük bir etkiyi temsil etse de aynı zamanda tasarımcılara, üreticilere, müteahhitlere, ev sahiplerine ve kiracılara gezegeni net sıfır geleceğe taşımada kilit bir rol oynama fırsatı sunuyor.

İşte COP26 ve bunun yapılı çevre için ne anlama geleceği üzerine tahminlerimden birkaçı:

- Hükümetler Arası İklim Değişikliği Paneli'nden alınan raporlara ve 2020 tarihine kadar ulusal olarak belirlenmiş katkıların sunulmasına dayanarak, temel öğrenmenin, emisyonları azaltma konusunda

olmamız gereken yerin çok gerisinde kaldığımız olacağını; bunun sonucunda daha acil ve etkili bir eylem çağrısında bulunacağını öngörüyorum.

▪ COP26'ya kadar olan süreçte, çok daha fazla işletmenin harekete geçme, ilerlemeleri hakkında rapor verme ve hatta karbon nötr ve net sıfır hedeflerine yönelik hırs düzeylerini yükseltme taahhüdünde bulunduğu görülecektir. Interface® olarak, UNFCC'nin [Sıfıra Doğru Yarışı](#)'nın ve ayrıca 2040 yılına kadar net sıfır karbon taahhüt eden 106 şirketin yer aldığı [İklim Taahhüdü](#)'nün üyesiyiz.

▪ Microsoft'un 2030'a kadar karbon negatif olma taahhüdünü, LinkedIn'in karbon negatif bir ofis geliştirme planlarını ve mimarlık ofisi Snøhetta'nın 20 yıl içinde tasarladığı tüm binaları karbon negatif yapma planını bildirdiği raporlarıyla, şirketlerin karbon hedeflerini belirlediklerini şimdiden görüyoruz.

▪ Net sıfır iş taahhütleri konusunda iyi niyetleri eyleme dönüştürmek - "özü sözü bir olmak" - ve net sıfır geleceğe katkıda bulunan ürünleri halihazırda sunan işletmelerin vitrinini bugün görme arzusu olacaktır.

▪ COP26'da, [Dünya Yeşil Bina Konseyi](#), UKGBC, C40 Cities, We Mean Business koalisyonu ve sektördeki önde gelen paydaşlar tarafından yürütülen lobi çalışmalarının ardından yapıları çevrenin yeşil ve kapsayıcı bir toparlanmadaki rolüne odaklanan bir gün olması muhtemeldir.

Karbon Sohbeti ve Yapılı Çevre

Son tahminim, yapıları çevredeki paydaşlar için, binalardaki gömülü karbonun ölçülmesi ve azaltılması konusunun gelişeceği ve daha yaygın bir tartışma haline geleceği ve sonuç olarak bunun artık sektörümüz

için kör bir nokta olmayacağı. Endüstriyel olarak, enerji odaklı operasyonel karbonumuzu azaltmada etkili olduk (örneğin, binalarımızı aydınlatmak ve ısıtmak için kullanılan enerji), ancak bir ürünün hammaddeler, nakliye ve imalat dahil olmak üzere daha geniş bir emisyon setine ilişkin gömülü karbon hikayesi üzerinde yeterince düşünülmedi.

Birleşik Krallık'taki Mimarlar İklim Eylem Ağı'nın [gömülü karbonun düzenlenmesi](#) için çağrıda bulunması, tüm yaşam karbonunun Hollanda, Fransa ve Finlandiya'daki yeni düzenlemelerin önemli bir parçası olması ve Dünya Yeşil Bina Konseyi'nin [Net Sıfır Geliştirmek](#) konusundaki çalışmaları ile çeşitli seviyelerde zaten bunun kanıtlarını görüyoruz.

Gömülü karbon, iç mimarlar için de bir odak noktası haline geldi. Perkins+Will, bu doğrultuda sektör lideri [Net Zero Now](#) raporunu paylaşarak 2020'nin sonlarında net sıfır iç mekan projeleri oluşturma planını beyan etti.

Gömülü karbon ölçümünde de [EC3](#) (Yapıda Gömülü Karbon Hesaplayıcı) gibi büyük açık kaynaklı araçların yükselişini görüyoruz.

Karbon Negatif Malzemelerle Yenilik Yapmak

Interface®'de, bir üretici olarak, müşterilerimizin karbon ayak izlerini azaltmalarına yardımcı olmaya, işletmelerin iklim acil durumuna yanıt vermede harekete geçmesinde rol üstlenmeye ve Covid-19 sürecinin ardından yeşil bir toparlanmanın parçası olmaya kararlıyız. Son yıllarda, [Karbon Nötr Zeminler](#) ve daha yakın zamanda [CQuest tabanlarına](#) karbon negatif malzemelerin dahil edilmesi ile ürünlerimizin müşterilerimizin somut karbon ayak izini azaltmasını sağlamaya öncülük ettik.

Fotoğraf: Interface® - Iridescence Clay

Bölüm 4

Sağlıkta Ön Cephe

Geçtiğimiz yıl başlayan ve tüm dünyayı etkisi altına alan Covid-19 salgını ile en önde mücadele eden sağlık çalışanları büyük bir özveri göstermeye devam ediyor. Bu salgından edindiğimiz deneyimler mekânsal örgütlenmede de bazı değişikliklere ihtiyacımız olduğunu gösterdi. Acil Tıp Uzmanı Dr. Sarper Yılmaz, hastanelerde gerekliliğini hissettikleri yapısal çözümleri deneyimleri üzerinden aktardı.

İyileşmeye attığımız ilk adımlarımız olan sağlık yapılarının iyi tasarlanmış, sıcak mekanlar sunmasının önemini de RSG İç Mimarlık Kurucu Ortağı Didem Güven ve Slash Architects Kurucusu Şule Ertürk bizlerle paylaştı.

Didem Güven

Kurucu Ortak
RSG İç Mimarlık

İyileşmeye Atılan Adım- Sağlık Mekanlarında Güven Duygusu

Sağlık yapıları, toplumsal bilinçte olumsuz çağrışım yapan alanlar olarak algılanıyor. Yapıyla duygusal bağ kurulmasına izin verecek iç mekânların oluşturulmasıyla bu algının yön değişiminin desteklenebileceğini, iç mekândaki rahatlık, konfor ve güven duygusunun, danışanlara stresle baş edebilme gücü vererek olumlu etkileşime sebep olacağını düşünüyoruz. Tasarım ile sağlık arasındaki ilişkinin zamanla kişinin kendini anlamasına, anlatmasına yardım ettiği, olumsuz düşüncelerin kaybolmasına neden olduğu belirlendi. RSG İçmimarlık olarak sağlık yapılarının tasarımında; danışanların motivasyonunu yüksek tutmanın öneminden yola çıkarak, mekânların maksimum seviyede iyileştirilmesi ve mekânlar arası ilişkinin iyi çözümlenmesi gerektiğinin farkındayız. Danışanların iyi sağlık hizmeti alabilmeleri ile hastane personelinin etkin şekilde servis sunabilmeleri adına alanların birbirleriyle ilişki kriterlerinin ve işlevlerinin de iyi düşünülerek tasarım süreci içinde çözümlenmesi gerekmektedir.

Renk ve ışık gibi doğrudan hissedilebilen tasarım elemanları en uygun haliyle bu tasarım sürecine katılmalı. Genel hacimler, koridorlar genel renk ilkeleri takip

edilerek hastanenin kurumsal görüşünü yansıtırken, uzmanlık katlarında vurgulanmak istenen temaya göre renklendirilmeye özen gösterilmeli. Rekreatyon mekânları, bekleme salonları ve meşguliyetle tedavi odaları fonksiyona uygun seçilmiş neşeli ve canlandırıcı, doğada bulunan sıcak renklerden oluşturulmalı. Gençler, çocuklar tarafından yoğun kullanılacak mekânlarda tasarıma hayal gücü yol göstermelidir. Hasta odaları ve sessizlik odaları, cezalandırıcı bir görüntüde değil, renklerin gücü ile davetkâr, hatta ideal ev ortamını yansıtarak tasarlanmalı.

Hasta odaları, restoran ve kafeler, bekleme alanları ve muayenehaneler gibi birçok işlevi içinde barındıran sağlık yapılarının tasarımında süreci etkileyen en önemli etmenlerden biri de yönetmelik esasları oluyor. Birçok farklı işlevin çözümlenmesinde ve birbirleriyle olan ilişkisine yön verilmesinde bu yönetmeliğin gereklilikleri büyük ölçüde tanımlayıcı oluyor. Alanlar arası geçişler; geçişler üzerinde kontrol sağlanması, kullanım kolaylığı ve acil müdahale olasılıkları düşünülerek iyi planlanmalı, yalın ve elverişli çözümlenmeli, birimlerin birbirleriyle etkileşimi minimum seviyede tutulmalı. Böylece farklı rahatsızlıkları olan kişileri bir araya getirmekten kaçınılması ile bulaşıcı olabilecek rahatsızlıkların

engellenmesi ve danışanların motivasyonlarının korunması sağlanmış oluyor. Sadece danışanların değil, kişilere destek olabilmek üzere yanlarında bulunan aileleri için de aynı hassasiyet gösterilmeli, hastalık sürecinin rahat geçirilmesi için düşünülebilecek tüm unsurlar, iç mekân tasarımlarına yansıtılmalıdır.

Sağlık yapıları; hastaların sadece yatarak veya ayakta tedavisi için gerekli mekânlar olmanın dışında, aynı zamanda ortak eylemlerin gerçekleştirilebildiği birer sosyalleşme alanı olarak kullanılır. Ortak kullanıma sahip bahçeler, beceri stüdyoları, oyun alanları ve daha birçok eylem sayesinde danışanlar birbirileri için iyileştirici güç oluşturuyorlar. Bu nedenle iç mekân bölümlenmesinde ve tasarımında toplanma alanlarını da önemli rol oynadığını düşünüyoruz.

Bugün eğer sağlık yapılarından bahsedeceksek, 2020 yılından beri tüm dünyada hayatlarımızı, değer verdiklerimizi, alışkanlıklarımızı bir anda yönetmeye başlayan pandemi sürecinin etkisini ve dönüştürücülüğünü vurgulamak gerektiğini düşünüyoruz. Pandemi, hayatlarımızda olduğu gibi

birçok mekânda da değişikliklere, dönüşümlere neden oldu. Sağlık yapıları bağlamında, modüler planlama, duruma göre esneklik gösterme ve yeniliğe kolay adapte olabilmek öncelikli durum haline geldi. Mekânsal olarak; toplu bekleme alanlarında oturma bölümleri seyreltilerek minimum kişinin temas etmesi, kalabalığı önlemek amaçlı randevulu doktor görüşmeleri dışında hasta kabul edilmemesi gibi yeni bir anlayışa yelken açıldı. Bazı sağlık birimlerinin konsültasyonda çevrimiçi hasta randevularına başlaması ile doktor muayene odalarından öncelikli olarak bu görüşmeleri yapabilecekleri küçük ölçekli görüşme odaları yaratılmaya başlandı. Mekânların modüler tasarlanması sayesinde birimler birbirinden izole edilebilir oldu ve güvenli hale geldi. Belirli bölümler ana sirkülasyon hattından çıkartılarak, buraların başka bölümlerle ilişkisi kesildi. Önümüzdeki dönemler için de, başta bahsettiğimiz esaslara bağlı kalmanın yanı sıra, esnek tasarım kurgulamanın, adaptasyonu yüksek alanlar yaratmanın hem mimari, hem ekonomi, hem de sürdürülebilirlik açısından tüm dünya için son derece gerekli olduğu inancını taşıyarak üretimlerimize devam etmeyi planlıyoruz.

Proje: RSG İç Mimarlık - Özel Kent Hastanesi / Onkoloji, İzmir; Fotoğraf: Hakan Dere

Dr. Sarper Yılmaz

Acil Tıp Uzmanı

İstanbul Kartal Dr. Lütü Kırdar
Şehir Hastanesi

Hastanelerin Covid-19 ile İmtihanı

Dünyada ortaya çıkan toplumsal ve çevresel tüm değişimlerin hastane ve sağlık sistemleri üzerinde dinamik etkileri olur. Son yıllarda gelişmiş, gelişmekte olan ve bilimsel veya ekonomik anlamda geri kalmış (3 ayrı kategoride sınıflandırılan) ülkeler; doğal afetlere verdikleri hızlı reaksiyonları ve refleksleri Covid-19 salgınında (pandemi) ortaya koyamadılar.

Birçok dünya ülkesi pandemi karşısında Elizabeth Kubler Ross'un *Kötü Haber Karşısında Bireyin Gösterdiği Tepkilerin Evreleme Sistemi*'ndekine benzer tepkiler verdi. Ross bu evrelemeyi inkâr, öfke/kızgınlık, pazarlık, depresyon, kabullenme şeklinde beş evreden oluşturmuştu. Bütün ülkeler de benzer toplumsal dinamik ve yönetsel tepkiler ile bu evreleri yaşadı. Mesela pandeminin en çok tartışılan ülkesi olan Çin; Dr. Li Wenliang'ın bir mesajlaşma uygulamasından meslektaşlarına Wuhan'da bir deniz ürünleri marketinde çalışan 7 kişinin SARS benzeri bir virüse yakalandığını ve karantina altına alındıkları haberini vermesi ile bu beş evreyi adım adım yaşamaya başladı. Süreçte Çin'in bu bilgiyi önce sansürleyip Dr. Li'yi tutuklatması, inkâr ve kızgınlığın net bir örneğidir. Sonrasında ise Wuhan bölgesinin Dünya Sağlık

Örgütü (DSÖ) tarafından incelenmesini kabul edip araştırma için büyük fonlar ayırması da Çin'in yaşadığı farklı evrelerin göstergesiydi. Çin dışında, dünya ülkelerinin birçoğunda da ilk vaka haberi ve pandeminin yayılmasıyla ilgili benzer refleksler gösterildiğini söylemek mümkün. Dolayısıyla bu evrelemenin her ne kadar bireyleri hedef alsada da kırılğan dönemlerde toplumları ve yöneticileri de kapsadığını da gözlemlemiş olduk.

Ülkemizde Elazığ depremi, İzmir depremi, uçak kazası gibi afetlerin yanı sıra sonra son olarak da bütün dünyayı etkileyen bir pandemi ile mücadele ettiğimiz bir dönem geçiriyoruz. Tüm bu süreçler toplumdaki kırılğan fay hatlarının aksine; sağlık sisteminde dinamik ve güçlü yapılanmaları zorunlu hale getirdi. Toplumdan pandemi döneminde en çok talep edilen az hareketlilik ve temassızlık sağlık sistemi içerisinde tam tersi bir beklentiye dönüştü ve yoğun bir iş birliği ile birlikte mücadele gerekliliği ortaya çıkardı.

Nasıl mı?

Bütün afetler ve pandemilerin ilk müdahaleleri acil servislerde oldu. Bizler de böylece daha önce de üzerinde tartıştığımız, tüm erken müdahalelerin acil servislerde yapıldığı "Hibrit Acil Servis" sistemini test

ettik, kendi alanlarımızı diğer branş ve bölümler ile paylaşıp erken dönemde aciliyet önceliği belirleme (triaj) ve müdahale fırsatları yarattık. Bütün bunları yapabilmek için fiziksel imkanları sonuna kadar kullanmak, yapılandırmak ve alternatifler yaratmak zorundaydık. Bu dönemde ülkemizde sayısı gün geçtikçe artan Şehir Hastaneleri elimizi güçlendiren bir ortam da yarattı. Çünkü daha geniş alanlara ve fiziksel altyapıya sahiplerdi. Eski hastanelerde hareket kapasitemiz daha azken yeni hastanelerdeki alternatif alanları bu dönemde dolu dolu kullanma fırsatımız oldu.

Tabii bazı önemli aksaklıkları da fark etmedik değil... Bu alanların değerlendirilmesi ve yeni amaçlar için kullanılmasında, kurucu ve tasarlayıcı ekibin yetersizliğinden dolayı teknik ve altyapısal sıkıntılar yaşadık. Pandemide hasta danışmak ve değerlendirmek amaçlı birçok tıbbi branştan yardım

aldık. Bu sağlık sisteminde konsültasyon olarak adlandırdığımız bir yöntemdir. İşte bu dönemin diğerlerinden farkı da burada ortaya çıktı ve fiziksel altyapımızı tasarlayan birçok medikal dışı branş ile alanlarımızın kapasitesini artırmak ve yeni bir amaca yönelik kullanabilmek için fizibilite konsültasyonları gerçekleştirildi. Hastanelerin pandemi ve afet planlarında yer alan mimari, teknik bilgi ve donanımına sahip ekiplerin hastanelerin kullanılabilir alanları üzerinde daha çok söz sahibi olmasının önemini ve tüm sağlık branşlarının görüşleri ile ortak hareket edilmesinin değerini tecrübe ederek gördük.

Bir örnek vermek gerekirse: İlk başta temasın daha az olması amacıyla Kimyasal Biyolojik Radyasyon ve Nükleer (KBRN) tehdit durumlarında dekontaminasyon yapılan ve hastane acil servislerine yakın giriş kısmında yer alan KBRN

Proje: RSG İç Mimarlık - Özel Kent Hastanesi / Onkoloji, İzmir; Fotoğraf: Hakan Dere

Proje: RSG İç Mimarlık - Özel Kent Hastanesi / Onkoloji, İzmir; Fotoğraf: Hakan Dere

odaları ayaktan başvuran Covid-19 şüpheli hastalar için ideal muayene odası gibi görünürken, aktif kullanımı sırasında havalandırmanın yetersizliği, aydınlatma ve yakın temasın artması gibi birçok problem doğurdu bizlere. Bu problemlerin de sağlık çalışanları üzerinde büyük riskler oluşturduğu fark edildi. Hemen ardından daha önce hasta bekleme alanı olarak tasarlanan bir alan; havalandırma ve fiziksel bir rehabilitasyon ile Covid-19 başvuru polikliniklerine dönüştürüldü. Böylece risk erken dönemde ortadan kaldırıldı. Sırf bu örnek bile bizlere aslında herhangi bir

salgın durumunda, diğer koşullardan daha erken dönemde fiziksel ve altyapı problemlerinin tespiti ve çözümünün hayati önemini gösterdi.

Kesin bir şey var ki son yıllarda yaşananlar bize tüm hastane servislerin farklı durumlar için hızla revizyona müsait yerler olması gerektiğini öğretti. Yani dahiliye servisi olarak tasarlanacak bir servisin olağandışı durumda; pandemi servisi, afet sonrası bakım servisi veya entübe hasta takibi yapılabilecek bir yoğun bakım servisi alt yapısına sahip olması gerektiğini bizzat tecrübe

ettik. Avrupa'da, özellikle de İtalya'da bunun kötü örnekleri maalesef hepimizi derinden sarstı. Hastanelerdeki teknik desteğin eksikliği ve revizyona elverişsiz koşullar; hastane bahçesini içerisinden daha elverişli hale getirdi. Bu durum yalnız İtalya'da değil, tüm dünyada infiale sebep oldu.

Revizyona müsait ve olağanüstü durumlara hazırlıklı hastane ve sağlık tesisine sahip olmanın değeri artık tüm dünya tarafından anlaşılmalı. Bugün, haberlerde bir hastanenin yatak kapasitesi ve yoğun bakım yatak sayısından bahsedildiği böylesi

bir dönemden geçerken, arka taraftaki teknik imkansızlıkları görmezden gelemez. Bizlerin sahada aktif kullandığımız bir cümle vardır: "Yoğun bakım yatağı hasta bakmaz" deriz. Yani, teknik ve çalışan imkanlarına sahip olmayan bir yatağın "yoğun bakım yatağı" ismi ile anılmasının bir söylemden ileriye geçemeyeceğini ifade etmeye çalışırız. Güçlü teknik altyapı ve fiziki alanlar ile oluşturulan bir hastanenin; herhangi bir afette, pandemide ya da olağanüstü bir durumda toplumun fiziksel ve ruhsal sağlığı açısından en büyük gücü ve hayat sigortası olacağını artık biliyoruz.

Şule Ertürk

Kurucu
Slash Architects

Küçük Ölçekli Sağlık Mekanlarına Özel Çözümler

Öncelikle bizim sağlık mekanlarını ele alma biçimimiz; eski sağlık yapılarında alışkın olduğumuz görüntülerden biraz farklılaşarak kullanıcıları daha özel hissettirmek. Her sektörde olduğu gibi sağlık yapılarının da süper steril standart mekanlar yerine karma kullanımlı, farklı opsiyonlara açık mekanlar olarak kurgulanması son dönemlerde tercih ediliyor. Örneğin kafe konsepti olan veya içinde sergi birimleri barındıran klinikler tasarlıyoruz.

Brushed Lines - Alabaster (Ashlar), Broome Street - Teal Glass, Mercer Street - Graphite Circle (Non Directional)

Pandeminin hayatımıza girmesiyle birlikte günlük rutinimizde, alışkanlıklarımızda, genel olarak hayatımızda çokça değişiklik oldu. Tüm bunların mimarlığı etkilememesi düşünülemezdi.

Tüm kamusal alanların işleyişi yeniden değerlendirilirken bir anda zamanımızı en çok geçirdiğimiz mekan haline gelen evlerimize de farklı bir perspektiften bakmaya başladık. Sağlık yapıları ise mimarlık ve sağlık sektörünün tam kesişiminde olduğu için, bu durumdan en çok etkilenen alanlardan biri oldu.

Uzun zamandır sağlık sektöründeki yapılarda uzmanlaşmış bir ofis olarak pandeminin etkisini biz de oldukça hissettik. Bu süreçte hem doktor, diş hekimi ve diğer sağlıkçı müşterilerimizin istekleri değişmeye başladı hem de biz bu durumla nasıl mücadele edip daha sağlıklı mekanlar tasarlarız diye bazı araştırmalar yaptık.

Eskiden işin mutfakları arka görünmeyen saklı yerlerde iken; artık tıpkı restoranlarda mutfaklar nasıl şeffaf bir şekilde öne alındıysa kliniklerde de sterilizasyon veya laboratuvarlar daha görünür hale geldi. Bu özellikle yeni pandemi dönemi ile birlikte sterilliğin mekan seçimlerinde başlıca parametre olarak algılandığı

günümüzde hastanın güvenini kazandıran bir bakış açısı değişimi.

En önemli konulardan biri hastaların beklediği alan olan lounge ile doktorun tedavisini gerçekleştirdiği alanı birbirinden bir miktar ayırmak oldu. Kamusal mekan olan bekleme ile steril işlemlerin gerçekleştiği klinik odaları arasında bazen bir kapıyla bazen de dolaşım kurgusuyla bir ayırma yarattık. Bu hem hekimlerin istediği bir şeydi hem de gelen hastaların kendilerini daha güvende hissetmelerine sebep oldu. Biz bu kurgusal ayırımı aslında daha önceden de gözetiyorduk, fakat bu sefer daha hijyenik sebeplerle yapar olduk.

Bir diğer değişiklik ise bekleme alanlarında oldu. Önceden uzun oturma birimleri ve sedir gibi birlikte kullanımlara yer verirken bu süreçle birlikte daha tekil

oturumlara geçildi. Sosyal mesafeyi koruyacak şekilde yerleştirdiğimiz berjer gibi elemanlar ile daha sağlıklı bir ortam elde etmeye çalıştık.

Minimum fiziksel temas konusu pandemi ile birlikte gündem olan, bir diğer önemli konuydu. "Nontactile", diğer bir deyişle dokunmadan her şeye ulaşabileceğiniz mekanlara olan yönelim çok arttı. Bununla ilişkili olarak tasarımlarımıza teknolojik çözümleri daha çok dahil etmeye başladık. Dokunmadan açılan sensörlü kapılar, yine sensörlü anahtar ve prizler en çok tercih edilen elemanlara dönüştü.

Kliniklerdeki en önemli konulardan biri ise havalandırma. Doğrudan temiz hava almayan klinik mekanlarında özel mekanik çözümlere gidilerek mutlaka her mekana temiz hava sağlayacak sistemler kuruyoruz.

Proje: Slash Architects - Batı Ortodonti Dental Klinik; Fotoğraf: Studio Majo - Engin Gerçek

Proje: Slash Architects - Çapa Dental Showroom; Fotoğraf: Alt Kat Architectural Photography - Alp Eren

Sağlık mekanları tasarlarken en çok dikkat ettiğimiz konulardan biri de kuşkusuz malzemeler. Kullandığımız bütün malzemelerin hijyenik, kir tutmayan, steril malzemeler olmasına çok önem veriyoruz. Örneğin diş kliniklerindeki tezgahlar için malzeme seçerken, çizilme oranının az olmasına dikkat ediyoruz ki sonrasında çizilen yerler hijyen açısından bir sıkıntı yaratmasın. Mobilyalarda kullandığımız bitiş malzemelerinin de mutlaka kolay temizlenebiliyor olması gerekiyor.

Zemin malzemelerinde; üst yüzeyi lekelerle karşı direnç sağlayan ve kolay temizlenme özelliğiyle güvenli ve hijyenik bir zemin sağlayan çözümlere gidiyoruz. Genel olarak derzlerin daha az olduğu,

girinti çıkıntılarının çok olmadığı “flat design” dediğimiz tasarım anlayışı ön plana çıkıyor. Böylelikle olası bakteri birikecek yerleri en aza indirmeye çalışıyoruz. Çok köşeli olmayan kolay temizlenebilir yüzeyler yaratmaya çalışıyoruz.

Özetle; herkesin daha çok hasta psikolojine girdiği bir dönemde hassasiyet artarken hasta olunca gidilen yer yerine; iyileşilen yer algısı yaratmaya çalışıyoruz. Bu durumda mekanların psikolojik etkilerine çok önem veriyor ve bazı kalıplaşmış algıları kırmaya çalışıyoruz.

Umarız en yakın zamanda tüm bu konuştuklarımız sadece önlem olarak kalır ve küresel olarak sağlıklı günlerimize geri döneriz.

Proje: Slash Architects - Be Smile Klinik; Fotoğraf: Alt Kat Architectural Photography - Alp Eren

Bölüm 5

Geleceğin Anahtarı: Eğitim

21. yüzyılda eğitim anlayışında da değişimler gözlemlendi; eğitim mekanlarının öğrencilerin ve eğitimcilerin etkileşimine daha açık, esnek mekanlar haline gelmesi üzerine çalışmalar başladı. Mimari alanda ne gibi değişimlerin gündemde olduğunu PAB Kurucu Ortağı Pınar Gök-bayrak aktardı. Sürdürülebilirlik konusunu eğitim anlayışlarının merkezine yerleştiren Yeni Yol Okulları Kurucusu Yiğit Şentürk ise öğrencilerle birlikte yürüttükleri faaliyetleri paylaştı.

Öte yandan pandeminin etkilerinin en çok hissedildiği bir diğer alan eğitim oldu. Tüm dünyada üniversiteler, liseler ve ilkokullar kapandı; çocuklar ve gençler öğrenim faaliyetlerini mümkün olduğunca uzaktan sürdürmeye çalıştı. Bu süreçte biliyoruz ki teknolojik donanımlara erişim, adil ve eşit eğitim konusunda ciddi tartışmalara neden oldu. Psikolojik Danışmanlık ve Rehberlik Uzmanı Berrin Şen, kaygının hakim olduğu bu ortamda çocuklarımızla sağlıklı iletişim kurabilme yöntemlerini aktardı.

Prof. Dr. Aslıhan Ünlü ise stüdyolarda bir araya gelmeye alışkın olduğumuz mimarlık eğitiminin dijital ortamda nasıl yürüdüğüne, AURA İstanbul Kurucu Üyesi ve KG Mimarlık Kurucusu Kurtul Erkmən ise yürüttükleri stüdyolarda ve etkinliklerde neler deneyimlediklerine dair paylaşımlarda bulundular.

Prof. Dr. Aslıhan Ünlü

Öğretim Üyesi

Özyeğin Üniversitesi Mimarlık Fakültesi

Pandemi ve Mimarlık Eğitimi

Covid-19 salgını yaşamın tüm yönlerini etkilerken, eğitim alanında da küresel bir etkiye neden oluyor. Ülkemizde ve dünyada salgını kontrol altına almaya yönelik, eğitim alanında alınan tedbirler kapsamında tüm ilk ve ortaokullar ile birlikte üniversitelerde de uzaktan eğitime başlandı.

Dünyanın dört bir yanındaki mimarlık okulları da fiziksel ortamlarda yüz yüze öğrenmeyi rafa kaldırarak öğretim ve öğrenmenin, iş birliğinin, katılım ve etkileşimin, değerlendirmenin, sergilerin ve sosyal aktivitelerin çevrimiçi olarak gerçekleştiği yeni bir modele geçti. Yaşanan bu dönemde, iki asırlık mimarlık eğitiminin karşılaştığı zorluklar, bu süreçte ortaya çıkan yeni

eğitim modelleri, pandemi sonrası dijital dünyaya uygunluğu ve mevcut üniversite sisteminde mimarlık eğitiminin geleceği ile ilgili bir dizi soruyu da gündeme getirdi.

Bu süreçte öğretim ve öğrenmenin karşılıklı etkileşiminin önemli olduğu ve pratik deneyimin ön plana çıktığı mimarlık eğitiminin en temel dersi olan mimari tasarım dersleri de çevrimiçi stüdyolarda yapılmaya başlandı. Hiç değişmeyecek sandığımız mimarlık eğitim modelinin karşılaştığımız acil durum karşısında aldığımız aksiyonlar ile nasıl evrilebildiğini de bu süreçte deneyimlemekteyiz.

Öğretim ve Öğrenmede Teknoloji

Mimarlık ve tasarım eğitimi, bu zamana kadar karşılaşmamış, benzeri yaşanmamış bir durumla başa çıkmaya yönelik adaptasyon gerektiren bir "acil durum değişim modeli"ni yaşıyor. İçinde bulunduğumuz bu durum üniversitelerde bir dizi aksiyonu da beraberinde getiriyor. Mimarlık eğitiminde öğretme ve öğrenmeyi etkin kılacak teknolojik alt yapı, donanım ve yazılım çözümlerinin eğitim ile bütünlenmesinin yanında öğretim elemanlarının sunulan teknolojileri kullanabilmeleri için eğitim programlarına gereksinim ortaya çıktı. Ayrıca özellikle mimarlık ve tasarım alanında modelleme ve görselleştirmeye yönelik yazılım kullanımı ve bu yazılımları destekleyecek donanım ile çevrimiçi alt yapı sorunlarının giderilmesi önemli. Bununla birlikte öğretim ve öğrenimin çevrimiçi teknolojilerle harmanlanmış pedagojik ilkeleri de kapsayan ders yapılandırma, geribildirim verme ve öğrenme çıktılarının ölçme yöntemleri ile ilgili çevrimiçi teknolojileri de yapısında barındırması gerekli. Bütün bu olanakların kurumsal olarak sunulması, sürdürülmesi ve karşılaşılan sorunların giderilmesinin yanında akademisyen ve öğrencilerin davranış ve beklentilerine odaklanılarak güven ve moti-

vasyonun sağlanmasında üniversitelere de büyük görev düşüyor.

Uzaktan Mimarlık Eğitimi

Pandeminin başlangıcından bu yana 2020 Bahar döneminin acil eylem planlarıyla uzaktan mimarlık eğitiminde kendi pratiklerimizi oluşturduk. Kontrollü ve biraz daha hazır olarak başladığımız 2021 Güz dönemi ile artık farklı modeller denediğimiz 2021 Bahar dönemiyle birlikte biraz daha deneyim kazandık, gerekli teknoloji ile ilgili donanım ve altyapının sağlanmasıyla çevrimiçi ortamda çalışmanın mümkün olduğunu ve hatta olumlu yanlarının olduğunu da gördük. Öğrencilere çevrimiçi platformlarda kendilerini ifade etme şansı verildiğinde uzaktan eğitim sürecinde verimli çalışabildiklerini deneyimledik. Akademisyenlerin dünyanın her yerinden jüriye katılmak, ders vermek ve seminerleri takip etmek için kolaylıkla bir araya gelebilecekleri ortaya çıktı. Farklı kıtalardan, ülkelerden mimarları, eğitimleri davet etmenin, ulusal, uluslararası konferanslar düzenlemenin çok daha ucuz, katılımın ise çok daha kolay olduğunu ve seyahat etmediğimiz için yaşadığımız çevreye daha az zarar verdiğimiz fark ettik. Bu sayede uzaktan da olsa çevrimiçi kültürel etkileşimi sağlamanın yollarını bulmaya çalıştık. Öğrencilerin bu süreçteki kazanımlarına baktığımızda çevrimiçi sunum yapma zorunluluğunun onları çalışmalarını belgeleme ve açıklama konusunda daha organize ve disiplinli olmaya zorladığını anladık. Teknoloji çağında dünyaya gelen yeni nesil öğrenci profilinin uzaktan eğitime bizlerden çok daha hızlı uyum sağlayarak dijital iş birlikleri oluşturduklarını gördük. Öğrencilerle çevrimiçi atölyeler, yarışmalar ve sohbet toplantıları aracılığıyla bir araya gelsek de günün sonunda hepimizin şikâyeti ekran karşısında geçirdiğimiz uzun saatler oldu.

Proje: Tetris - Interface® Paris Showroom

Fotoğraf: Interface® - Ice Breaker Pestle Level Set, Cool Polished Cement

Uzaktan Mimarlık Eğitiminde Stüdyo Kültürü Sanal Ortamda Nasıl Şekillendi?

Her ne kadar öğretim ve öğrenme bağlamında etkin çevrimiçi teknolojiler sağlansa da uzaktan mimarlık ve tasarım eğitiminde en büyük sorunun kişisel etkileşim kaybı olduğu ve stüdyo kültürünün sanal ortamda ortadan kalktığı izleniyor. Çevrimiçi stüdyo ortamında, öğrencilerin bir topluluğun parçası olamama, diğer yarıll gruplarıyla etkileşim kuramama ve akranlarından motivasyon desteği alamamaları

stüdyo kültürüne büyük ölçüde zarar vermektedir. Mimarlık ve tasarım eğitiminde iletişim, etkileşim ve iş birliğinin sağlandığı yüz yüze stüdyo deneyiminin unsurlarının basitçe değiştirilemeyeceğini ve kampüsün gerçek bir çalışma, tartışma ve üretim alanı olduğunu kabul ediyoruz. Bu gerçekleri göz önünde bulundurarak öğrencilerin akranlarıyla birlikte etkileşerek, birbirlerinin çalışmalarını izleyerek, geri bildirimler olarak çalışmalarının mesleki ve kişisel gelişimlerine kattığı zenginliği sanal ortamda nasıl sağlayacağımızın cevabını aramamız gerekiyor.

Şu an içinde bulunduğumuz durumun "normal" salgın öncesi koşullara dönüp dönmeyeceğini kimse bilmiyor. Güncel tartışmalar, sonunda istikrarlı, olağan veya beklenen hale gelecek olan alışılmadık koşulları temsil eden "yeni bir normal" üzerine odaklanıyor. Değişime, umutla aynı kalmak için tepki versek de içinde bulunduğumuz ortam geleneksel mimarlık eğitimine meydan okumakta ve bu da mimarlık eğitiminde yeni bir eğitim modeli üzerine düşünmemiz gerektiği anlamına gelmekte. Bu kapsamda kentten ve çevreden öğrenme biçimlerini yeniden

düşünmek ve kişi / çevre etkileşimine odaklanmak bir fırsat olabilir. Bundan sonraki "yeni normal düzen"de pandemilerin yıllık olaylar haline gelmesi durumunda, öğrencilerin farklı kültürleri ve eğitim ortamlarını deneyimlemek için başka şehir veya ülkelerdeki üniversitelerden ders almaları nasıl gerçekleşecek? Ya da arazi gezilerini, kent ile olan ilişkiyi deneyimlemelerini veya mevcut bina analizlerini yapmalarını nasıl talep edeceğiz? İşte bu ve daha fazla soru mimarın ve yapıcı çevrenin, belirli bir öğretim yöntemine tabi tutulması veya içine yerleştirilmesi gereken eğitim nesneleri olarak yeniden tanımlanmasını gerektiriyor.

Öte yandan Covid-19 ile birlikte çevre psikolojisi, afet psikolojisi, halk sağlığı ve doğa ile ilişkiyle birlikte diğer disiplinlerden gelişen yeni kavramların, yeni tasarım öğretim uygulamalarıyla bütünlenmesi zorunlu hale gelmelidir. Covid-19 sonrası bir dünyada ortaya çıkan mekan algısı, çalışma ve yaşam tarzlarını barındırmak için yeni çözüm arayışları içermelidir.

Mimarlık ve tasarım eğitimi tarihinde önemli bir süreçle karşı karşıyayız. Bu süreçte kazandığımız deneyimler, yaşadığımız olumlu yanlar ve zorlukların bütüncül olarak ele alınması yüzyıllardır devam eden bir geleneğin değişimine yol açabilecek potansiyele sahip. Değişim, esneklik ve uyum gösterme özelliklerinin mimarlık ve tasarım eğitimi müfredatı, tasarım stüdyosu uygulamaları ve öğretim-öğrenme süreçleri ile bütünlenmesi ile mümkün olabilir. Bu nedenle akademisyenler, öğrenciler, mimarlar, uygulayıcılar ve üniversiteler olarak içinde bulunduğumuz durumu mimarlık ve tasarım eğitiminin geleceğini yeniden şekillendirmeye yönelik fırsatlara çevirmenin yollarını aramamız ve daha da ileri götürmemiz gerekiyor.

Berrin Şen

Psikolojik Danışmanlık ve Rehberlik Uzmanı

Pandemi Ebeveyni Olmak

Bir yılı aşkın süredir, hepimiz standart yaşam koşullarımızı farklılaştırdık. Pandemi süreci küçük bir “ne oluyoruz” sorusu ile başlasa da devamı yoğun kaygı, belirsizlik, alışkanlıklarımızdan vazgeçme, arada ümitlenme sonra yine kaygı ve şimdilerde yavaş yavaş normalleşme aşamalarını beraberinde getirdi.

Bu süreç hepimizde aynı gibi görünse de aslında her evde farklı yaşanıyor. Bazı aileler ilk zamanları, yaşam şartlarını çok değiştirmeden normale daha yakın, yani “zaten böyle bir hastalık yokmuş, bunlar hep uydurma” imiş düşüncesiyle sürdürdüler. Bazı ailelerde ise hemen kapılar kitlendi, evde yapılan ekmeklerle boş zamanlar değerlendirilmeye çalışıldı. Fakat iki aile tipi de birkaç ay sonra aynı kaygı düzeyine ulaştı. Belirsizlik her iki aile tipini de kemirdi.

Aile bireyleri birbirlerini daha iyi tanıdılar. Her gün sabah erkenden çoğu zaman birlikte kahvaltı bile yapmadan çocuklar okula, ebeveynler işlerine gidiyorlardı. Gün içinde bir-iki telefon konuşması, akşam yemeğinde o günün heyecanlı birkaç olayı derken zaten günün yorgunluğuyla ve telaşıyla biten birbirinin aynısı günler... Hafta sonları dersane, spor kulübü, arkadaşlarla

yapılan etkinlikler ve yine yorgun biten günler aslında yüzlerini gören ama birbirlerini çok da tanımayan aile bireyleriyle geçiyordu ki biri bize sanki “DUR” dedi. Hayat hepimize yanındaki annene, babana, eşine, çocuğuna bir bak dedi. Onlar kim ve sen kimsin? İçimize dönme vakti geldi.

Pandemi sürecinde çocuklar farklı deneyimler yaşadı. Okul çağı çocukları, okulların kapanmasıyla evde anne, baba, (varsa) diğer aile bireyleriyle daha çok zaman geçirmeye başladılar. Sabah istemeyerek gidilen okulun sadece eğitimden, sınavlardan ibaret olmadığını anladılar. Okulun aslında arkadaşlarla farklı sosyal deneyimler yaşadıkları ve farklı olayları tecrübe ettikleri bir yer olduğu anlaşıldı. Sabah erken kalkmak başta güzel görünse de zamanla evde olmak sıkıcılaştı. Uzaktan eğitim diye bir şey hayatımıza girdi. İletişimin farklı bir türü olduğunu anladılar. Anne-babanın yaşadığı kaygı zamanla çocuklara da geçti. Bu süreci iyi yönetememiş aileler tarafından bazı çocuklar belirsizlik içinde kayboldu. Anne-baba ile kaliteli geçirilen zamanlar da “biz” değerini artırdı.

Kaygımı seviyorum. Kendimizin ve çocuğumuzun duygularını tanımak önemli. “Kaygı” kelime anlamı olarak, “kötü bir sonuç doğuracak diye duyulan üzüntü”

şeklinde açıklanıyor. Yani kaygı da mutluluk gibi normal bir duygu. Dolayısıyla kaygı ölçülü ve kontrol edilebilir olduğu sürece iyi bir şeydir. Bu günler aslında bize sağlığımıza dikkat etmeyi, ailenin önemini, evde de yapabileceğimiz bir sürü aktivite olduğunu öğretti. Her an güvenli ortamımızdan çıkabileceğimiz gerçeğini hatırlattı.

Çocuklar uzaktan eğitim ile tanıştılar. Uzaktan eğitim ilk duyulduğunda imkânsız gibi görünse ve bazıları tarafından eleştirilse de çoktan ailelerin hayatına girdi. Süreç başlarda gerçekten zordu. Çünkü Türkiye’de ilk defa uygulanıyordu. Sistem zamanla olgunlaştı; öğretmenler ve öğrenciler tarafından aktif olarak kullanılabilir hale geldi. Şu an kullanılan EBA iletişim sistemi eğitimciler tarafından etkili bir şekilde kullanılıyor. Fakat işin teori kısmını öğrenmek ebeveynler ve öğrenciler için zor olmasa da uygulamada zorluklar yaşanabiliyor.

Öğrenci okulda bir yandan yaşına uygun bilgiler öğrenirken bunun yanında projeler, oyunlar, arkadaş ilişkileriyle başta sosyal beceriler olmak üzere öz güven becerilerini geliştirir. Sosyal izolasyonun getirdiği özgüven eksikliğinin önüne geçmek için her çocuğun tek ve eşsiz olduğu unutulmamalı. Normalleşme süreciyle yavaş yavaş okula dönen çocukların ebeveynleri tarafından desteklenmesi önemli. Çocuklara zaman yönetimi öğretilmeli. Evde olunan zamanlarda çocuklara hedefler verilmeli. Uzaktan eğitim saatleri ve kalan zamanlarda ödevlerin zaman dilimleri belirlenmeli. Kalan boş zamanlarda da örneğin, kitap okuma saatleri ayarlanabilir. Bunun yanında ailece yapboz yapmak, mutfak etkinlikleri yapmak, resim çizmek, bitki yetiştirmek, aile büyükleri ile telefon görüşmeleri yapmak, film izlemek gibi etkinlikler çok faydalı olacaktır.

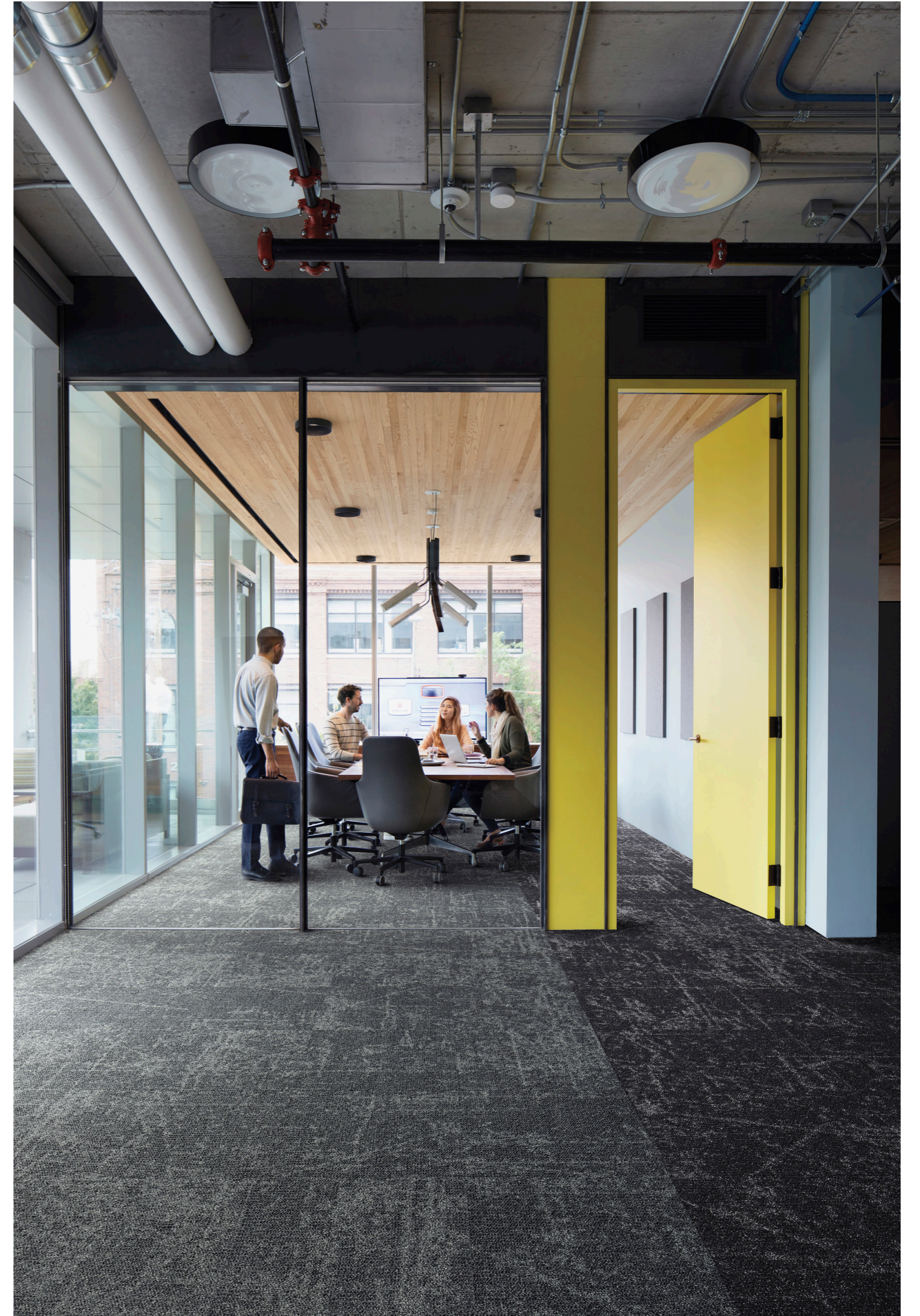
Proje: Vroom, Hollanda;
Fotoğraf: José Puister van Josegrafie

Çocuğunuza ev içi sorumluluklar verin. Odasının dekorasyonu için fikir alışverişinde bulunun. Bilmediği ama öğrenmek istediği şeylerin listesini çıkarın. Bu konuları günlere ve haftalara bölün. Belgeseller ve kitaplardan yardım alın. Çocuğunuz ile kaliteli zaman geçirmenin değerini bilin. Bol bol sohbet edin. Çocuğunuzun hayallerini dinleyin. Rutinler oluşturun, böylece çocuğunuzun kendini güvende hissetmesini sağlayın. Beraber günlük tutun. Teknoloji ile aranızı iyi tutun. Çocuklarımızın gelecekte bizden daha iyi teknoloji kullanacakları öngörüsünün farkındayız. O halde,

ekran başı zamanlamasını iyi yöneterek teknolojiyi çocuğumuzun diliyle öğrenmemiz gerekiyor. Yeni nesil uygulamaları çocuğunuz ile birlikte keşfedin. Sosyal ağlarda çocuğunuzun nelerle ilgilendiğini öğrenin. Sürekli gelişen çağda çocuğumuzu anlamamanın önemli taraflarından biri kendimizi geliştirmektir.

Oyunun gücünü unutmayın. Hangi yaşta olursak olalım, yaşa göre oyunların isimleri değişse ya da dijital-elle tutulur oyunlar olsa da iletişim için oyunları kullanın. Çocukların becerileri ve yeteneklerini keşfedici oyunlar oynayın. Oyunların duygularımızı ifade etmede, anlamada, çözümede mucizevi etkisi vardır. Sakin ve güven verici olmaya çalışın. Duygularınızda açık ve dürüst olun. Çocuğunuzun pandemi dönemi değişen tavırlarını gözlemleyin, anlayışlı olun, sohbet edin. Doğa yürüyüşleri yapın. Doğa aktiviteleri ile ilişkinize temiz bir nefes katın. Toprağa dokununuz. Ağaç dikin. Açık havanın çocuğunuza sağlık vermesini sağlayın.

Sen nasılsın? Ebeveynlik öğrenilen bir beceridir. Hiç kimse dünyaya anne-baba olarak gelmedi. Çocuğunuzun en iyi siz tanıyorsunuz. Kendinize güvenin. Kendinizi ve duygularınızı sevin. Öz şefkatinizi güçlendirin. Kendinizle pozitif ilişki kurun, göreceksiniz aileniz ile de ilişkileriniz düzelecek. Yavaşlığın peşinden gidin. Çocuklarınızla ilişkinizde dürüst olun. Hayatta inişler ve çıkışlar olabileceğini aile bireyleriyle birlikte tanıyın. Çocuk yetiştirmek bir yarış değildir. Çocuğunuzun yapabileceği en iyi şey, onun kendini geliştirebilmesi için güvenli ortam yaratmaktır. Gerektiğinde kendini ve aileniz için yardım almaktan çekinmeyin. Çocuklar yeni ortam ve yeni ilişkilere bizden daha rahat alışırlar. Yeter ki siz yanlarında olun ve onları destekleyin. Hayatınızdaki her şeyin ve en önemlisi kendinizin kıymetini bilin.

Fotoğraf: Interface® Ice Breaker

Kurtul Erkmen

Kurucu

KG Mimarlık / AURA İstanbul

Mimarlık Eğitiminde Alternatif Yaklaşımlar

İstanbul Mimarlık ve Şehircilik Araştırmaları Akademisi - AURA İstanbul, diyalog, karşılaşma, tartışma, üretim ve paylaşım yaratmak üzere kurulmuş bir platform... Mimarlık ve kentle ilgili sorunların nitelikli olarak ele alınması, doğru soruların sorulması ve çözüme katkıda bulunabilecek yaklaşımların oluşturulması için 2017 yılında İstanbul merkezli kâr amacı gütmeyen bir organizasyon olarak kuruldu.

Programın çıkış noktası ise akademik ve profesyonel hayattaki gözlemlerimiz ile lisans derecesinin hayata atılabilmek için yeterli donanımı sağlamadığını fark etmemiz oldu. Günümüzde meslekleri icra edebilmek için belki iki veya üç yüksek lisans eğitimi almak gerekiyor. Türkiye'de her yıl sayısı artan üniversiteler ile nicelik artarken eğitimin niteliği ise düşüyor. Dolayısıyla gençler de her geçen gün artan mezun sayısı içerisinde, kendilerine katma değer eklemedikleri sürece değerli bir meslek insanı haline gelemiyorlar. Bu noktada lisans eğitimi sonrasında da öğrenmenin devam edebilmesi için farklı meslek alanlarının bir arada üretebileceği ve birbirinden öğrenebileceği platformlara gereksinim duyuluyor.

AURA İstanbul Sertifika Programı, mimarlık, kentsel tasarım ve kentsel peyzaj konularıyla ilgilenen lisans mezunu genç katılımcılara tek yarıyılık yoğun bir çalışma ortamı sunuyor. Fark yaratabilecek genç tasarımcıları bireysel araştırma konularını keşfedebilecekleri bir stüdyo ortamında, akademik veya profesyonel kariyerlerine hazırlamak üzere faaliyetler gerçekleştiriyor. Program katılımcıları, araştırmaya ilgi duydukları bir alanda, "Araştırma Tabanlı Tasarım Projesi" olarak adlandırdığımız bir çalışma yapıyorlar. Bu çalışmaların konuları, ağırlıklı olarak, mimari ve kentsel ölçekte İstanbul'a ilişkin somut sorunlara odaklandığı gibi, kavramsal ve teorik yaklaşım denemeleri de olabiliyor.

Programın içeriği, stüdyo kapsamında yapılan çalışmaları destekleyecek AURA Seminerleri'ne, disiplinler arası nitelikte tartışma ve buluşma ortamı sağlayan Cumartesi Aurası konferanslarına, AURA Forum tasarımcı buluşmalarına, kolektif düşünme ve üretime yönelik AURA Crea atölyelerine katılma olanağı sunuyor.

Tasarım stüdyosunda farklı bakış açıları ile karşılaşmaya olanak sağlayacak disiplinler arası üretimlerin önemine inanıyoruz. Günümüz kentlerinin problemleri ile başa çıkabilmek için değişik uzmanlık alanlarının iş

Fotoğraf: AURA İstanbul Stüdyo Çalışmalarından Bir Örnek

birliğine dayalı ortak üretimlere ihtiyaç olduğu da görülüyor. Bu durumu göz önünde bulundurarak her dönem farklı bölümlerden mezun katılımcıları programımıza dahil etmeye özen gösteriyoruz. Örneğin 2021 yılı Bahar Dönemi'nde katılımcılarımız arasında mimarların yanı sıra iç mimar, peyzaj mimarı ve heykeltıraş arkadaşlarımız da yer alıyor. Geçtiğimiz dönemlerde şehir plancısı, endüstri ürünleri tasarımcısı, sanat tarihçisi ve sanatçı katılımcılarımız da oldu.

Araştırmacılarımız için Beşiktaş'ın merkezinde tam zamanlı olarak kullanabilecekleri bir mekânsal organizasyonumuz bulunuyor. Fakat elbette pandemi her şeyi değiştirdi. Katılımcılarımızın ve misafirlerimizin bulunmaktan keyif aldığı, seminer salonundaki tartışmaların İstanbul Boğazı'nı seyredildiğimiz terasa taşınarak devam ettiği fiziksel mekânımızı şu an kullanamıyoruz ve 2020 yılı Mart ayından itibaren tüm faaliyetlerimizi dijital ortamlarda sürdürüyoruz.

Mimarlık ve tasarım eğitiminin bir parçası olarak stüdyonun mekânsal açıdan çok önemli bir yeri olduğuna inanıyoruz. Pandemi nedeniyle hepimizin zorunlu olarak uyum sağladığı dijital araçlar yeni potansiyelleri açığa çıkardıysa da stüdyomuzdaki yüz yüze deneyimin ve paylaşımın değeri çok daha fazla. Çünkü mekânın içinde yaşanan etkinlikler ile birlikte öğrendiklerimizin hafızada yer etmesi ve iz bırakması çok ilişkili. Mimarlık aracılığı ile duygu yaratmaya çalıştığımızı da düşünürsek sanal ortamda duygularla deneyim üretme konusunda şu an mevcut araçların yeterli olmadığını da fark ediyoruz.

Sertifika Programı'nın yanı sıra, herkese açık çevrimiçi seminer ve konferanslar aracılığıyla mimarlık ve şehircilik alanında

disiplinler arası tartışmaların yaygınlaşması için çalışmaya devam ediyoruz. Diğer yandan, mesafelerin etkinliklere yönelik iletişimi engellemeyecek bir noktaya evrilmiş olması sayesinde, programımıza eklenen herkese açık ve ücretsiz etkinliklerimizde yurt içinden ve yurt dışından farklı şehirlerden de konuklar ağırlayabiliyoruz. Uluslararası düzeyde etkileşimimiz her geçen gün artıyor ve dünyanın dört bir yanından uzmanları, Türkiye'deki mimarlık ortamının paydaşları olan lisans öğrencileri, genç meslektaşlarımız ve deneyimli profesyoneller ile düzenlediğimiz çevrimiçi etkinliklerde bir araya getiriyoruz. Son bir yıl içerisinde Cumartesi Aurası konferans dizisi kapsamında, Ute Schneider (Zürih), Meral Ekincioğlu (Boston), Lesley Lokko (Edinburg), Bahanur Nasya (Viyana), Orhan Esen (Berlin) ve Hüseyin Yanar (Helsinki) çevrimiçi ortamda bilgi ve deneyimlerini paylaştı.

İyi tasarım anlayışının çok kültürlü etkileşim yoluyla geliştiğine inanıyoruz ve genç profesyonelleri yurt dışına tasarım gezilerine göndermeye ve ağırlamaya büyük önem veriyoruz. Bu tasarım kültürü odaklı gezilerin gençlerin yaratıcılık konusundaki vizyonlarını geliştirebilecekleri ve evrensel tasarım dilini anlayabilecekleri bir ortam yarattığına inanıyoruz. Pandemi nedeniyle ara verdiğimiz seyahat ödülleri yerine yurt dışında yaşayan mezunlarımızdan (AURA Alumni) bir günlüğüne Instagram hesabımızı (@auraistanbul) "Şehrin Aurası" teması ile devralmalarını ve gezilerini bizimle paylaşmalarını istiyoruz. Bu seride mezunlarımız şu ana kadar Bakü, Biarritz, Frankfurt, Berlin, Milano ve Tokyo gezilerine yer verdi ve şehirlerden öğreneceklerimizin ne kadar fazla olduğunu yeniden hepimize hatırlattı. Bu seri sayesinde yaz mevsimi boyunca her pazar günü yeni bir şehri dijital ortamda keşfetmeye devam ediyoruz.

Sertifika Programı kapsamında yapılan çalışmalardan oluşan bir seçkiyi her sene bir kitap olarak yayınlıyoruz. Bu kitapların, İstanbul'un karşı karşıya olduğu karmaşık sorunları ama aynı zamanda potansiyelleri anlayabilmek ve farklı bakış açıları geliştirebilmek açısından, süreç içerisinde, bir kent arşivi ve belleği olarak değer kazanması, en büyük dileğimiz.

AURA İstanbul yayınlarının yanı sıra, mimarlık, tasarım ve sanat alanında farklı yayın evleri tarafından hazırlanan seçilmiş kitapların daha geniş bir çevreye yayılması ve değerli konukların katılımı ile panel ve söyleşiler halinde ele alınması için Exlibris AURA etkinlik serisine başladık. Her ay yine herkesin katılımına açık olarak gerçekleştirdiğimiz bu çevrimiçi etkinliklerin, hayat boyu öğrenmenin en büyük araçlarından biri olan okuma alışkanlığını da olumlu yönde teşvik edeceğini düşünüyoruz. Dijital süreçlerin fiziksel materyaller ile bağımızı güçlendiren yönünü de bu sayede keşfetmeye devam ediyoruz. AURA İstanbul'daki eğitim ortamı ve

yönteminin tüm bir sömestir boyunca yapılan gözlem ve incelemeler ile Jack Mezirow'un "Transformative Learning Theory (Dönüştürücü Öğrenme Teorisi)" üzerinden değerlendirilmesi yapılmış; "yeni bakış açıları kazandırma" ve "derin bir öz farkındalık sağlama" kriterlerinin etkin bir şekilde sağlandığı tespit edilmiştir. Uzun vadede ise "mesleki anlamda davranışlarının değişmesi" ve "dünya görüşünde anlamlı bir değişim yaşanması" gibi diğer iki çıktının da izlenebilir olması, gerçekleştirdiğimiz çalışmalarla hedeflediğimiz noktaya doğru ilerlediğimizin göstergesi oldu.*

Son olarak, AURA İstanbul'un kâr amacı gütmeyen yapısı ile tüm bahsettiğimiz faaliyetleri gerçekleştirmesine katkıda bulunmuş sponsorlarımız arasında yer alan Interface®'e bu dosyada bize yer verdiği için teşekkür ediyoruz...

Notlar:

*Hande Tombaz, (2018) "Transformational Learning Experience in Architecture: AURA İstanbul" İstanbul Teknik Üniversitesi, Qualitative And Quantitative Methods in Architectural Research 2017-2018 dersi kapsamında gerçekleştirilmiştir.

Fotoğraf: AURA İstanbul 2021 Bahar Dönemi Dijital Stüdyosu

Pınar Gökbayrak

Kurucu Ortak
PAB Mimarlık

noktalarının okul içinde sadece ıslak hacimlerle sınırlı kalmayıp sınıf içi planlamasına dahil edilmesi de ön plana çıkan benzer ihtiyaçlardan. Bu anlamda, pandeminin, eğitim mekânlarındaki mimari niteliğin önemini tüm kamuoyunun fark etmesini sağladığını umuyorum.

Pandemi ile birlikte alınan ilk önlemler, öğrencilerin teneffüs saatlerini okul

nüfusunun geri kalanıyla fazla etkileşime girmeden geçirdikleri sınıfın kendisine yoğunlaştı. Öğrencilerin çalışma-dinlenme-oyun zamanlarını sınıftan ayrılmadan aynı mekânda geçirme zorunluluğuna daha geniş bir perspektifte bakarsak, sınıfların daha esnek, farklı kullanımlara göre kolayca adapte olabilecek bir planlamaya sahip olması gerekti. Yenilikçi eğitim modellerinin sınıf içi hiyerarşiden

Proje: B+M Installations - Nottingham Üniversitesi, İngiltere

Eğitim Mekanlarında Değişen İhtiyaçlar

Covid-19 pandemisi, halen içinde bulunduğumuz uzun bir süreç ve pandemi koşulları ortadan kalktıktan sonra neyin kalıcı olacağını öngörmek bir hayli zor. Dolayısıyla eğitim mekânlarında değişen veya değişecek ihtiyaçlardan söz etmek için de oldukça erken. Ancak bu süreçte tüm mekânlar için geçerli olduğu gibi eğitim mekânlarının da nitelikleri üzerine bir farkındalık geliştiğini söylemek mümkün görünüyor. İyi bir mimarlık ürünü ve nitelikli bir mekân, zaten fiziksel, zihinsel ve duygusal anlamda konfor koşullarını yerine getiren, hijyen ihtiyaçlarına cevap veren bir temele sahiptir.

Pandemide ön plana aldığımız bedensel sağlık ve hijyenin mekânsal karşılıklarından en önceliklisi de bu konfor koşulları içerisinde, doğal havalandırılan iç mekânlar oldu hepimizin bildiği üzere. Ne yazık ki doğal hava almayan, doğal ışık yönelimi iyi planlanmamış okul yapılarının olduğunu biliyoruz. Pandemi sonrası, özellikle kimi özel okulda eskiden gözardı edilen bu temel mimari gereklilikler öncelikli hale gelecek gibi duruyor. Ya da benzer bir şekilde kir tutmayan, kolay temizlenen kaplama malzemelerinin seçimi, hijyen

uzak yapıları için, sınıf mekanlarının daha esnek tasarlanması ciddi bir altlık oluşturma potansiyeli taşıyor. Ancak, esnek sınıf tasarımlarını hayata geçirmek ve sınıfı çok yönlü tasarlamak için, derslik hacimlerine daha çok alan ayırmak ve yapılan yatırımları ciddi oranda artırmak gerekiyor ki, orta vadede yapılabirliği gerek ekonomik nedenlerle gerek mevcut yönetmeliklerin kapsamı nedeniyle ne yazık ki tartışmalı görünüyor.

Ayrıca, yenilikçi eğitim modellerinde; eğitimin, sadece sınıfla sınırlı kalmaması, çocukların birbirlerini gözlemledikleri, etkileşime girdikleri, deneyimledikleri ortak alanlarda devam etmesi gerektiği de üzerinde oldukça durulan bir tartışma. Bu nedenle sınıfın, öğrencilerin tüm ihtiyaçlarını fazla etkileşime girmeden tek bir yerde karşılayacak kapalı alanlara dönüştürülmesi gibi kısa vadede alınan önlemler de

sürdürülebilir değil. Uzun vadede, ortak alanların yeniden öne çıkacağı aşikar görünüyor.

Pandemiyle birlikte sınıflara dair değişen bir başka ihtiyaç da daha gelişkin bir teknolojik altyapıyla, uzaktan eğitim stüdyolarının veya hibrit eğitim imkanlarının, eğitim modeline entegrasyonu oldu. Üniversite ve hatta K-12 düzeyinde okullarda uzaktan eğitim stüdyolarının kurulduğunu ve bu alana hızla ciddi yatırım yapıldığını biliyoruz. Eğitim teknolojilerinin müfredata entegre edilmesi ve öğrenme biçimlerinin ve araçlarının zenginleştirilmesi, buna zihinsel emek ve maddi kaynak ayrılması oldukça olumlu. Bu noktada risk, öğrenciyi ders içinde aktif katılımcı pozisyonundan çıkarıp, geleneksel eğitim modelindeki gibi pasif, dinleyici pozisyona geri itmesi gibi duruyor. Tam da öğrenci merkezli, öğrenciyi odağa alarak onun deneyimlemesine

Proje: Perkins & Will - Interface® Base Camp; Fotoğraf: Bruce Quist

ve aktif katılımına dayalı, öğretme değil öğrenme stratejileri geliştirmeye yönelik bir paradigma değişiminden bahsederken, hızla eski alışkanlıklara ve konvansiyonel öğrenci modeline dönme riskini unutmadan; teknoloji entegrasyonunu bu farkındalıkla kurgulamakta yarar var gibi duruyor.

Okul mekânlarında pandemi ile birlikte, kapalı alanların konfor ve hijyen koşullarının dışında açık alan kullanımının da potansiyeli tekrar hatırlandı. Pek çok okul, iklim koşulları elverdiğince açık veya yarı-açık alanlarda eğitimi sürdürmenin yollarını ararken; eğitim mekânlarında hem çocuğun deneyimini ve gündelik hayatını zenginleştirecek, hem de eğitim modelini destekleyecek açık ve yarı-açık alan kullanımı da gündeme gelmiş oldu. PAB Mimarlık olarak kendi projelerimizde zaten, eğitimin derslik dışına taşıdığı, ortak alanlarda ve açık alanda devam ettiğini önemseyen yenilikçi eğitim modellerinin paralelinde bir mimari yaklaşımımız var. Pandemi ile birlikte, daha çok kişi ve kurumun da bu

farkındalığa sahip olması oldukça sevindirici ve uzun vadede kalıcı olmasını umduğumuz değişimlerden.

Son olarak, elbette pandemi koşullarının geçici olduğunu ve okulun, çocuğun gelişiminde yalnızca akademik başarı anlamında değil aynı zamanda fiziksel, zihinsel ve duygusal büyüme anlamında da önemli bir toplumsal mekân olduğunu unutmamalıyız. Okul, yalnızca akademik eğitimden çok daha fazlasıdır. Çocuğun, bir topluluğun parçası olmayı, aktif olmayı, hayatta yeni şeyler ve insanlar keşfedip deneyimlemeyi öğrendiği yerdir. Dolayısıyla çocuklar okula döndüklerinde yalnızca yüzyüze eğitime değil, toplumsal bir yapının içine de dönmüş olacaklar. Kısacası, okul mekânları doğası gereği canlı ve etkileşim içinde olmaya devam edecek. Pandemi sonrası en büyük kazanım ise, özel okul yatırımcılarının ve kamu idaresinin daha sağlıklı bir ortamla doğrudan bağlantılı olan nitelikli mimari alanlara daha fazla odaklanmaları olacak.

Proje: Spektrum Arkitekter - Bayer; Fotoğraf: Jason Photography

Yiğit Şentürk

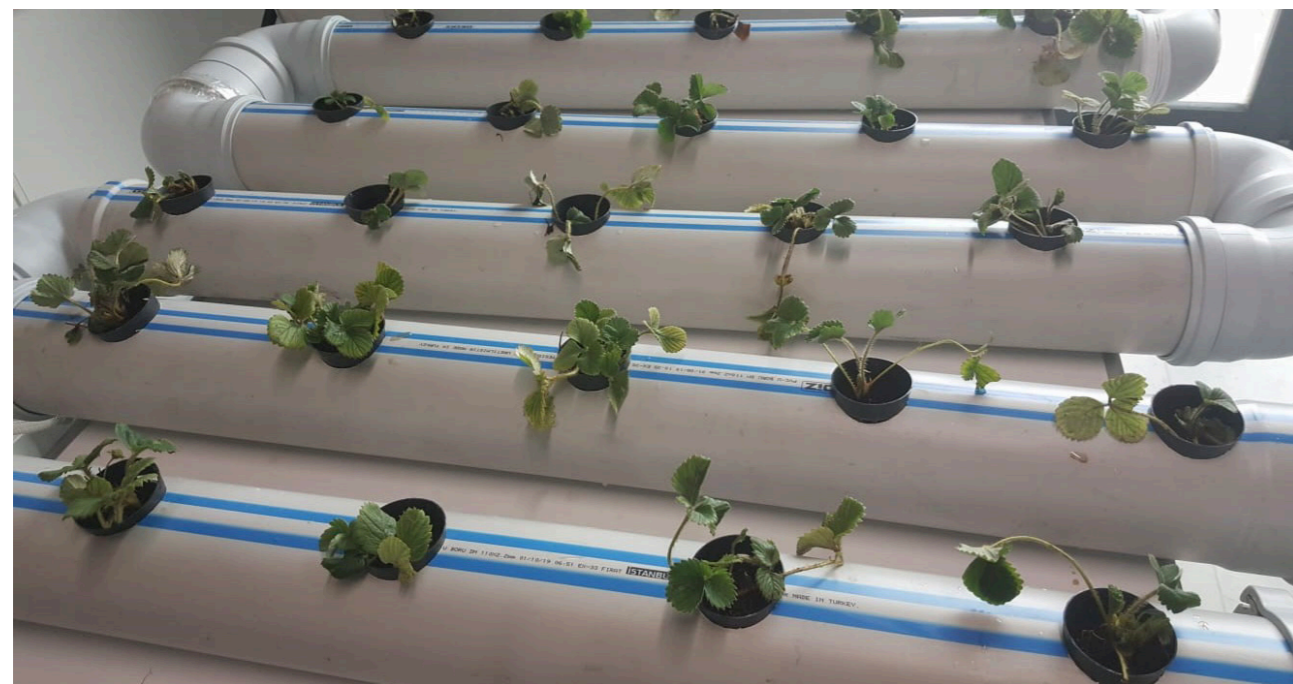
Kurucu Ortak
Yeni Yol Okulları

Sürdürülebilir Bir Eğitim Modeli İnşa Etmek

2015 yılında Yeni Yol Okulları olarak eğitim vermeye başladık. Başlangıçta küçük bir binada faaliyetine başlayan kurumumuz 2017 yılında kampus okul inşaatına başladı. Bu adımla beraber kampüs binamızın öğrencilerimize çevreci yaklaşımları kazandırması, hayata dair kazanımları sunması öncelikli fikrimiz oldu.

Proje aşamasında çocuklarımıza neler katabiliriz sorusunu cevaplarken, çevre

ve sürdürülebilirlik kavramları doğrultusunda LEED Sertifikası'na başvurumuzu yaptık. LEED Gold adayı olan okulumuzda, çevre duyarlılığı ve yenilenebilir sistemler kampüsümüzün temelini oluşturdu. Gri su sistemi, yağmur suyu depolarımız, hava kaynaklı ısı pompası desteğiyle ısınma sistemimiz, güneş enerjisi sistemimiz ve inşaat aşamalarında kullandığımız yapı elemanlarının olabildiğince geri dönüştürülebilir malzemelerden oluşturulması sonucunda öğrencilerimize çevreci bir bakış açısı kazandırmaya çalışmaktayız. Tabii ki bunları yapıp bırakmak yeterli değil; her

Fotoğraf: Yeni Yol Okulları Öğrenci Bahçesi

sene düzenlediğimiz çevre seminerleri ile öğrencilerimizle hedeflerimizle ilgili bilgi paylaşımını sürdürerek farkındalık oluşturmaya devam ediyoruz.

Bunların dışında çevre duyarlılığını artırmak amacıyla Eko-Okullar programına da dahil olduk. Program, okul öncesi ile ilk ve ortaokullarda çevre bilinci, çevre yönetimi ve sürdürülebilir kalkınma eğitimi vermek için uygulanıyor. Katılımcı bir yaklaşımla öğrenciler hem çevresel konularda bilgi ediniyor hem de ailelerini, yerel yönetimleri ve sivil toplum kuruluşlarını (STK) çevresel konularda bilinçlendirmede etkin rol alıyorlar. Program aynı zamanda okullarda ISO 14001/EMAS üzerine kurulmuş bir çevre yönetim sisteminin uygulanmasını da sağlıyor.

Yerel düzeyde sürdürülebilir kalkınma sürecinin uygulanmasına yardımcı olmak üzere öğrenciler, okulun çevresel etkilerini azaltmak için uygulanan 7 adımda etkin rol almak için yönlendirilirler. Dolayısıyla eko-okullar, sınıfta ders öğretmenin ötesine geçerek, toplumun diğer bölümlerinde de çevre duyarlılığının sağlanmasında rol almış oluyorlar. Böylece öğrenciler çevre konusunda olduğu kadar, yaşamları boyunca kullanacakları ve başarılarını etkileyecek alışkanlıklar da kazanıyor.

Programın öğrenciler açısından kazanımları;

- Bir grup üyesi olup yeni bir kimlik geliştirir,
- Grup çalışmasında katılımcı bir yapı oluşturur,
- Sorunları tanıma, çözüm üretme ve tartışma becerisi geliştirir,
- İnisiyatif kullanma, karar verme yeteneği gelişir,
- Plan yapma, rapor yazma becerisi gelişir,
- Tüketim alışkanlıkları değişir, savurganlık önlenir,
- Doğal kaynakları koruma bilinci geliştirir.

Bunların yanında programın okula faydaları ise temizlik ve düzenin sürekli kılınması, su ve elektrik tasarrufunda öğrencilerin aktif katılımı, okulun öğrencilerce daha çok sahiplenilmesi, okulun bulunduğu bölgede merkez haline gelmesi, iletişim ağı kanalıyla farklı okullarla ulusal ve uluslararası düzeyde etkileşme imkânı bulunur ve okul; yerel, ulusal, hatta uluslararası boyutta tanınır.

Dahil olduğumuz bir diğer program olan Sıfır Atık Programı ile de öğrencilerimize geri dönüşümün önemini anlatıp bununla ilgili öğrenci gruplarının hazırladığı sunumları düzenli olarak tüm öğrencilerimizle paylaşıyoruz.

Sıfır Atık; israfın önlenmesini, kaynakların daha verimli kullanılmasını, atık oluşum sebeplerinin gözden geçirilerek atık oluşumunun engellenmesi veya minimize edilmesi, atığın oluşması durumunda ise kaynağında ayrı toplanması ve geri kazanımının sağlanmasını kapsayan atık yönetim felsefesi olarak tanımlanan bir hedef. Bu yaklaşımın esas alınması ile verimliliğin artması, temiz ortam kaynaklı olarak performansın artması, israfın önüne geçildiğinden maliyetlerin ve çevresel risklerin azaltılması, çevre koruma bilincinin kurum bünyesinde gelişmesine katkı sağlandığından kurum içi "duyarlı tüketici" duygusuna sahip olunması ve ulusal ve uluslararası ortamda kurumun "Çevreci" sıfatına sahip olmasının sağlanması, bu sayede saygınlığının artırılması sağlanıyor.

Yeni Yol Okulları olarak Learning About Forest (Okullarda Orman) programı ve Beyaz Bayrak projesi kapsamında sertifika çalışmalarımız da sonuçlandı ve bunların geliştirilmesi amacıyla öğrenci gruplarıyla detaylı çalışmalarımız devam ediyor.

Fotoğraf: Yeni Yol Okulları Öğrenci Bahçesi

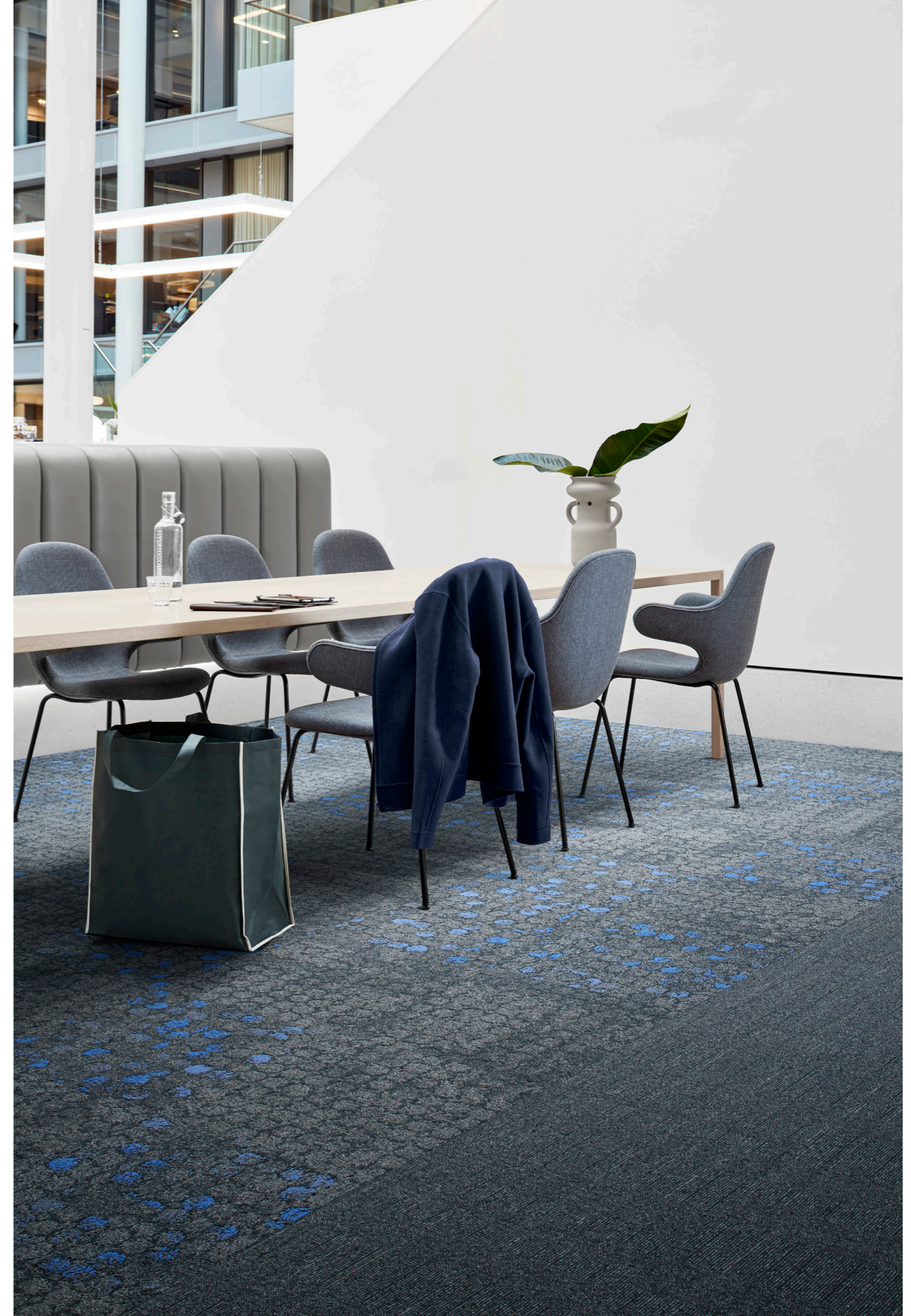
Orijinal ismi "Learning About Forest-LEAF" olan Okullarda Orman programı, Uluslararası Çevre Eğitim Vakfı (Foundation For Environmental Education- FEE) tarafından 1999 yılında yürütülmeye başlanmış. Bugün 28 ülkenin FEE'ye bağlı olarak yürütmekte olduğu bu programa ülkemiz TÜRÇEV'in programlarından biri olarak 2004 yılında katılmış. 2019-2020 Eğitim-Öğretim yılında 268 okulda çalışmalarını sürdürmeye devam ediyor.

Okullarda Orman; okul öncesi, ilk ve ortaokullarda uygulanan, amacı orman ekosistemi ile ilgili bilginin ormanın içinde, ormanlara inceleme gezileri düzenleyerek artırılması ve deneyimlerin uluslararası düzeyde paylaşılması olan bir çevre eğitim

programıdır. Program bu amaca yönelik olarak, ormanların eğitsel etkinliklerde kullanılmasını teşvik eder, ormanlarla ilgili olarak yapılacak yerel, ulusal ve uluslararası faaliyetleri desteklemeyi hedefler.

Sağlık ve Milli Eğitim Bakanlıkları tarafından, okulların temizlik ve hijyen konusunda teşvik edilmesi amacıyla yürütülen Beyaz Bayrak projesi çerçevesinde, temizlik açısından 100 üzerinden 90 alan okullara beyaz bayrak verilmekte. Sağlık Bakanlığı Temel Sağlık Hizmetleri Genel Müdürlüğü'nden yapılan açıklamada, toplum sağlığını koruma ve geliştirme, yaşam kalitesini yükseltme, temizlik ve hijyen konusunda yeterli eğitim almış sağlıklı nesiller yetiştirmenin, kamu kurum ve kuruluşlarının asli görevleri arasında olduğu vurgulanıyor. Umumi Hıfzıssıhha Kanunu gereği toplum sağlığını koruma ve geliştirmenin bakanlığın asli görevlerinden olduğunu kaydeden yetkililer, bu bağlamda Milli Eğitim Bakanlığı ile iş birliği içinde okulların belli kriterler esas alınarak denetlenmesinin öngörüldüğünü kaydettiler. Proje kapsamında, çocukların ruh ve beden sağlığının korunması amacıyla okullara yönelik hijyen kurallarının belirleneceği Okul Sağlığı Denetleme Formu hazırlandı.

Bunların yanı sıra çevre bilincinin ve sürdürülebilirlik kavramlarının inovasyon çalışmalarıyla birleştirilmesi amacıyla, topraksız tarım, kompost gübre üretimi, serada bitkilerin gece ortamında büyütülmesi gibi projelerimiz öğrenciler tarafından devam ettiriliyor. Pandemi ile birlikte, hepimizin farkına biraz daha vardığı çevre, su, enerji ve sürdürülebilirlik kavramlarına okul olarak öncelik veriyoruz. Pandemi sürecinde okul ortamından uzak kalan öğrencilerimizin tekrar eğitim öğretime başlamamızla birlikte daha yoğun bir şekilde çalışmalarını bu başlıklar altında yoğunlaştıracaklarını söyleyebiliriz.

Fotoğraf: Interface® - Old Street, Slate Grid

Bölüm 6

Sürdürülebilir Lezzetlerin Peşinde

Gastronomiye ilginin giderek arttığı şu günlerde besinlerimizle aramızdaki mesafenin kısalması için çok daha bilinçli bir çaba sarf ediyoruz. Tarımsal üretimden neredeyse tümüyle koptuğumuz kentlerde bugün bu bağları yeniden güçlendirmeye, tükettiğimiz gıdaların nereden geldiğine, nasıl yetiştiğine daha çok önem verir olduk. Biliyoruz ki sağlıklı gıdaya erişim temel bir insan hakkı.

Bunun için “ormandan tabağa” kendi ürünlerini yetiştirip servis eden Hiç'in kuruluş fikrini ve çalışmalarını Kurucu Ortağı Duygu Özerson Elakdar bizimle paylaştı. Taze sebze ve meyve dağıtım hizmetiyle sektörde yenilikçi bir adım atan Mevsimi'nin serüvenini ise Kurucusu Can Kağıtçıbaşı aktardı.

Şef İsmet Saz pandemiyle birlikte büyük darbe alan yeme-içme mekanlarındaki gelişmeleri ve öngörülerini paylaşırken Erhan Sağır ise sağlıklı bir biçimde yeniden bir araya geleceğimiz günlerde tedbirleri elimizden bırakmadan, mekânsal olarak nitelikli çözümlerin neler olabileceğini anlattı.

Can Kağıtçıbaşı

Kurucu
Mevsimi

Güvenli Gıdaya Erişimde Yeni Alternatifler

Dünya genelinde olduğu gibi ülkemizde de, özellikle son yıllarda, doğal ve güvenli gıdaya yönelik ciddi bir talep artışı var. Hem yeni nesil kendine daha iyi bakıyor, daha iyi besleniyor hem de ebeveynler çocukları için doğal gıdaya erişmek istiyor. Bilimin ve endüstrileşmenin tarıma etkisiyle mevsimi olmayan sebze ve meyveleri yılın her ayı reyonlarda görmeye başladık. Zaman içinde bu durum normalleşti ancak biz buna dur diyenlerdeniz. Bu yüzden de ismimiz "Mevsimi". Kullanıcılarımıza yani Mevsimi ailesine yalnızca mevsimi olan sebze ve meyveleri sunuyoruz. Kutu içeriklerimiz haftalık olarak yenileniyor. O hafta neyin mevsimi ise o sebze meyvenin en iyisi, en tazesi ne ise onu bulup kutularımızda üyelerimize sunuyoruz. Her hafta yenilenen kutu içeriklerimizde toprak ne ürün verdiyse yalnızca o ürünleri sunuyor ve doğaya müdahale gerektiren, doğanın düzenini ve döngüsünü bozacak tarım pratiklerinden sakınıyoruz. Bizim için sürdürülebilirlik, yerli tarım ve atık meselesi en önem verdiğimiz konulardan...

Tarladan o hafta ne çıktıysa direkt tüketicinin kapısına kadar getiren Mevsimi'nin sloganı ise: Taze. Ekonomik. Kolay...

Biz bu yola yalnızca mevsimindeki doğal ürünleri sunmayı düşünerek değil aynı zamanda bu ürünlere herkesin ulaşabilmesini hedefleyerek çıktık. Bizim için tazelik ve doğallık kadar gıdaya erişim kısmı da bir o kadar önemli. İstedik ki üreticilerden bizzat aldığımız ve hiçbir aracı olmadan doğrudan ulaştırdığımız bu gıdalar yalnızca bir kesim için ulaşılır olmasın, herkes hakkı olan iyi gıdaya erişilebilir fiyatlarda ulaşabilsin.

Mevsimindeki gıdalarla beslenmenin önemini vurgulamak da üstünde durduğumuz noktalardan. Zira bu hem birey olarak bizler için hem de doğa için büyük önem taşıyor. Mevsiminde tüketilen gıdalar vücudun besin ihtiyacını karşılarken aynı zamanda daha az müdahale gerektiriyor. Mevsiminde yapılan hasat bol olduğu için ürün fiyatları daha uygun hale geliyor. Çeşitli kimyasal ve pestisit kullanımına gerek kalmadığı için ne gıdalar ne de toprak kirleniyor. Biz doğaya, toprağa saygı duyuyor ve Mevsimi olarak yaptığımız işle de, iletişim kanallarımızla da bunun vurgusunu sıklıkla yapmaya çalışıyoruz. Mevsimindeki ürünleri tüketerek daha sağlıklı olabileceğimizi vurguluyoruz. Tabii bir de işin lezzet boyutu var ki o zaten tartışmaya açık değil. Her şey zamanında güzel...

Fotoğraf: Interface® - Iridescence Reef Brushed Lines, Celadon

Anadolu'nun sayısız medeniyete binlerce sene ev sahipliği yapmasının ardında sahip olduğumuz verimli topraklar ve suya kolay erişim yatıyor. Ülke olarak çok şanslıyız ancak bu şans daha iyi kullanabiliriz. Ülkemizde her yıl milyonlarca ton gıda, tarladan sofraya gelene kadar heba oluyor. Bunun için birçok sebep sayabiliriz ama asıl sebep bu yolculuğun gereğinden fazla uzun olması. Hem bu yolculuk sırasında ürünler tazeliğini kaybediyor hem de akılcıca tasarlanmamış bu zincirin sonucu olarak insanımız gıdayı gereğinden daha pahalıya tüketiyor. Biz bunu düzeltebileceğimizi düşünerek yola çıktık. Amacımız hem iyi gıdaya erişimi arttırmak hem de insanımıza, toprağımıza sahip çıkmak, yerli üretimi ve çiftçilerimizi desteklemek. Tarımda kalkınma için daha adil bir sistem yaratılması şart. Bunun yolu ise paydaşların emeklerinin karşılığını almasından geçiyor.

Fotoğraf: Mevsimi Kutuları

Çevreye duyarlı bir marka olarak Mevsi-mi'de minimum paketlenme ile gerekmedikçe plastik kullanmamaya özen gösteriyoruz. Geri dönüştürülebilir karton kutularımıza ve kese kağıtlarımıza meyve sebzeleri özenle yerleştiriyoruz. Sipariş verilen günün gecesinde tüm ürünlerimizi temin ettiğimiz için ürünlerimiz daima taze.

Bu sayede gıda ömrünü uzatmak için plastik kullanımı gerektiren paketlemeler yapmamıza gerek kalmıyor. Kutularımızdan çıkan ürünler kadar geriye kalan atık da bizim için aynı derecede önem taşıyor. Bu sebeple, bu konuya oldukça titiziz. Minimum malzeme kullanımı ile sıfır atık hareketine, geri dönüştürülebilir karton kutular ile de geri dönüşüme destek oluyoruz. Ayrıca yakın mesafelerden getirdiğimiz ürünler sayesinde karbon ayak izimizi düşük tutuyoruz.

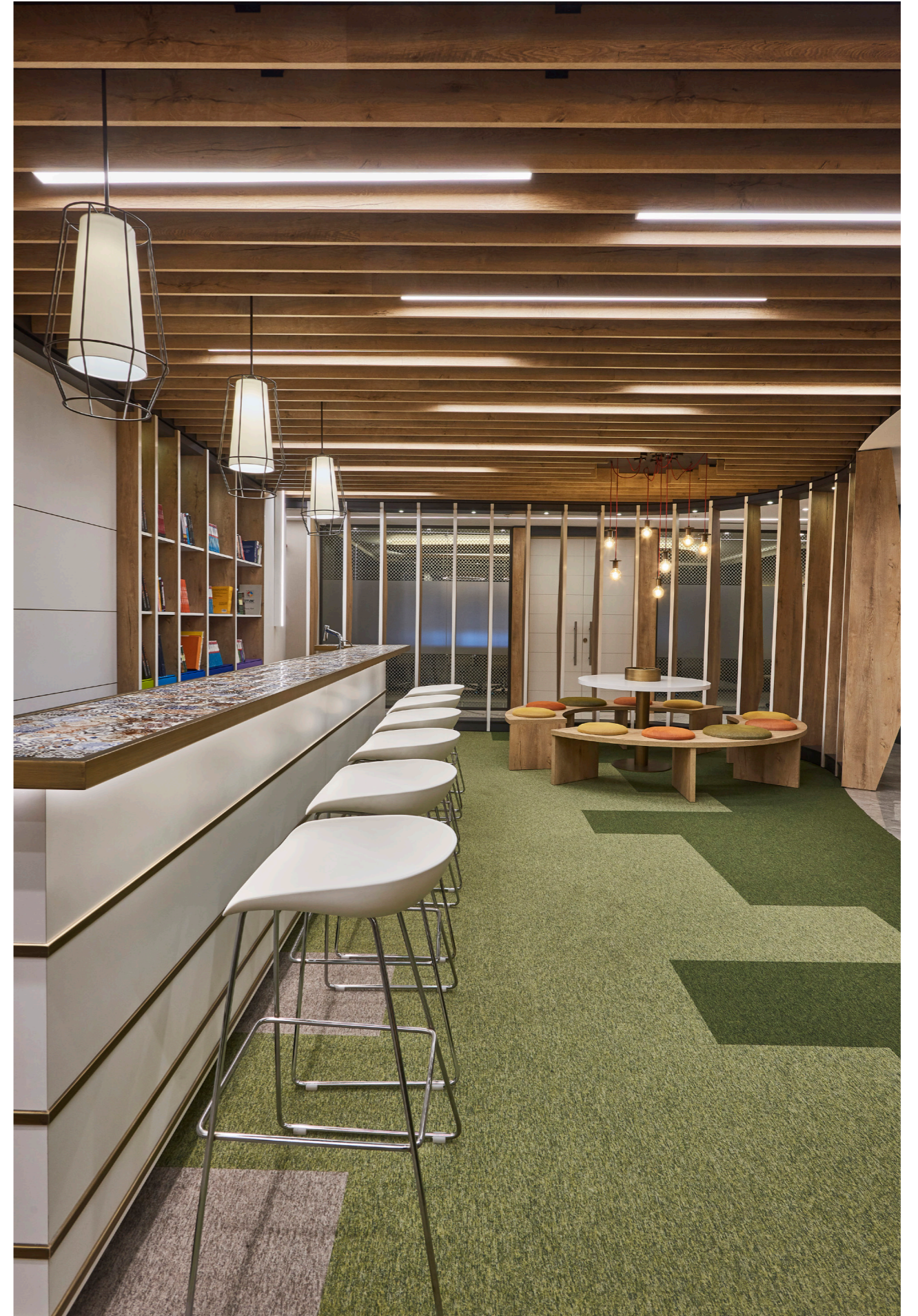
Hatta, çok yeni bir uygulamayı daha yakında hayata geçiriyoruz. Kutuları müşterilerimizden tekrar toplayarak, geri dönüşüme kazandırmayı hedefliyoruz. Bahsetmeden geçemeyeceğim bir diğer konu ise iletişim. Biz Mevsi-mi kullanıcılarının geri dönüşlerini çok ciddiye alıyoruz.

Elimizden gelenin en iyisini yapmaya çalışıyoruz ve en ufak bir memnuniyetsizlikte hemen telafi ediyoruz. Ailemizden gelen geri bildirimler üzerine farklı kutu modelleri için de çalışmaya başladık. Bizimle aynı değerlere sahip ülkesinin toprağına, tarımına, insanına ve gıdaya sahip çıkan kişilerle ailemiz her geçen gün büyüyor.

Mevsi-mi her gün daha iyi, daha sürdürülebilir ve daha adil bir düzen için çalışıyor. Hikayemizin katma değer sağlayacak nice hikâyelere ilham vermesini umuyoruz.

Proje: Interface® Krefeld; Fotoğraf: Bernadette Grimmenstein

Proje: EDDA Architecture - İmak Offset

Duygu Özerson Elakdar

Kurucu Ortak
Hiç Olive Oil

Hiç: Tasarım Ekseninde Kurgulanmış Ormandan Tabaka Bir Urla Serüveni!

“Hiç” bir ek istemez, süsleme kabul etmez, olduğu haliyle, tüm doğanın gerçekliğinin aynasıdır. Bizim işimiz, Toprak Ana’ya duyduğumuz saygıyla ona hak ettiği değeri vererek onu işlemektir.

Hiç, Urla’da 60.000 zeytin ağacına yuva Organik Zeytin Ormanı ile gıdanın geleceğini ormandan tabağa bir bütün olarak gastronomi deneyimi ile tasarlayan yerel ve özgün bir marka. 2011 yılında Duygu Özerson Elakdar ve Yüksek Mimar Ahmed Taha Elakdar çiftinin Urla’ya yerleşerek Hiç

Zeytin Ormanı’nı devralmalarıyla başlayan serüvenin ilk meyvesi bugün Amerika’da Whole Foods Mağazalarına kadar uzanan Ödüllü Hiç Zeytinyağı’nın doğmasıyla devam etti. M.Ö. 6. yüzyılda Klazomenai Antik Kenti’nden tüm Akdeniz Havzası’na zeytinyağı gönderen Urla’nın artık yeniden dünyaya ulaşan bir markası var: Hiç Natürel Sızma Zeytinyağı.

Hiç Ailesi; zaman içerisinde sürdürülebilir bir kırsal kalkınma modeli oluşturmak için bünyesine eklenen ve bütünü vazgeçilmez parçaları haline gelen kardeş markaları: Hiç Lokanta, Hiç Seramik, Urla Cooking Class ile Urla’da gastronomi ve tarım turizminin öncü isimlerinden biri olarak

yerini aldı. Bütüncül bir yaklaşımla tarımı ve tarımdan kaynaklı katma değerli tüm öğeleri tasarlayarak büyüyen bir marka prensibimiz var:

Tescilli tasarımı geçtiğimiz yıl Milano Oli-oOfficina Zeytinyağı Ambalaj Tasarımı yarışmasından ödülle dönene Üçgen prizma şişesinde Hiç Natürel Sızma Zeytinyağı, “az çoktur” felsefemizin yansıması olan üçgen formunda.

Hiç Lokanta; Urla’nın tarihi şehir merkezi olan Sanat Sokağı’nın tam merkezinde yer alan II. Derece Tarihi Eser statüsünde kagir bir yapı. Satın aldığımızda tavanından zeminine yıkık halde ve çökme tehlikesi altında olan bina, yapılan detaylı restorasyon çalışması ile ayağa kaldırıldı. Mimari tasarımı ve iç mimari unsurların her detayı marka sahibi Yüksek Mimar Ahmed Taha Elakdar’ın tasarımı ve DiStudio Mimarlık’ın çalışması gerçekleştirildi.

Tarımı, gıdayı tasarlarken gıdanın sunum araçlarını ve sunulacağı ortamı da aynı bütünsellikte düşünmek gerek. Hiç Seramik işte bu vurguyu en doğru gösterebilen araç olduğu için bizim için çok önemli. Tarihte gıdanın ve tabi ki zeytinyağının saklandığı ilk malzeme olan seramiğin gıda ile tartışılmaz ilişkisi de seramiği Hiç’e bağlayan başka bir neden. Tüm koleksiyonumuzu Urla’da bulunan atölyemizde elde üretiyoruz. Her parça biricik ve bizim el izlerimizi taşıyor.

Tasarım, Hiç markalar ailesinin bel kemiği olan bir değer. Nasıl ki; bir yemeği yerken ondan aldığımız haz o yemeğin bize sunulduğu mekândan ve bize servis edildiği araçlardan alacağımız zevkle doğru orantılı ise, odağında zeytin olan markamızın kurgusunun tasarımdan uzak olması da düşünülemezdi.

Sevgiyle kalın!

Fotoğraflar: Hiç Urla

Erhan Sağır

Kurucu

Erhan Sağır Design

da yeni tasarımlarımızda kişi başı oturma alanlarını 1,6 metrekareye çıkardık. Eski oturma planlarında uzun sedir tasarımıyla maksimum kişi sayısına ulaşabiliyorduk. Ancak bu oturma düzeninde kişiler arası mesafeyi korumak güç olduğundan Covid düzenlemelerine uymak için ikili sedir tasarımlarımızın sayısını arttırdık. Yeni sedir oturma tasarımlarıyla kişisel mahremiyete ve sosyal mesafeyi koruyan tasarımlara imza attık.

Mekân ne kadar dolu olursa müzik sesi de onunla beraber aynı paralelde yükselirdi, yüksek müzik sesini doğru dağıtmak için akustik değeri olan ürünler seçmeye dikkat ettik. Eskiden işverenlerimizi mekânların dış alanlarını değerlendirmeye ve bu alanda nitelikli tasarım yapmaya ikna etmekte zorluk çekiyorduk, fakat bu süreçle birlikte açık alanlar artık iç mekân tasarımlarının önüne geçmeye başladı. Geçmişte işletmelerin dikkatini mekânda yer alacak

Proje: Erhan Sağır Design - Mgallery The Artisan Otel Lounge

Restoranlarda Pandemi Sonrası Detaylar

Hazırlıklı olmadığımız ve daha önce hiç deneyimlemediğimiz bir dönemden geçtik ve geçmeye de devam ediyoruz. Bu zor dönemde tüm dünyada tekrar birlikte vakit geçirmek ve sosyalleşmek için birçok yeni düzenleme ve uygulama ortaya çıkmış olsa da henüz net bir sonuca ulaşılmış değil. Pandemi sürecinde restoran ve kafelerde vakit geçirmenin de ne kadar önemli ve değerli olduğunu geç de olsa anladık. Yeme-içme alanlarındaki tasarımlarının değerini; kullanılan ürünlerin ergonomisinin, tasarımının, kullanıcıya yakın hissettirmesinin ve içinden kendinde bir şey bulmasının önemini, bu mekânlara erişimimizi kaybettiğimiz anda daha da çok anlamış olduk.

Kısıtlamaların olduğu şu günlerde geçmiş dönemde yaptığımız tasarımları gözden geçirip artı ve eksileri alt alta yazdık; bir mekânı mekân yapan samimiyet söylemiyle yeni tasarımlarımızı hayata geçirmeye devam ettik. Bir mekânın sadece tasarımıyla yeterli olmadığına, bunun yanı sıra iyi hizmet, kaliteli yiyecek ve iyi müzik ile beraber bir bütün olduğuna inanıyoruz. Geçmiş dönemde oturma alanları kişi başı 1,2 metrekarelere düşmüş olsa

Proje: Erhan Sağır Design - Madam Niça Teras İstanbul

oturma birimlerinin ergonomisine çekmek oldukça zor olurdu, ancak değişen tasarım kriterleri ve algısı sayesinde artık ergonomisi yüksek ürünlerin tercih edilmesi yönündeki çabalarımız başarılı bir biçimde karşılık buluyor.

Her geçen gün yeme-içme sektöründe değişim devam ediyor. Yatırımcılar önerilerimizi dikkate alıp dünyadaki trendleri bizlerle beraber yakından takip ediyorlar.

Mekân içinde daha önceden dikkat edilmeyen askılık, şemsiyelik, dergilik, gazetelik, karşılama bankosu, saksı ve seramik ürünleri kullanarak mekâna ait olma duygusunu ön planda tutmaya çalışıyoruz. Sanatın insanları her anlamda iyi hissettirdiğini düşünerek tasarımlarımızda sanatsal öğelere yer veriyor, genç sanatçı arkadaşlarımıza fırsat vermeye çalışıyoruz. Açıkçası bu süreçte en çok değişen şey insan oldu. İyi de oldu!

İsmet Saz
Şef

Restoranları Bekleyen Gelecek

2020 yılı ile birlikte günlük hayatımızda ve tabii tüm sektörlerde önemli değişiklikler oldu. Ama ne yazık ki en büyük darbeyi alan sektörlerden biri yeme-içme sektörü oldu. 2020 Mart ayındaki ilk kapanma ile ne yapacağını bilemeyen ve büyük zarara uğrayan kafe ve restoranlar, 2020 Ekim sonunda yine kapandı ve bu kez tam 5 ay kapalı kaldı. Çok kısa bir hizmet verme süresinin ardından şimdi 12 Nisan'da bir ay sürecek bir kapanma daha yaşıyoruz. Sürecin zorluğunun herkes yeterince farkında mı? Düşünebiliyor musunuz? Onca ay kira, elektrik, su, çalışan maaş ve sigortaları, bunca ödeme ile kim ne kadar başa çıkabildi bilmiyorum.

Bu da bize gösterdi ki yeni yaşamda farklılıklar yaratmalıyız. Bu yaşadığımız deneyimden yola çıkarak yeni alternatifler sunabilmenin peşine düşmeliyiz. Paket servis şeklimizi gözden geçirmeliyiz, hayalet mutfak olarak da hizmet vermek üzere donanımlı olmalıyız, ev davetlerine sunulabilecek catering hizmetlerimizde de kendimizi geliştirmeliyiz. Bunların hepsi bütünleşik olmalı. Temelde restoran&kafe olarak hizmet verir gibi görünsek de saydığımız diğer kaslarımızı da geliştirmeliyiz. Çünkü herkes bir ayakta kalma savaşında ve bu savaş pandemi ile

daha da zorlaştı. Pandeminin sonlarına yaklaşırken bir vites daha ileri attığını görüyoruz. Yaz aylarında belki yayılma hızı düşecek ama 2021 Ekim ayı geldiğinde hala neyle karşılaşacağımızı bilmiyoruz. Veya bundan sonraki yıllarda yeni bir virüsün hayatımıza girip girmeyeceğini... Dolayısıyla bu süreçten aldığımız dersler olmalı... Gelişmeli, daha vizyoner olmalı ve anında uygulanabilir bir yedek plan kurgulamalıyız.

2021'de değil, sonrasında da sektörün global geleceği düşündürücü... Çünkü işletmeler artık yerli turist odaklı hizmet veriyor. Bu nedenle de insanların yeme-içme alışkanlıklarında yerel ürünler çok daha ön plana çıkmaya başlıyor. Oysa fine-dining restoranların çoğu turistlerin yoğun ilgi gösterdiği restoranlardı. Seyahat engelleri ve kısıtlamalar devam ettiği sürece ise ayakta kalamamaları da işten bile değil... Bu yüzden yerel ya da şeflerin yemeklerini halka indirgediği, ulaşılabilir şef restoranların ön plana çıkmasıyla bu tablo değişecek.

Sektörümüzün gelişmesi gereken hizmet modeli ise paket servis... Mekân sahipleri, işletmeciler ve şefler bu hizmet verilirken eskiden olduğu gibi klasik yöntemlerle bunun sürdürülelemeyeceğinin farkına varmalı. Bu durum çok başka yerlere doğru evriliyor. Zamanla inanılmaz bir teknolojinin hâkim

Mekan: Kyoto, Japonya; Fotoğraf: Suyash Agrawal, Unsplash

olacağını düşündüğüm paket servis, bir süre gastronomi sektöründe ana karakter olacak gibi duruyor. Bunun için gönderim yapılan ürünün ısısına, paketin yapıldığı malzemeden tasarımına kadar tüm aşamalarda restoranlar kendilerini yenilemeli. Kabul edelim ki paket servis artık fine-dining restoranların da hayatının bir parçası. Özellikle büyük metropol şehirlerde paket servisin çok yoğun olduğunu görüyoruz. New York, Paris, Roma, Madrid, İstanbul bu konularda ayakta kalmaya çalışıyor.

Eskinin o büyük restoranları, restoranların içindeki garsonlar, aşçılar, servis elemanları, hostesler yerini kuryelere ve yeme-içme portallarına bırakıyor. Bunun sonucunda da ödenen kiralardan, kira giderlerinin iyice yüksek kalacağı zamanları beraberinde getiriyor.

Peki paket servis beraberinde neyi getiriyor? Hayalet mutfakları... Önümüzdeki yıllarda hayalet mutfakların artış göstereceğini düşünüyorum ve arttıkça servis

personeline olan ihtiyaç azalmaya başlayacak. Teknoloji, gastronomi sektörüne imzasını şimdiden QR kod menülerle attı. Yapay zekâ ürünü makinalara verdiğiniz siparişlerin direkt mutfağa ulaştığı, şeflerin ellerinden doğruca sofralara giden, butik, sadece paket servis hizmeti veren, lezzetleri ile farklılaşabilen mutfaklar daha fazla tercih edilir olacak.

Bundan iki yıl önceki gibi bir mekânda uzun uzun oturmak, mekânlarda yapılan

kutlamalar veya uzun süren sofraya keyifleri duraksadı. Restoranlar kapalı ve beraberinde alışkanlıklarımızı değiştirme zamanı geldi. Gastronomi dünyasının yeni model bir davet sistemi catering oldu. Yeni dünya düzeninde aileler, iş yerleri, yöneticiler bu yeni sistemi epey benimsedi.

Bu durum dünya genelinde aynı şekilde seyrediyor. Uzun dönem restoranların kapalı kalmasıyla mini ev davetleri, şirket yemekleri ön plana çıktı. Restoranlar açılmış olsa da salgın hız kesmediği için gastronomi dünyası tam anlamıyla hareketlenemiyor. Şefler mekânlarında misafirlerini tam anlamıyla ağırlayıp yeni keşif lezzetlerini paylaşamıyor. Bu nedenle de global arenada tanınmış çoğu restoran, az sayıda kişi ile yapılan bu davetler için evlere, iş yerlerine menülerini taşıyor.

Bununla beraber yalnızca bütün ekipmanı götürerek her şeyi orada pişirmekle değil, aynı zamanda eve teslim ile de bu hizmet sağlanabiliyor. İstenilen, akla gelen ya da bir kişinin canının çektiği yemeklerin tasarımını yapıp yine aynı şartlarda, aynı koşullarla taşınarak eve pişmiş ya da pişmemiş olarak teslim edilebiliyor. Kimi zaman yalnızca şef hizmeti almak isteyen olabiliyor kimi zaman ise komple restoran ayaklarına götürülüyor. İnsanlar özellikle de restorana gidilemeyen bu dönemde evde yapamadıkları, farklı yemekleri istiyorlar. Ülkelerarası çok seyahat edenler o ülkelerin lezzetlerini özlüyor. Örneğin Risotto'yu, Beef Wellington'u talep ediyorlar. Raw Bar evde açamıyorlar, minik pass-aroundları, kokteylleri kendilerinin yapabilmesi çok zor olduğu ve aynı lezzeti de tutturamayacaklarını bildikleri için özellikle talep ediyorlar. Buna yanıt verebilmek için dünyada da Türkiye'de de en ünlü restoranlar, şefler bir terzi gibi ince dikiş yaparak lezzetlerini planlıyor.

Bölüm 7

Kültür ve Sanatın Yeni Normali

Pandeminin ardından ortaya çıkan en büyük sorulardan biri, nasıl tekrar bir araya geleceğiz, oldu. Hep birlikte olmayı sevdiğimiz, tadına kalabalıkla vardığımız kültürel etkinliklerin sekteye uğramaması, sosyal hayatımızın mümkün olduğunca sürebilmesi için dijital ortamın sağladığı olanaklardan çok verimli bir biçimde faydalandık, alternatif çözümler ürettik.

Bu süreçte gerçekleşen Empatiye Dönüş: Birden Fazlası İçin Tasarım temalı 5. İstanbul Tasarım Bienali'ni Direktörü Deniz Ova'ya sorduk. CI Fuar Direktörü Melih İsmail İnan ise Vitual Comtemporary İstanbul deneyimlerini aktardı.

Piknik Works Kurucuları Atıl Aggündüz ve Oğul Öztunç mekanı bir iletişim aracına çeviren performatif çizim çalışmalarından bahsederken Mimari Tasarım Fikirleri Kurucu Ortakları Derya Ekim Öztepe ve Ozan Öztepe ise kültür-sanat mekanlarda gelecek önlemleri değerlendirdi.

Atıl Aggündüz & Oğul Öztunç

Kurucu Ortaklar
Piknik Works

Mekân ile Çoklu Diyalog: Performatif Çizim ve Tuval-Mekân

Mekânı algılama, anlatma ve yeniden anlamlandırmaya yönelik pratik ve teorik alanda yapılan tüm üretimler, şüphesiz ki mekân ile kurulan öznel ve tekil ilişkiye ve bu ilişkinin yorumlanmasına dayalıdır. Bu sosyal gerçeklik ve değişimin kayıt altına alınabilen verisi ise, kültürün mekân ile diyalogunda temsil üzerinden kendini gösterebilir; temsil, kültürün mekân üzerine sözler söylediği bir dil veya mekân üzerinden kültürü şekillendiren bir görsel katman olarak rol alabilir. Medyası ne olursa olsun, temsilin kendisi, mekânı yeniden tanımlayan, anlamlandıran, varoluş ve yaşayış hikâyesini yeniden yazan, onun mesajlarını taşıyan ve görselleştirerek mümkün kılan, hafızayı tazeleyen, mekânın anlattığı hikâyenin duygusunu taşıyarak kullanıcılar ile bu öyküler üzerinden iletişime geçen arayüzleri oluşturmanın bir aracı haline gelir.

Piknik Works'ün araştırma soruları da bu doğrultuda, çok kanallı ve katmanlı üretime odaklanan 21. yüzyıl insanının yeni yeti ve uğraşları; bugünün dünyasındaki disiplinler üstü üretim ve mesleki disiplin tanımlarının muğlaklaşmasıyla beraber mimarlık ile güzel sanatlar pratiklerinin iç içe

geçmesi ve eş bir tabanda, eş zamanlı bir okuma yapma niyetiyle temsil-mekân-kültür ilişkisini yeniden sorgulamak üzerine kurulu.

Anlatı ve temsil, gündelik hayatın ve sosyo-kültürel yaşantının dili olabilir ve bu tartışma, mimarlık ve güzel sanatlar pratiklerinin bir uzlaşma zemini olarak "tuval-mekân" denen yeni bir mekâna taşınabilir. Bu bağlamda, mekân ve kültür arasındaki güçlü iletişimin bir "diyalog" olarak ele alınmasıyla -hem diyalogun simgesel bir temsili hem de bu diyalogun kurulduğu bir iletişim dili ve gerçeklikte görünür kılındığı bir iz olarak- anlatı ve onu oluşturan temsilin rolü; performatif çizim çalışmalarımızın yanı sıra diğer işlerimizin de temelini oluşturuyor.

Mekân ve çizim pratiklerine dair deneyler yapmayı hedefleyerek -2019'da Melodi Dilan Gülbaba'nın aramıza katılmasıyla- mekân, anlatı ve görsel iletişim alanlarının bir araya geldiği ortak bir zeminde tüm disiplin tanımlarının eritildiği ulusal/uluslararası işler yapmaya devam ediyoruz. Çizimin, beden ve mekânın sınırlarıyla oynamak üzere başlattığımız Performatif Çizim serisi, yaratıcı süreci yoğunlaştırma ve onu tanımın sınırlarına, uç noktalarına götürme ve fiziksel - zihinsel performans

arasındaki gizli bağlantıları keşfetme fikri ile şekillendi. Çalışmanın amacı, çizimin yeni bir hikâye/anlatı yaratma yoluyla yeni bir mekân kurma aracı olup olamayacağını, yapıların tarihsel akışta çeşitli sebeplerle yitirdiği anlatıcı olma özelliğinin bugün yeni bir zeminde (ve yeni bir uzlaşma ortamında) ironik bir biçimde geri çağrıldığında ne ifade edebileceğini ve bunlardan yola çıkarak mekân üzerine eklenen çizim ve anlatının mekânı dönüştürme gücünün bugünün mimarlık anlayışına olan mesafesini anlamak idi.

Tuval-mekân kavram çatısı altında incelediğimizde, Performatif Çizim çalışmalarını zihinsel ve fiziksel dönüşümün birbiri ile diyalog ve etkileşim halinde -bir uzlaşma içinde- yaşanıyor oluşu ile tuval-mekânın bir uzlaşma mekânı olarak tanımlanabileceğini örnekleyebilir. Bu kavramı genişletebilmek içinse spekülatif bir biçimde var olan bir mekânı bir tuval olarak

yeni bir anlatıcı/kurucu gözle incelemek ve tuvalin hem fiziksel hem de mekânsal olasılıklarını anlamak üzere "(Mekânsal bir) tuvalin inşası mümkün müdür?" sorusunu gündeme taşımak istiyoruz. İsveç Araştırma Enstitüsü'den "Equal Spaces" projesi kapsamında aldığımız davet ile bu çalışmayı, var olma nedeni üzerinde bir anlatı taşımak olan vitrinler yoluyla genişlettik. Sıfırdan inşa ettiğimiz bu yeni mekânı gündelik hayattan esin alan hikâyeler ve düşüncelerle doldurarak yapı imgesi ile anlatı imgesini bir araya getirmenin derinliklerinde ne aradığımız ve ne bulmak istediğimiz üzerinde durduk.

Sparacino, Davenport ve Petland (1999), yapıların temel biçimlerini oluşturan basit geometrik formların ve onlara anlam ithaf eden tüm simgesel ifadelerin dahi, mekânı zamanın ötesine taşıyarak yüzyıllar boyunca sürecek bir hikâyeyi oluşturmakta etkin bir rol oynadıklarını söylerler;

Fotoğraf: Piknik Works - Performative Drawing

mimarlığın anlatısı, gündelik hayatın dinamiklerini ve onları yaşama biçimimizi, kenti ve mekânlarını algılama ve deneyimleme biçimlerimizi anlatan bir hikâyenin kendisidir. Dolayısıyla temsil-mekân-kültür diyalogunun eş bir uzlaşma zemininde tartışılmasını, mimarlığın hikâyesinin farklı medyalar üzerinden incelenmesi adına önemli buluyoruz.

Hayles (1999) de, bilginin ancak bir medya veya temsil yoluyla desteklediği ve görselleştirildiği durumda “var” olabildiği fikrini destekler; buradan yola çıkarak mekânın veya gündelik hayatın bilgisinin yapı üzerinde kendini var

etmesi ile oluşan yeni durumun potansiyellerine odaklanıyoruz. Anlatı denen sonsuz boyutlu katmanın, kültürün şekillendirdiği mekân ile bir araya gelmesiyle oluşan birlikteliği; hem anlatının mekân ile kurduğu etkileşim üzerinden diyalog, hem kullanıcı ile kurulan bu diyalog üzerinden deneyim, hem de tüm bu kavramların birbirleri üzerinde söz söyleme hali üzerinden yıkılan hiyerarşik düzen yoluyla ortaya çıkan eş birliktelikler üzerinden inceliyoruz. Bu kapsamda sanatsal eylemi ve bu eylem yoluyla performatif/üretici mekânı tartışıp icra ve inşa eden mekân içindeki poz ve pozisyonlarını araştırıyoruz.

Fotoğraf: Piknik Works - Performative Drawing

Fotoğraf: Piknik Works - Performative Drawing

Sanatsal eylemin oluşturduğu diyalog ve deneyim, özellikle geçtiğimiz son bir yılda mekansal deneyimlerimiz neredeyse kişisel alanlarımızla sınırlanmışken ürettiğimiz işlerle iletişimin farklı yönlerini de araştırmamıza vesile oldu. Daha çok mekanlar üzerinden anlatmayı tercih ettiğimiz gündelik hayatın hikayeleri “ev”e hapsolmuş oldu ve bu doğrultuda yaptığımız tüm işler “ev”in dönüşümü, değişimi üzerinden yeniden şekillendi. Özellikle pandemi döneminde yürüttüğümüz tüm marka iş birliklerimizde gündelik hayatın hikayelerini, sadece dijital mecralarda yayınlanmak üzere ürettik. Bu, temsilin kendini ifade edeceği medyanın da tekleşmesi nedeniyle, tüm kısıtlamaların ışığında kendi pratiğimize dair yeni üretim kanallarını da keşfetmemize yol açtı.

Tüm bu tartışmaların sonucu olarak, Atıl Aggündüz’ün Bir Uzlaşma Ortamı Olarak Tuval-Mekân isimli yüksek lisans tezinde tanımlanan “Tuval-Mekân” kavramının, çeşitli nedenlerle anlatıcı özelliğini

kaybeden yapıların bir hikâye anlatıcısı olma halini geri çağırmak ve kullanıcılarıyla iletişim kurmak üzere potansiyelli bir kavram çatısı oluşturduğunu düşünüyoruz. Anlatı, özellikle kültür ve gündelik hayat dinamiklerinin ve kentsel mekânların hızla değiştiği bugünün dünyasında kendi hikâyesini yapı üzerinde gösterebilir, kentlilerin hafızasında ve kentsel bellekte üzerindeki söz/hikâye yoluyla yer edebilir. Ayrıca hızla değişen kültürün yok olup giden cümleleri, 21. yüzyılda yeni bir yöntem ile tuval-mekânlar üzerinde kendini görünür kılabilir; tuval-mekân, kültür aktarımında kritik bir arayüz olarak kendini gösterebilir.

Kaynaklar

- Sparacino, F. & Davenport, G. & Pentland, A. (1999). Wearable Cinema/Wearable City: bridging physical and virtual spaces through wearable computing; MIT Media Lab
- Hayles, N. K. (1999). How we became posthuman - virtual bodies in cybernetics, literature, and informatics. Chicago: The University of Chicago Press.

Deniz Ova

İstanbul Tasarım Bienali Direktörü
IKSV

Empatiye Dönüş

5. İstanbul Tasarım Bienali'nin 2020 teması Empatiye Dönüş: Birden Fazlası İçin Tasarım idi ve yaşadığımız ekolojik, toplumsal, ekonomik krizlere vurgu yapıyordu, tam da pandemi ile mücadele ettiğimiz 2020 yılında. Bienalde neleri hedeflediniz?

Deniz Ova: Empatiye Dönüş: Birden Fazlası İçin Tasarım'ı anlatabilmek için öncelikle empati kavramının kökenine dönmek gerek. Empati sözcüğü 1910'larda ortaya çıktı. Yunanca pathos sözcüğünün önüne em ekinin getirilmesiyle birlikte hissetmek anlamını kazanan sözcük, Almandaki Einfühlung sözcüğünün bir tercümesiydi. Psikoloji çevrelerinde doğan bu terim, bir nesnenin estetik deneyiminin onu izleyen bedenini nasıl etkilediğini tanımlamak, hislerin bir nesneden bir insana aktarılabilirliğini vurgulamak için kullanılıyordu. Günümüzde diğer insanların ifadelerini ve hislerini algılama yetisini tarif etmek için kullanılsa da 1910'larda insandan farklı gövdelerin arasındaki ilişkileri de barındıran, çok daha kapsayıcı bir anlamı vardı.

Biz de bu yılki bienalde, kavramın orijinaline dönüp empatinin tanımını yeniden düşündürürken bir bakış açısından, bir boyuttan, bir bedenden fazlası için

yapılan tasarımları sahipleniyoruz. Çevremizle, nesnelere, insan dışı türlerle olan ilişkimizi tekrar düşündürmek üzerine yola çıktık. Bunu yaparken de tam da kriz ortamında kalınca özellikle farklı tariflediğimiz insanlarla, toplumlarla, nesnelere ilişkimizi ve bunun ötesinde de çevreyle ve doğayla olan ilişkimizi tekrar nasıl inşa edebiliriz, empati kurmayı tekrar nasıl öğrenebiliriz ve tasarım bu konuda nasıl aracı olabilir diye tartışmaya başladık. Tasarım bienalinde yer alan işler aracılığıyla bu konuda önerilerde bulunmak, bu okumayı tekrar yapabilmek ve bu pratikleri geri kazanmak üzere, farklı programlar ile fiziki, teorik ve felsefi açıdan bunu sorguladığımız bir çalışma gerçekleştirdik. Sunulan projeler, içinde bulunduğumuz kritik dönemde bizi özen ve yurttaşlığa dayalı pratikleri yeniden düşünmeye, yeniden bağ kurmanın yeni sistemlerini ve yapılarını birlikte inşa etmeye davet etti.

Bienal kapsamında tam bir çözüm önerisi sunmak yerine sorular sordurup düşünmeye teşvik etmek istiyoruz. Ve bienalde yer alan çalışmalar çerçevesinde yeni ilişkilerin doğmasını, yeni bir araya gelişlerin bundan sonra üretilebilecekleri tetiklemesini, yol ve alan açmasını hedefliyoruz. Sunulan projeler, içinde bulunduğumuz kritik dönemde bizi özen ve yurttaşlığa dayalı

5. İstanbul Tasarım Bienali - Empatiye Dönüş - Kamusal Terapi Araçları; Fotoğraf: Kayhan Kaygusuz

pratikleri yeniden düşünmeye, yeniden bağ kurmanın yeni sistemlerini ve yapılarını birlikte inşa etmeye davet etti. Gıda üretimi ve tüketimi örneğin; bunun etrafında oluşan ekonomik, politik ve sosyolojik gelişmeleri okumaya çalıştık, tasarım burada nerede duruyor, bunu araştırdık. Burada ağların nasıl kurulduğunu da keşfetmeye ve empati kurmaya çalıştık.

Tabi ki bienalin temasını açıkladığımızda tüm bunları fiziksel ortamda gerçekleştirmeyi hayal ediyorduk. Dolayısıyla bunu melez bir biçimde nasıl gerçekleştireceğimiz büyük bir soru işaretiydi. Farklı bir zaman kavramı ve farklı bir mekânsal durum içinde, tabi ki hem fiziki hem de dijital ortamda var olmayı anlamlandırma çabasının bir sonucu oldu bu bienal. Sergi yapmanın ve fiziki karşılaşmaların çok önemli olduğunu düşünerek bu iki yolu tercih ettik.

Yeni Yurttaşlık Ritüelleri adı altında rastlaşmaların yeni türlerini araştıran, farklı toplulukların ev sahipliğinde gerçekleştirdiğimiz müdahaleler farklı biçim ve zamanlarda İstanbul'un çeşitli noktalarında gerçekleştirildi, hem meydanlarda, sokaklarda, bostanlarda, bahçelerde, parklarda hem de sergi alanında yer verdik. Bu müdahaleler, kentte bir anda karşımıza çıkan tasarlanmış eser ile beraber nasıl tekrar ilişki kurabiliriz diye bir öneride bulunduğu için, bekleme-duraklama-empati kurma için yeni bir yöntem olabilir mi diyerek yola çıktık. Bu işleri yaparken Genç Küratörler Grubu'yla birlikte toplulukların bir araya nasıl gelebileceğini sorguladık. Aslında bir araya gelmemek üzere şartlanmış gerçek dünyada yine de bu karşılaşmaların nasıl var olabileceğini ve bir sonraki aşamada birbirimizi yadırgamayacağımız bir ortamı nasıl yaratabileceğimizin bir sorgulaması oldu bu.

5. İstanbul Tasarım Bienali - Sundial of the Blind - Eli Bensusan; Fotoğraf: Kayhan Kaygusuz

Özet olarak bienalin çeşitli bölümleri için farklı programlara dayalı bir plan geliştirdik ve bienali daha uzun bir sürece yaydık. Ekim-Kasım 2020'de ARK Kültürde sergilenen Kara ve Deniz Kütüphanesi, önümüzdeki birkaç yıl içinde gelişeceğini görmeyi umduğumuz başlangıç noktaları olan bir dizi araştırma projesiydi. Empati Seansları bölümü, bienalin hemen başında Pera Müzesi'nde film ve karşılaşmalar biçiminde empati üzerine düşünen işler sundu. Eleştirel Yemek Programı bölümünü de, internete erişimi olan herkes tarafından herhangi bir yerden takip edilebilecek dijital bir seri olarak kurguladık. Yeni Yurttaşlık Ritüelleri kapsamında, Pera Müzesi'nde gösterdiğimiz işlerin yanı sıra, şehirde, insanların günlük yaşamlarında kullandıkları kamusal alanlara yayılan yerleştirmeler etkinleştirmelere sahne olmaya devam edecek. Genel olarak, bienali dijital programda gıda ile ilişkimize dair

eleştirel düşüncelerden, insanların yaşamlarını ve tercihlerini etkileyebilecek olan, bienal sonrası Akdeniz bölgesinde projelere dönüşebilecek araştırmalara, birçoğu uzun süre şehirde kalacak olan Yeni Yurttaşlık Ritüelleri müdahalelerine geniş bir yelpazede düşündük.

Bienalin hazırlık süreci nasıl ilerledi? Pandeminin neden olduğu seyahat sınırlamaları, gündelik hayatta ortaya çıkan sorunlar, bu operasyon sürecine nasıl etki etti?

DO: Her bienalin aslında uzaktan kumandayla yürüttüğümüz bir süreci oluyor. Tasarımcı ya da küratörler ile kurduğumuz ilişkiyi anında fiziksel ortamda gerçekleştiriyoruz, dünyanın dört bir yanından katılımcılar oluyor. Bu yüzden bizim alışık olduğumuz bir şeydi uzaktan, farklı platformlar üzerinden görüşmek. Bu bienal için yeni bir çalışma pratiği değil. Bir de

7/24 çalışma pratiği çok konuşuluyor ama bu bizim için önceden de böyleydi çünkü farklı zaman dilimlerinde yaşayan katılımcılarla bir araya geliyoruz. Dolayısıyla hazırlık aşamasında bu konuda bizim için çok büyük bir değişiklik olmadı.

Küratörlerimiz Mariana Pestana, Sumitra Upham ve Billie Muraben, işleri yurtdışından yürütmeye çalışırken baştan burada aracı olacak üç genç küratör seçmişlerdi. Pandemiyle beraber bu üç genç küratöre Türkiye'de çok fazla görev düştü. Eylül Şenses, Nur Horsanalı ve Ulya Soley tam anlamıyla oyun kurucu oldular.

Katılımcılar için zorlu bir süreç yaşandı, çünkü uzaktan kumandayla eser kurdurmak durumunda kaldılar. Biz normalde de hazırlık aşamasında bunu yapıyorduk, tasarımcılar ve mimarlar işleri titizlikle hazırlamaya alışıklar ancak günün sonunda buradaki ekiplerle bir araya gelip eserlerini yerinde kuruyorlardı. Bunu mecburen görüntülü aramalar ve fotoğraflarla destekledik. Bu da ayrı bir yakınlık getirdi doğrusu, dijitalde kurduğumuz ilişkiler mesafeli, ama sonradan daha da samimi devam edeceğine inandığımız bir hal aldı. Bu tip işlerde kurulan ilişkilerin hep devam etmesi hayal edilir ama olur mu olmaz mı şüphe edilir. Oysa pandemiyle beraber bienalin süreci uzadı ve bununla beraber iletişimimiz de uzadı, bazı ilişkiler de böylelikle arkadaşlığa dönüştü.

İşler kurulup seyirciyle karşılaştığında, her bir araya geliş kontrollü bir biçimde oldu. Sınırlı sayıda izleyicinin katılması bence hem bizim için hem izleyici için bir his kaybına sebep oldu. Eş zamanlı seyirci eserler ile daha samimi bir ilişki kurma fırsatı buldu. Bu bienal sürecinde çok net anladık ki fiziki ortamdaki hiçbir zaman vazgeçemeyeceğimiz ve geçmemek de gerekiyor, eş zamanlı fiziki deneyimleri tekrar

düşünüp bunlara dair yeni pratikler geliştirmemiz gerekiyor.

Ama dijitalin teşvik edici bir yönü de oldu. Zaten dijitalde üretilmiş işlerin kendi hayatını orada bulduğunu da çok net gözlemledik tekrar. Bunları elbette biliyorduk öncesinde ama şimdiye kadar hiçbir bienalde serginin bir kısmından vazgeçip onu dijital taşımayı ne küratörler ne de biz istemezdim ama pandemiyle beraber iki büyük sergi alanı düşünürken bunlardan bir tanesini -mutfak kısmı daha hareketli, insanların bir arada yemek yapıp bir sofrada buluştuğu bir ortam hayal etmiştik, bu imkansız olunca yemek programı olarak- dijital taşıdık. Bu yeni çözüm için cesaretlendirdi bu ortam bizi ve 18 yeni video esere kavuşmuş olduk. Bu; takip edebildiğimiz, daha farklı seyirci kitlelerine ulaşan, bundan sonra farklı festivallere de dahil olabilecek, daha hızlı bir ağ kurmuş oldu.

Video işi daha önceki bienallerde tabii ki vardı, sergi kapsamında bir odada yer alıyorlardı ve daha az insana erişiyordu, belki sonuna kadar da izlenmiyordu. Dijitalde olunca kurgusunu baştan sona izlediğiniz, ona özel bir zaman ayırdığınız bir süreç yaşanıyor. Dolayısıyla seyirciyle farklı ilişkiler kurduğumuz formatlar denemek ve bunların bizi nereye götürebileceğini görmek için iyi bir fırsat oldu.

Sergilerin yanı sıra bienal kapsamındaki programlar ve atölyeler de dijital ortama taşındı, katılımcılar evlerinden bienal sürecine dahil oldular. Burada katılım ve etkileşim anlamında neler gözlemlediniz?

DO: Panellerdeki özgür tartışma, çok daha kurgusal bir hal aldı diyebiliriz. Atölyelerde de birbirini yakından tanıyan ekipler dinamik etkileşimi çok daha rahat kurdular ama ilk defa bir araya gelenler için bu daha zor oldu. Konferanslarda da bir ikilem söz

konusu, normalde soru sormaya çekinen biri "chat" üzerinden kendi sorusunu rahatlıkla yöneltip cevabını alabiliyor, diğer izleyicilerle etkileşim kuruyor; bunlar bazı insanlar için kolaylaştırıcı oldu. Fakat sohbetten sonra konuşmacının yanına gitme ya da yanındakiyle tartışma imkanı olmadığı için bir tartışmanın etrafındaki sosyalleşmenin eksikliğini hissediyoruz.

Öte yandan dijitaldeki sergilerde ne kadar etkileşim aldığımız benim için bir soru işareti, çünkü iki senede bir kurulan bir bienalde başka bir duygu olduğunu ve bu deneyimlerin başkalarıyla paylaşıldığında daha tatmin edici olduğunu düşünüyorum.

Atölyeler konusunda da neyin atölyesini yaptığımıza bağlı olarak olumlu ya da olumsuz sonuçları olabildi. Stüdyo

mantığındaki çalışmaları ya da malzeme çalışmalarını yapmak mümkün olmadığı için her şey çok daha teorik kalıyor. Dolayısıyla fiziki çıktıyı üretmek için çok verimli olmasa da kavramsal çerçevede çok zihin açıcı tartışmalara yol açtı. Fakat çok büyük bir sorun var: dil bariyeri. Biz İKSV olarak bütün etkinliklerimizin çift dilli olmasına özen gösteriyoruz ve altyazı, simultane çeviri yapmaya çalışıyoruz, İngilizce-Türkçe arasında en azından ve bu fiziksel ortamda çok daha kolay çözülmüyordu. Şimdi dijitalde çok daha zorlu bir süreç yaşandı, bunun da kopukluklar ve temassızlıklar yarattığını düşünüyorum. Tabi ki her platformun çeviri modu olmaya başladı ama yan yana olduğunuzda kurduğunuz empati, dijitalde çok daha zor yakalanıyor. Dolayısıyla bu alanda işler nasıl daha kolaylaştırıcı olur, bu çok düşündürücü.

5. İstanbul Tasarım Bienali - Agros İstanbul - Aslıhan Demirtaş + Urbanagrist, 2020; Fotoğraf: Kayhan Kaygusuz

ama aynı zamanda yeni bir şeye de yol açmış olsun istedik. Perspektifimizi değiştirmesini umduğumuz işler sunmaya çalıştık.

Öte yandan normalde iki ayda tamamlanan bienal süreci bu sene örneğin altı aya yayıldı. Pandemiye hazmetmek için bu gerekiyordu ve sürecin bu şekilde yayılması ekip olarak bienali hazmetmemiz ve ne yaptığımızı anlamak için de çok iyi bir yöntem oldu. Yarattığımız bu afetin içinden çıkarken küçük bir şeyi de olsa olumlu yönde değiştirdik diyebileceğimiz bir an varsa, bizi iyiye taşıyacaktı diye umuyorum. Gelecek için de bienal adına perspektifimizi değiştirip neler yapabileceğimizi sorgulamak ve sürece odaklanmak istiyoruz.

5. İstanbul Tasarım Bienali - Devrimin Sobası - Bits of Atoms + BeirutMakers Soba't Thawra; Fotoğraf: Kayhan Kaygusuz

Dünyayla kurduğumuz ilişkide tasarımın rolü son yıllarda giderek daha fazla sorgulanmaya başlandı, bienallerde de temalarda bu konuya ağırlık verildiğini görüyoruz. Pandemi ile yaşadığımız süreçte yaşadıklarımızdan neler öğrenebiliriz ve tasarım aracılığıyla geleceğe dair neler söyleyebiliriz?

DO: Tasarımı sorun çözücü olarak görmeye çalışıyoruz; yaklaşım üzerine duruyoruz. Tasarımcının çok katmanlı düşünme kabiliyeti var diyelim. Her şeyi sorgulaması, araştırması ve birçok parametreyi bir arada düşünmesi gerekiyor tasarlarken. O yüzden önceki bienallerde de şimdi de tasarımcının gelecekle ilgili doğru sorular sorma, tespit etme kabiliyeti ve yöntemi geliştirmesi gerektiğini savunduk. Bir tane daha güzel tasarlanmış ürün elbette satışa sunulabilir, bunun bir gerekliliği de var ama bir tek konu bu değil. Tasarım alanı çok geniş ve dolayısıyla kavramsal alanda yapılan çalışmaların güçleneceğini söylemek mümkün. Çok gerçek olan fiziki sorunlarımız karşısında, beraber düşünerek yol alınabileceğini düşünüyorum bundan sonrası için.

Bir sonraki tasarım bienali için de neyi farklı yapabileceğimizi sorguluyoruz ve bir format değişikliğine gideceğimiz kesin. Bundan sonraki çalışmalarımız bir sergi hazırlığı mı olması gerekiyor yoksa önceden de biraz denediğimiz gibi, süreci dahil edeceğimiz bir çalışmaya dönüşebilir mi, onun araştırmasını yapıyoruz. Durup her şeyi baştan düşündüğümüz kritik bir andayız diyebilirim. Özellikle son iki bienaldir, geride bıraktıklarımız üzerine de sürekli tartışıyoruz. 5. İstanbul Tasarım Bienali pandemi sırasında yer aldı, ardımızda ne bırakmak istiyoruz? Kentte az olsa da izler bırakmış olacağız diye düşündük hep ve bu izler hem bu dönemi bize hatırlatsın

Derya Ekim Öztepe, Ozan Öztepe

Kurucu Ortaklar
Mimari Tasarım Fikirleri

Kültür Yapılarının Geleceği; Değişen İhtiyaçlar

Kültürel üretim ve teknolojik gelişim tarihsel bağlamda değerlendirildiğinde birbirlerini besleyen, tetikleyen süreçler. İnsanoğlunun bulunduğu coğrafya, mekân ve diğer öznelerle kurduğu ilişki kültürel verimi ortaya çıkarıyor. Yirmi birinci yüzyılın ilk yirmi yılını geride bıraktığımız bu zamanlarda belki de içinde yaşadığımız hız çağının bir gereği ve sonucu olarak, teknolojik ilerlemeler olumlu ya da olumsuz şekilde gündelik yaşam pratiklerimizi derinden etkiler duruma geldi. Çalışma hayatımızdan, boş zaman geçirme kültürümüze, yakınlarımız ile iletişim kurma biçimlerimizden, eğlenme anlayışımıza kadar her şey eskisinden farklı ve sürekli değişim gösteren bir dönüşüm sürecinde.

Yaşadığımız bu zamanlara bir anda eklenen Covid-19 pandemisi, bizleri mekânsal pratiklerimizi sorgulama ve yeniden kurgulama ihtiyacına sevk etti. Pandemi sebebiyle sosyal yaşama getirilen kısıtlamaların ilk yılını deneyimlemiş durumdayız. Toplumsal, kültürel ve ekonomik açıdan oldukça sıkıntılı geçen bu zaman dilimi mimarlara, tasarladıkları mekânların özne ile kurduğu ilişkileri yeniden yorumlamaları gerektiğini gösterdi. "Nasıl bir mekân?"

sorusunun çok ötesinde artık; çevrim içi toplantılar, uzaktan eğitim gibi yeni yaşam pratiklerimiz dahilinde, mekânın gerekli olup olmadığını tartışıyoruz. Yaşadığımız âni kültür yapıları özelinde ele aldığımızda mimari bağlamda değişen fazla bir şey olmuyor ve eylemden evvel yine mekânı sorguluyoruz.

Pandemi evvelinde mimari bağlamda temel sorunların başında iletişim teknolojilerinin karşı konulamaz gelişimi sonucu giderek duyu yoksunu olan ve büyük oranda görselliğe mahkûm kılınan özne ve öznenin halleri geliyordu. Pandemi sürecinde fiziksel eylemlerimizin sınırlanması sonucu duyu yoksunluğumuzun daha da belirginleştiğini söyleyebiliriz. Kısıtlamalarla geçirdiğimiz bir sene boyunca kültürel aktivitelerimiz ya tamamen durdu ya da yeni bir adaptasyon süreci içerisine girdi. Bugün itibari ile toplu oturum gerektiren kültürel aktiviteleri (tiyatro, sinema, konser, dinleti vb.) gerçekleştiriyoruz, kütüphaneleri, eğitim amaçlı mekânları, sergi salonlarını "sağlıklı" bir şekilde kullanamıyoruz. 1980'li yıllarda Baudrillard'ın dile getirdiği, gerçeğin yerini simülasyonun aldığı / alacağı yönündeki öngörüsü bugün gündelik hayatımızda yaşamakta olduğumuz bir gerçeklik haline geldi. Bugünden geleceğe bakarak "Nasıl bir kültür yapısı?" diye

sorduğumuzda vereceğimiz cevaplar doğal olarak farklılıklar taşıyacaktır. Pandemi koşullarının muğlaklığını yaşadığımız günlerde geleceğe dair mekânsal öngörülerde bulunmak oldukça güç görünüyor. Yakın gelecekte bu konu özelinde tartışılacak fikirlerin, kültürün ne'liği sorusu özelinde geliştirilebileceğini düşünüyoruz. Kültür, her şeyden evvel insan odaklı, verimi insana dair eylemler sonucu ortaya konulan bir birikimin sonucu. Geçtiğimiz yüzyılın sonlarında kapitalizmin tektipleştirici ve ehlileştirici çarkları kültürel verimi ve sanatsal etkinlikleri de kendi tanımladığı sistem içerisine dahil etti. Günümüzde birçok kültürel eylemin organize edildiği mekânlar ekonomik gelir elde edilen ticari mekânlar olarak hizmet görüyor. Bu durum karşısında mimar öznenin rolü mevcut sistemi baştan aşağı değiştirmektense mekânsal çözümler sunmakla sınırlı.

Pallasmaa, Tenin Gözleri'nde günümüz dünyasının dayatmış olduğu gözmerkezci

bakış açısı sonucu, ortaya konulan kültürel ürünlerin de birer imaj ya da görüntüye dönüşmesine yeksenaklaştırıldığını ve özne ile kurdukları ilişkisinin kesintiye uğradığını aktarır. Bu bağlamda pandemi olsun ya da olmasın kültür yapılarının geleceğine dair bir oluşturulacak bir projeksiyonda mimarın cevap arayacağı başlıca sorular şunlar olabilir: Mekânın niceliğinden ziyade algılanan nitelikleri, özne ve sanat eseri ile kurduğu ilişki ve potansiyeller nelerdir? Yaşadığımız çağın bir realitesi durumundaki teknolojik veriler mimar özne tarafından dönüştürülerek mekânsal bağlamda estetize edilebilir mi? Kültür yapısı olarak inşa edilen ya da tasarım sürecinde olan yapılar farklı fonksiyonlara cevap verecek şekilde değerlendirilebilir mi? "Herkes için mimarlık" mottosu, "herkes için sanat" düşüncesi ile özdeşleştirilebilir mi? Kültür yapılarının fiziksel sınırları, yarı açık ve açık mekâna evrilebilecek şekilde muğlaklaştırılabilir mi?

Proje: CBRE Architecture - CBRE Madrid Ofisi; Fotoğraf: Ryan Wolff

Melih İsmail İnan

Fuar Direktörü
Contemporary Istanbul

Platformumuz içerisinde koleksiyonerler ile galeri temsilcilerini bir araya getirebileceğimiz video konferans odaları, sanal fuar turları ve konuşma programları ile bu gereksinimleri olabildiğince karşılamaya çalıştık.

Sanat eseri sergilemesi, ışıklandırma, mimari alanların tasarlanması ve izleme deneyimi planlaması da aynı şekilde üzerinde son günlere kadar çalıştığımız yapı taşları oldu. Tabii alışkın olduğumuz sergi

alanlarının fiziki sınırlamalarına bağlı kalmadan düşünmeye ve planlamaya başladığımızda, daha önce mümkün olmayan birçok kapının açılmaya başladığını da gördük. Projenin bu döneminde, değişik ölçülerde galeri alanlarının planlaması, bu sergi alanlarının mimari tasarımı, eser yerleşimlerinin teknik altyapısının hazırlanması gibi konularda sektörün önde gelen isimleri ile yaptığımız görüşmeler sonunda ilk sanal fuar alanımızı ortaya çıkarmaya başladık.

Uzaktan Sergi Deneyimi

Contemporary Istanbul düzenlendiği 14 yıl içerisinde Türkiye'nin ve bölgenin en önemli sanat etkinliklerinden biri haline geldi. Uluslararası çağdaş sanat piyasasının bir araya geldiği böyle bir platformun, 2020 yılı mart ayı itibarı ile tüm dünyayı etkisi altına alan pandemi sebebi ile fiziksel olarak düzenlenemeyecek olması, bizi çok kısa bir süre içinde fuarımız kapsamındaki tüm eleman ve unsurları dijital dünyaya en verimli şekilde nasıl taşıyabileceğimiz konusunda çok detaylı bir çalışmaya yöneltti. "Virtual Contemporary Istanbul" projemizin ilk adımını attığımız Nisan ayından itibaren, sekiz ay gibi çok kısa bir sürede dünyanın bu çapta organize edilmiş ilk üç boyutlu sanat fuarını gerçekleştirdik.

Bu yolda üzerine en çok düşündüğümüz konu, sanatseverlerin alışkın olduğu Contemporary Istanbul ziyaret deneyimini eksiltmeden, hatta üzerine ekleyerek nasıl gerçekleştirebileceğimiz oldu. Bir sanat fuarı içerisinde sanat izleme deneyimi, sadece eser ve izleyici arasında gerçekleşen bir etkileşim olmaktan çok öte, eser ile aynı mekânda bulunmak, aynı ilgi alanına sahip diğer sanatseverler, sanatçılar, fikir önderleri ile birlikte sosyal bir ortamda bu deneyimi paylaşmak anlamına geliyor.

Fotoğraf: Contemporary İstanbul sergisi

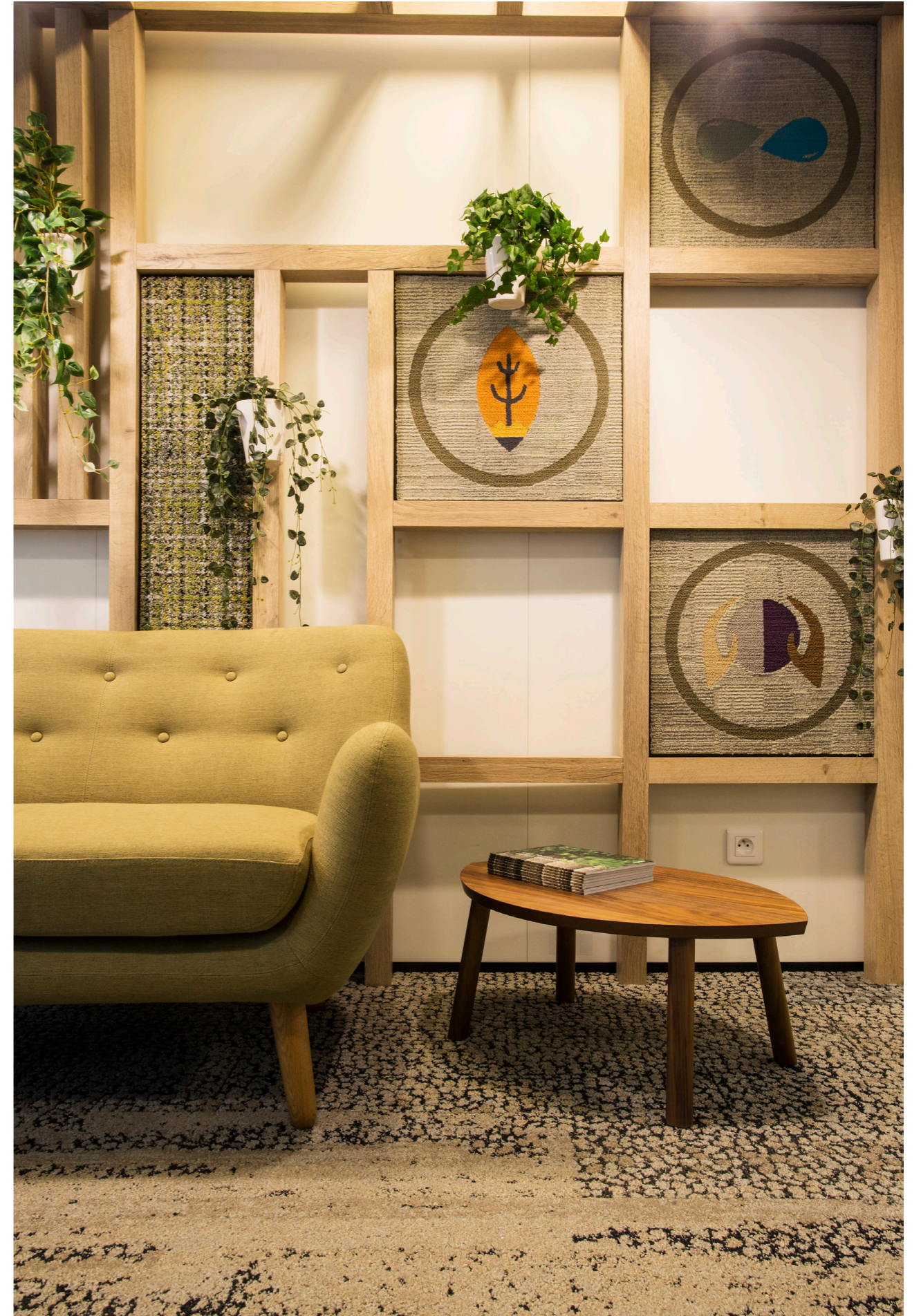
Ziyaret deneyimi tabii ki Virtual Contemporary Istanbul'u gerçek bir çevrimiçi sanat fuarı olarak nitelendirebiliyor olmamızın en büyük gereksinimi. Fiziksel olmayan bir mekânda bu tip etkinliklerin düzenlenmesi daha çok yeni bir akım olduğundan, ziyaretçilerimiz için de çok alışkın olmadıkları bir izleme yöntemi oldu. Contemporary Istanbul kapsamında bir katılımcı galeriyi ziyaret ederken, izlenen eserin komşuları ile ilişkisi, topyekûn sergi mekânı içerisindeki yeri gibi bilinçaltında işlediğimiz birçok bilgiyi, bu yeni medyum aracılığıyla tekrar öğrenmek ve alışmak durumunda kaldık. Öte yandan, sanal mekanların tasarlanması fiziksel mekanların sınırlamalarından bağımsız olduğu için, her bir galeri alanı için çok daha geniş, yüksek tavanlı ve ferah mekanlar olarak oluşturduk. Eser

boyutlarının doğru algılanabilmesi için de bu alanlara "Silent Observer" adını verdiğimiz, Virtual Contemporary Istanbul'un da bir maskotu haline gelen küçük sanat severler yerleştirdik.

Virtual Contemporary Istanbul, bizim üzerinde yaklaşık üç senedir çalıştığımız ve pandemi sebebi ile hızlandırdığımız bir projemiz idi. Bu proje üzerinde çalışırken aklımızda her zaman bu platformun Contemporary Istanbul fuarı dışında sergiler ve sanat etkinlikleri için kullanılacak, sürekli ziyarete açık, çağdaş sanatın dijital dünyadaki yeni evi olması vardı. Geçtiğimiz Aralık ayında ilk denemesini yaptığımız bu platformu geliştirmeye devam ediyoruz ve önümüzdeki günlerde tekrar sanatseverler ile buluşturacağız.

Fotoğraf: Contemporary İstanbul sergisi

Proje: Tetris - Interface® Paris Showroom

Bölüm 8

Turizm ve Seyahat Kültüründe Gelecek

Hem seyahat hem de turizm anlayışımızda büyük değişimler yaşanıyor. Bir yandan güvenlik ve sağlık ihtiyacımızı gözetirken bir yandan da dinlenmeye, hoş vakit geçirmeye çalışıyoruz. Kent içi ulaşımdan turizm destinasyonlarına ulaşım; ardından gittiğimiz otellere, farklı alanlarda neler yaşandığına odaklandık.

Kent içinde sürdürülebilir bir ulaşım için atılan adımları İBB Ulaşım Daire Başkanı Utku Cihan aktarırken Merve Akdağ mikro hareketlilik konusunda yaşanan gelişmeleri paylaştı. Havayolu ulaşımında pandemi sonrası alınan tedbirleri ise Pegasus Hava Yolları'ndan Erdinç Meriçli anlattı.

Bahar Akıncı seyahat alışkanlarımızda nelerin değişeceğine dair öngörülerini paylaşırken theCATWORK Kurucuları Büşra Koçak ve Berk Arınç kent çeperinde dinlenme ihtiyacını karşılamaya yönelik projelerinden biri olan Meltem Beach & Rooms üzerinden tatil anlayışımızdaki dönüşümü; Prof. Dr. Rüya Ehtiyar ise turizmde insan odaklı yaklaşımların gelişmesi için atılması gereken adımları aktardı.

Bahar Akıncı

Seyahat Yazarı / Keynote Speaker

Yeni Normal Turizm

Yaşadığımız pandemi dönemi hepimizin alışkanlıklarını kökten değiştirdi. Özellikle de eğitim, sosyal yaşam, iş hayatı, ev düzeni ve seyahat gibi birçok şeye karşı bakış açımızı farklılaştırdı. Eski günlerde bize gerçek hayatımızdan uzaklaşma ve dinlenme imkânı sunan seyahat etmek, hepimizin çok özlediği ve ihtiyaç duyduğu bir aktivite haline geldi. 2020 yılında planladığımız seyahatlerin bir kısmını “yeni normal” anlayışına göre gerçekleştirmemiz gerekti. 2021 yılında daha çok seyahat edebilmek hepimizin umudu tabii ama yeni normalin getirdiği bazı trendler bu yılda da karşımıza çıkacak.

Pandemi; yıllardır kendine bir yol açmaya, terör gibi türlü sıkıntıları aşmaya çalışan Türk turizm sektörünü, çok daha büyük boyutlarda, çok derinden etkiledi. Doluluğu yarı yarıya azalmış şehir otelleri ve havayolu şirketleri, uçuşların da durması ile çok zor günler geçiriyor. Turların iptali ile turizm acenteleri ve profesyonel rehberler de çok zor durumda. Bu dönemden en kazançlı çıkanlar ise doğanın içindeki küçük oteller, doğa turizmi yapan acenteler ve daha az bilinen köyler ve koylardaki küçük oteller ve Airbnb evleri oldu. Dijital platformlar üzerinden, ev / villa / karavan / dağ evi kiralamak ve bu argümanları kolayca ulaş-

mayı sağlayan mobil uygulamaları indirmek hiç olmadığı kadar yaygınlaştı.

Enteresandır, online dil öğrenme platformları çok daha popüler hale geldi. Sanırım yeni bir dil öğrenerek, örneğin İspanyolca; bir gün Latin Amerika'yı gezebilme hayali, benim gibi tüm gezginlere ilham veriyor.

Dijital Veriler Bize Ne Söylüyor?

Think with Google raporuna göre seyahat aramalarında %72'ye varan düşüş yaşanırken, villa aramaları %101 artış gösterdi. Turizm sektörünün yeni normale uyum sağlamanın yolu dijital pazarlamadan geçiyor.

Google Türkiye'nin, Nisan ve Haziran aylarında düzenlediği anket çalışmalarına göre, tüketicilerin ilk ulaşım tercihi şahsi araba olarak öne çıkıyor. Ankete Nisan ayında cevap verenlerin %30'u şahsi araba ile ulaşımı tercih ederken, Haziran ayında bu oran %40'a yükselerek uçak seçeneğini geride bırakıyor.

Seyahat severler, satın alma öncesinde, hem uçuş ve konaklama, hem de tatil paketleri için dijital teknolojileri her zamankinden çok daha yoğun şekilde kullanıyor. Tüketicilerin temassız deneyim beklentisiyle, dijital teknolojilere daha fazla yöneldiği bu

Fotoğraf: Hotel Kust, İsveç

dönemde turizm sektörü için tüketiciye sunulan online deneyimleri güçlendirmenin öncelikli hale geldiğini de belirtmekte fayda var.

Think with Google'da yer alan bilgiler ışığında, turizm sektöründeki oyuncuların bu süreçte dijital dönüşüme daha fazla odaklanması gerektiğini söyleyebiliriz. Sektördeki işletmelerin, iş modellerini yeni normale uygun hale getirebilmesi için izlemesi gereken adımlar mevcut.

Yurt Dışına Seyahat Ne Zaman Başlayacak?

Yurt dışına eski günlerdeki gibi özgürce seyahat etme eğilimi, dünyadaki aşılama başarılı olursa, 2022 yılı ortalarından itibaren, kademeli olarak başlayacak ve artacak görünüyor. Ancak yurtdışına seyahat etme tutkusu olan yerli seyahat severleri, doktorları, mühendisleri, girişimcileri, serbest meslek sahiplerini, sırt çantalı seyahat eden öğretmen ve öğrencileri; kısacası hepimizi euro / dolar artışı ile beraber sıkıntılı bir süreç bekliyor.

Yöneliş bundan böyle zaten vizesi ile sınırdığımızı sıyrarak Avrupa'ya değil, euro ve dolar geçmeyen nispeten daha uygun fiyatlı ülkelere olacak. Asya, Ortadoğu, bazı Afrika ülkeleri, Latin Amerika ve Balkanlar başı çekecek.

Biraz pandemi mecburiyetlerinden biraz da maddi sebeplerle, aslında Türkiye'nin ne kadar güzel bir ülke olduğunu keşfettik ki, bu Türkiye'yi karış karış gezmiş bir seyyah ve gazeteci olarak beni çok mutlu ediyor. Yeni dönemde en çok doğa içindeki glampingler, çadır ve karavan alanları, trekking ve yürüyüş turları, kanyonlar, vadiler, yaylalar, küçük gruplar ile açık havada gastronomi turları gibi trendler ön plana çıkacak.

Ayrıca global stratejilere baktığımızda; ülkeler bazında bugüne dek plajlarını ve sahillerini, müzelerini, saraylarını pazarlayan ülkeler 2021 ile birlikte milli parklarını ve açık hava pazarlarını, şelalelerini, açık hava müzelerinin tanıtımına daha büyük bütçeler ayıracak gibi görünüyor.

Büşra Koçak, Berk Arınç

Kurucu Ortaklar
theCATWORK

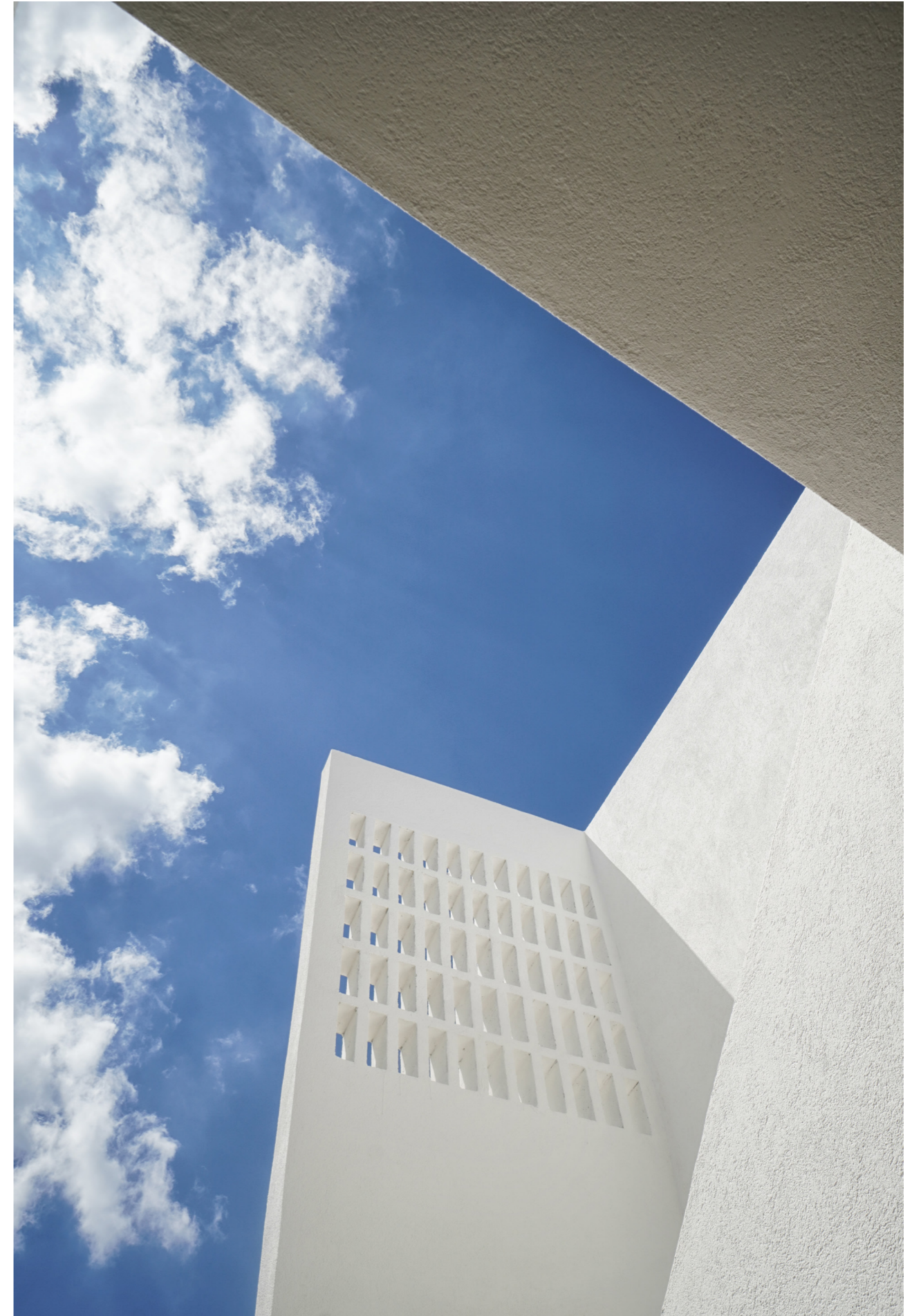
Kent Çeperinde Dinlenme İstasyonları

Geçmişten bugüne, insanın yaşama alışkanlığı içerisinde, tarih boyunca da örneklediği gibi, her daim ana kent çeperlerinde; yayla, yalı, dağ gibi farklı coğrafyalarda, kullanıma göre farklılaşan, mevsimsel geçişlere göre tercih edilen, dinlenme/rahatlama amaçlı mekan alternatifleri üretilmiştir. Her ne kadar gelişen teknoloji, haberleşme/iletişim seçenekleri ve değişen ihtiyaçlarımız ile birlikte dinlenme motivasyonlarımız ve tercihlerimiz değişse de; özellikle metropollerde yaşamakta olan yüksek sayıdaki, kısıtlı vakte sahip nüfusun, kısa veya uzun süreli dinlenme tercihlerindeki en önemli kriterin öncelikle nitelikli mekan ihtiyacı olduğunu söyleyebiliriz.

İstanbul örneğinden yola çıkacak olursak; 1980'lere kadar Batı Marmara kıyılarında sayfiye alanı olarak nitelendirilen Florya, Büyükçekmece, Kumburgaz, Silivri gibi yoğunlukla gününbirlik kısa süreli dinlenme alanlarının ve yazlıkların yüksek rağbet gördüğü bölgeler, mekansal yeterliliklerin karşılanamaması, gerekli yatırım ve iyileştirilmelerin yapılmaması, kirliliğin artması ile birlikte popülerliğini kaybederek yerini ulaşım zorluklarının da aşılmaya başla-

dığı Ege ve Akdeniz kıyılarına bırakmaya başladı. Nitekim gelinen noktada Ege ve Akdeniz kıyılarındaki beldeler "İstanbul'un sayfiye alanları" olarak adlandırılırken, İstanbul'a bu denli yakın lokasyondaki potansiyellerin adları bile anılmaz hale geldi. Aradan geçen yıllar içinde İstanbul çeperinde, Sapanca, Ağva, Şile, Kilyos, Kartepe gibi benzer örnekler gelişmiş olsa da bunlar da kalıcı hale gelemedi. Uzun süreli dinlenme için tercih edilmesi olası lokasyonları, hem maliyet hem de zaman külfetlerine katlanmak pahasına, her ne kadar sürdürülebilir olmasa da, insanların kısa süreli dinlenme beklentilerini karşılamak için bile tercih etmeye başlamalarını, ancak yakında ikame bir alternatif üretilemesi ile açıklamak mümkün olacaktır.

Son dönemde, ekonomik durgunluk, pandemi, sıradanlaşma gibi birçok sebepten dolayı, özellikle artan kısa süreli dinlenme-rahatlama ihtiyaçlarına cevap verebilecek, doğru lokasyondaki kolay ulaşılabilir yatırımların; huzur, doğa, doğal, deneyim gibi kavramlar üzerinden ayrışan sepere bir tatil anlayışı içerisinde birleştirilerek gerçekleştirildiğini görüyoruz. Zamanla kalabalıklaşan, sıradanlaşan ve kendini yenilemekte zorluk çeken diğer alternatifler, yerini kolay ulaşılabilen, doğa ve doğal ile temas halindeki yeni rota ve deneyimlere bırakmaya başladı.

İstanbul çeperindeki Batı Trakya yükselişi de bunlardan biri. İğneada, Enez, Silivri, Tekirdağ, Çanakkale gibi hem Marmara hem de Karadeniz kıyıları ve bunların arasında kalan verimli coğrafyaya yayılmış olan bu bölge; nitelikli ve zengin bağları, şarap rotaları, kamp alanları, bisiklet turları, organik tarım alanları ve mandıraları ile beraber üretim ve aynı zamanda bir çekim merkezi halini aldı. Bu gelişmelerden ihtiyaçla, tasarımlarının arkasında önde gelen mimari ofislerin bulunduğu, nitelikli konaklama projelerinin üretiliyor olmasının, bölgenin tercih edilmesindeki devamlılık açısından önemli olduğunu düşünüyoruz.

Son dönemde bu bölgede geliştirilmiş olan işlerden biri de hem tasarımını hem yapımını gerçekleştirdiğimiz Meltem Beach&Rooms projesi. Yaklaşık 45 yıllık bir geçmişe sahip olan aile işletmesi, yazı boyunca bahsi geçen süreçlerin canlı şahidi

olarak yorgun düşmüş ve atıl bir haldeyken, gelişmekte olan bölge şartlarının da verdiği olumlu havanın etkisiyle ana fonksiyonu camping olan işlevinden, sepele tatil anlayışına hizmet edecek 22 odalı bir butik dinlenme istasyonuna dönüştürüldü. Projede mevcut durumdaki yapısal elemanlar ana hatlarıyla korunarak yapıda; doluluk-boşluk oranlarına, peyzaja, işleve ve işleyişe bağlı düzenlemeler yapıldı. Yapıyı yeniden tasarlarırken; arınma, seperasyon, dinginlik gibi kavramlar, her bir yapı elemanı ve peyzaj kararında ana etmen olarak kendini gösterdi.

Her biri merkezdeki iç avlu/koridor alanına (sirkülasyon alanına) açılan, karşılıklı ve art arda olarak yerleşmiş olan oda birimlerine eklenen teras alanlarının, ayrı birimler haline getirilmesi amacıyla; iç avlu/koridor alanı, merkezde tekil bir yürüme aksı ve bu aksa odalardan ulaşımı sağlayan patikalar şeklinde tasarlandı. Bu

yürüyüş aksları dışında kalan alanların ise peyzaj düzenlemeleri ile desteklenerek hem yürüyüş akslarının vurgulanması hem de denize açılan peyzaj koridoru oluşturulması amaçlandı. Ek olarak her biri yan oda birimleri ve iç avlu/koridor ile direkt irtibatlı olan bu teraslarda yaratılmak istenen ayrışmanın desteklenmesi amacıyla; yarı geçirgen bölücü duvarlar ve güneş kırıcı perdelerden yararlanıldı.

Oda teraslarının birbirleri arasındaki ayrışmasının sağlanmasına yönelik; geçmişte de kısmi olarak mevcut olan bölücü duvarlar, kullanıcıların her bir terastan deniz ile görsel ilişki kurmasını da sağlayacak yarı geçirgen bir halde uzatıldı. Bu yarı geçirgenliğin hem denizle görsel ilişkisini sağlaması hem de ayrımı korumaya devam edebilmesi adına ise açılan boşluklar, eğik bir açı oluşturacak şekilde tasarlandı. Yapının ana konseptine de yön veren bu yarı geçirgen elemanlar; iç-dış, ışık-gölge, dolu-boş ilişkilerinin kurgulanmak istendiği yerlerde kullanılarak yapı bütününde de bir süreklilik yaratıldı. Bu tasarıma ek olarak, teras kullanımlarındaki ayrımın iç/avlu koridor ilişkisinde de sağlanabilmesi amacıyla, güneş kırıcı perdelerden yararlanılarak her bir odanın önünde kendine ait alanlar oluşturuldu.

Yapının iç mekan tasarımı için standart bir otel anlayışından çok, plaj kullanımının öne çıktığı bir yalınlıkta mekanlar yaratılması amaçlandı. En yalın haliyle standart bir tipe getirilen oda birimleri, parsel çeperlerindeki opak cephelere banyo birimlerinin yerleştirilmesi ve yatak yönlerinin denize bakacak şekilde tefrişlendirilmesi ile çözümlendi. İç mekanda kullanılan hareketli elemanlar, plaj fonksiyonu önceliğiyle yapıyı kullananların günlük ihtiyaçlarını karşılayabilecekleri yalınlıkta tasarlandı.

Proje: theCATWORK - Meltem Beach & Rooms

Tüm bu fikirler doğrultusunda, kent çeperine yerleştirilmiş olan bu dinlenme istasyonları; kentlinin, kolay ulaşılabilir dinlenme/rahatlama ihtiyaçlarına cevap verebilmesi ve çevresinde gelişmekte olan çekim merkezleri ile uyum içerisinde çalışarak, kalabalık kent çevresinde sürdürülebilir seyahat alternatifleri oluşturabilmesi açısından ilgi çekici. Bu ve bunun gibi örneklerin, tüm kentlerin çevresinde ihtiyaç göre geliştirilebilmesi, doğru mekansal organizasyon ve mimari yaklaşımlar ile düşünülmüş olması, geniş coğrafyamızdaki seyahat alternatiflerinde daha homojen bir dağılım sağlanmasına ve böylelikle herkesin kolayca ulaşabileceği nitelikli alternatiflerin oluşmasına olanak sağlayacaktır.

Erdinç Meriçli

Sabiha Gökçen İstasyon Müdürü
Pegasus Hava Yolları

Havacılık Sektöründe Güvenli Seyahat Tedbirleri

Çin'in Wuhan kentinde ortaya çıktığı Aralık 2019 tarihinden itibaren gittikçe yayılan ve pandemi halini alarak Dünya çapında büyük bir krize sebep olan Covid-19 salgını, toplumların sağlığını olduğu kadar iş dünyasını, özellikle de havacılık sektörünü derinden etkiledi, ülkelerin peş peşe getirdiği uçuş yasakları nedeniyle yüzdece havayolu on binlerce uçağını yere indirmek zorunda kaldı.

2020 son çeyrek verilerine göre, Covid-19'un dünya havacılık sektörüne etkisinin 1,8 milyar dolar olduğu, kilometre başına yolcu gelirlerinin yüzde 94 düştüğü, havaalanı gelirlerinde ise %56,7 azalma ve küresel çapta tüm sektörde %50,6 daralma yaşandığı açıklandı. Bu tablonun içinde sadece Avrupa'ya baktığımızda 2020 yılında sektör, 56,2 milyar euro maddi kayba uğramış ve 6 milyondan fazla uçuş iptal edilmiş, %79 düşüşle 1,4 milyar yolcu kaybı yaşamış ve 190 bin havacılık çalışanı işinden olmuştur.

Pandeminin Havayolları ve Havalimanları Üzerindeki Olumsuz Etkileri

Gelişmiş ve gelişmekte olan ülkelerde devletler, ülkelerinin sivil havacılığını ayakta

tutmak adına havayollarına gerekli desteği sağlamaya çalışsa da küresel belirsizlik, havayollarının ve havalimanı işletmelerinin mevcut ve ileriye dönük faaliyetlerini ciddi anlamda zorlaştırıyor. Örneğin ülkeler arası kısıtlamalar nedeniyle bir uçak hangi ülkeye uçabilecek, hangi ülkeler hangi tarihlerde uçuşa izin vermeye başlayacak, hala pek çok belirsizlik var. Her gün pandemi kaynaklı değişen ülke kuralları, havayollarının ileri dönük planları önündeki en büyük engel olarak karşımıza çıkıyor. Dünyadaki uçakların üçte birine denk gelen 17 bin uçak, şu anda dünyanın dört bir yanındaki havalimanlarında park halinde. Üstelik park halindeki uçakların bile düzenli bakıma ihtiyacı var ki bu bile havayolları için sürekli bir maliyet oluşturuyor.

Yaşanan belirsizliğin getirdiği düşük yolcu sayıları, havalimanı işletmeleri ve havalimanları içindeki mağazalar ve restoranlar için de önemli bir gelir kaybı oluşturdu. Ülkemizde yapılan düzenlemeler sonrası açıklanan destek paketleri ile her ne kadar işletmelerin kira gelirlerinde iptal/indirim gibi uygulamalar devreye sokulmuş olsa da havalimanlarında faaliyet gösteren işletmeler, düşük yolcu sayıları ve azalan seferler nedeniyle zor günler geçirmekte ve ne yazık ki bazı işletmeler faaliyetlerini sonlandırmak durumunda da kaldı.

Ülkemizde alınan sıkı tedbirler, ilk dalga pandemini nispeten daha az hasar ile atlatılmasını sağladı. Bu süreçte insanların hayatına "Maske, Mesafe, Hijyen"den oluşan üç kelime girerek yeni bir yaşam tarzı oluşturmaya başladı. Yaşama tutunmak için çok fazla şey ifade eden bu üç kelime etrafında şekillenmeye başlayan havacılık sektörü, en önemli hizmet kaynağı olan insan gücü ve teknolojik altyapı olanaklarına odaklanmış, bu anlamda hiçbir maliyetten kaçınmadan gereken tüm adımları atarak doğru bilinç ile şekillendirilmiş, alınan tüm kuralları uygulayan ve en önemlisi bu tedbirlerin kendi hayatını korumak için ne kadar gerekli olduğunu bilen, motivasyonu yüksek çalışanlar ile Haziran 2020'de uçuşlarına yeniden başlamıştır. Tabi ki bu atılımı yapabilmek için sektörün en büyük gelir kaynağı olan insanın, havayolları ve havalimanlarına olan inancını ve güvenini kazanacak atılımlar yapmak ve bunları çok doğru bir şekilde anlatmak zorunluluğu doğdu.

Yolculara Yönelik Alınan Tedbirler

Seyahat Hakları: Kısa adı IATA (International Air Transport Association) olan kuruluş tarafından, üye havayolları ile seyahat eden tüm yolcuların bilet hakları belirli sözleşmeler ve kurallar ile koruma altına alındı. Ülkemizde SHGM (Sivil Havacılık Genel Müdürlüğü) tarafından zorunlu olarak düzenlenen Havayolu ile Seyahat Eden Yolcuların Haklarına Dair Yönetmelik kapsamında, Covid-19 salgını nedeniyle uçuşu iptal edilen yolcuya belli başlı haklar tanındı. (*)

- Uçuş istenen tarihe ücretsiz değişiklik yapılabilir.
- Uçuş bileti daha sonra kullanılmak üzere ücretsiz açığa alınabilir.
- Kullanılmayan biletin ücret iadesi alınabilir. Bilet iadesi kuralı, uçuş yasakları kalktıktan sonraki iki ayın sonunda taşıyıcı havayolu tarafından hak sahibine ödenir şeklinde, kanun ile düzenlenmiştir.

Yolcu Sağlığı Güvenliği: Bir uçağa Covid pozitif bir yolcunun binmesi diğer yolcular,

Fotoğraf: Alexandr Podvalny, Pexels

çalışanlar ve hatta indiği ülke/şehir için büyük tehlike oluşturmaktadır. Bu nedenle uluslararası ve ulusal tedbirler kapsamında kurallar oluşturularak hem havalimanları hem de havayolları, düzenli denetim ile kontrol edilmektedir. Havayolu ile seyahat edecek yolcular için ülkemizde alınan ana kurallar şunlardır:

- Havayolunu kullanacak yolcuların; terminal binası ve uçak içerisinde maske takmaları zorunlu olup, maske takmamakta ısrar eden yolcular terminal binasına kabul edilmemektedir.
- Altı (6) yaş altında olan çocuklar maske kullanmayabilir.
- Kalp, solunum, astım ve otizm gibi uzun süre maske takamayacak rahatsızlıkları olan hasta yolcular doktor raporunu ibraz etmek kaydıyla yüz koruyucu ile seyahat edebilirler.
- Uçuşu olmayan yolcu (refakat zorunluluğu olan özel durumlu yolcular hariç)

Fotoğraf: Anna Shvets, Pexels

terminale kabul edilmemektedir. Terminal girişlerinde yolcuların HES kodu uygulaması, online check-in barkodu, bilet çıktısı veya görüntüsü sorgulanarak terminale girişlerine izin verilmektedir.

- Hem havalimanı girişlerinde hem de uçaktan gelen yolcular için ateş ölçen termal kamera sistemleri kurulmuş, risk teşkil eden yolcular tespit edilerek ilgili sağlık prosedürleri devreye alınmıştır.
- Havayolunu kullanacak yolcular sağlık otoritelerinin belirlemiş olduğu tedbirler ve kişisel koruyucu donanımların kullanımına dikkat eder. Uymayanlar hakkında cezai yaptırımlar uygulanmaktadır. İlgili kurallara uymamakta ısrar eden yolcular uçuşlardan menedilmektedir.
- Terminal içinde tüm bölgelerde belirli aralıklarla sosyal mesafe anonsları yapılmakta, uçağa yolcu alımları yine sosyal mesafe kuralına uyularak yapılmaktadır.
- Havalimanlarında hizmet veren tüm yiyecek içecek restoranları, otorite tarafından geliştirilmiş pandemi kurallarına göre hizmet vermektedir.
- Havalimanlarında, yolcu ve personelin temas ettiği tüm yüzeyler ve ekipmanlar periyodik olarak dezenfekte edilmektedir.
- Havayolları, yaptıkları yatırımlar ile yolcularını web, online check-in ve kiosk makinelerine yönlendirecek uygulamalar geliştirmiş, bu sayede hem yolcuların hem de çalışanların bulaş riskini azaltmıştır. Yine bu amaçla yolcuların uçak içine, ölçüleri belirlenmiş sadece 1 parça el bagajı almasına izin verilmeye başlanmıştır.
- Açık park pozisyonunda yapılan boardinglerde yolcu otobüslerine %50 kapasite de yolcu alımı yapılmaktadır.
- Uçak içi koltuk düzenleri yolcu sayısına bağlı olarak mümkün olduğunca bir dolu, bir boş koltuk olarak yer verecek şekilde ayarlanmıştır. Ancak, ulusal ve uluslararası düzenlemelere göre yasal zorunluluk bulunmamaktadır.

- Uçak içinde koltuk değişimine izin verilmemekte ve sıcak yemek ikramı yapılmamaktadır.
 - Uçaklarda kullanılan yüksek teknoloji hepa filtreler her üç dakika da bir havayı temizlemekte ve virüs taneciklerini tutabilmektedir.
 - Uçakların yolcu kabinleri ve yük ambarları, uluslararası programlar dahilinde düzenli olarak dezenfekte edilmektedir.
- (*) Burada yazanlar, genel kabul görür haklar olup herhangi bir yasal bağlayıcı hükmü yoktur. Havayolları isterse bu hakları farklı şekilde kullanabilir.

Çalışanlara Yönelik Alınan Tedbirler
Havacılık katma değeri yüksek bir ekonomik faaliyet. Faaliyetlerini azaltan veya tamamen durduran ve bu nedenle büyük oranda zarar eden işverenler, insan kaynağı yönetiminde zorluklar yaşıyor.

Sosyal Haklar: Çalışanların korunmasına yönelik alınan tedbirler ile, işverenler alternatif çözüm arayışlarına yöneltildi. Bunlar;

- Çalışanların devlet tarafından sağlanan kısa süreli çalışma ödeneğinden faydalandırılması,
- Bu hakkı kazanamayanların ücretsiz izin veya idari ücretli izin kullanılarak korunması,
- Bulaş durumunda personelin idari izinli sayılarak sosyal hakların devamı, ücretsiz evde doktor kontrolü/takibi ve ilaç temini.

Çalışan Sağlığı Güvenliği: Çalışanların sağlık durumlarının korunmasına yönelik alınan tedbirler ise:

- Kronik rahatsızlığı olan personele idari ücretli izin verilerek pandemi etkisinden korunması,
- Evden çalışma uygulamasına geçilmesi sayesinde bulaş riskinin azaltılması,
- Tüm saha çalışanların maske, siperlik/gözlük ve eldiven kullanımının zorunlu hale getirilerek çalışan sağlığının korunması,

- Saha çalışanları ile yolcular arasındaki fiziki teması engelleyerek hem yolcu hem de çalışanın bulaş riskinin azaltılması,
- Ofis ortamı, dinlenme alanları ve personel servis araçlarında yapılan yeni düzenleme ile sosyal mesafenin korunduğu alanların oluşturulması,
- Çalışanların sağlık durumlarının düzenli olarak takip edilerek güvenli alanda kalmalarının sağlanması,
- Yapılan düzenlemeler ile daha önce sınıf içi verilen zorunlu eğitimlerin bir kısmı, uzaktan eğitim olarak online verilmeye başlanmıştır.

Dünyada Sektörün Gelişim Beklentisi
Bugün Covid-19 salgını nedeniyle yaşanan kriz, konuyla ilgili birçok yazıda 11 Eylül 2001'de ABD'de ikiz kulelere yapılan saldırıyla karşılaştırılmakta olup, havacılık endüstrisinde etkilerinin uzun yıllar süreceği bekleniyor.

Pandeminin beklenenden uzun sürmesi ve yeni mutasyonların oluşması ise beklentiyi olumsuz yönde etkiliyor. Eurocontrol (Avrupa Hava Seyrüsefer Güvenliği Örgütü) verilerine göre, dünyanın bazı bölgelerindeki belirsiz salgın durumu yüzünden havacılık sektörünün 2019 seviyesine en erken 2023'te ulaşabileceği öngörülmekte. Ancak aynı örgüt, Avrupa hava taşımacılığı için çok daha iyimser konuşarak Avrupa hava sahasında, 2021'in ikinci çeyreğinden itibaren sektörde toparlanmanın başlayacağını, Covid-19 bulaşma riskinin de 2022'den itibaren tamamen ortadan kalkacağını tahmin ediyor.

Tüm bunların yanında, küresel ekonomik küçülme, büyük ticaret fuarlarının ve benzer etkinliklerin iptal edilmesi, şirketlerin yüz yüze görüşmeler yerine internet üzerinden görüşmeleri tercih etmeye başlaması her şeyin eski haline dönmesini geciktirebilir.

Merve Akdağ

Mimar, Koordinatör
İBB EuroVelo

Kentlerde Mikro Hareketlilik ve Bisikletin Dönüştüren Gücü

Toplumsal hareketlilik oranımızın gitgide kısıtlandığı günlerden geçerken, kent içi hareketliliklerdeki tercihler de giderek değişiyor. Bireyler sağlık önlemleri dolayısı ile geleneksel ya da alışlageldik sınırların dışına çıkıyor, alternatif yolları deniyor. Uzun süredir küresel ısınma ve iklim değişikliği uyarılarının yapamadığı nötr karbon salınımlı bir dünyaya, pandemi koşulları ile oldukça yaklaştık. Peki bu yakınlaşmayı sürdürebilecek miyiz? Ulaşım sistemlerinde, insanların kişisel araçlara yönelmesi ile (e)bisiklet, (e)scooter, kayak kullanımlarının, yürüyüşlerin arttığını gözlemleyebiliyoruz. Bunlar, çıkış noktasından direk varış noktasına yönelik kullanıldığı kadar metro, Marmaray gibi ulaşım ağlarına kentlilerin ulaşımı için de tercih edilir durumda. İstanbul da mikro hareketlilikte bu dalgayı yakalayabilecek renkli kullanıcı profiline ve yatırımlara açık olarak umut vadediyor. Böyle bir dönüşüm, sadece ulaşım etkisi ile değil proaktif olarak tüm kent yaşantısına sosyal, ekonomik ve kültürel etkileri ile dokunabilecek nitelikte.

Mikro hareketlilik (mikro-mobilite) kavramını ilk ortaya atan 2017 yılında teknoloji stratejisti Horace Dediu oldu. "İlk tanımında mikro hareketlilik; çok hafif (500 kg ağırlığın altındaki) araçların kullanıldığı,

küçük elektrik motoru ile desteklenen, rekreasyon ve spor değil ulaşım amaçlı insan ve yük taşımacılığında kullanılan ve paylaşımlı araçlarla yapılan yolculuklarda kullanılan araçları kapsadığı açıklanmıştı. Bu tanım kapsamına giren araçlar arasında insan ve yük taşımakta kullanılan paylaşımlı elektrikli bisikletler (3 ve 4 tekerliler dahil), elektrik destekli bisikletler (pedelec), elektrikli kaykaylar (scooter ve skateboard) bulunmaktadır. Ancak farklı kaynaklarda elektrikli ve kişisel (paylaşımlı olmayan) bisikletler ve paylaşımlı küçük otomobillerin bu grupta olması konusunda görüşler bulunmaktadır¹. Bu yazımda, burada bahsedilen tüm araçları, kentsel hareketliliğin türdeşleri olarak mikro hareketlilik kavramı içine dahil ederek ele alıyorum.

ABD'de yapılan güncel araştırmalarda, kent içi ulaşımın %60'ının 8km'nin altında olduğu, yolculuk paylaşım sistemlerinin de %75'inin 8km altındaki yolculuklar için kullanıldığı ölçüldü². Bunun yakıtlı ve motorlu taşıtlarla veya karbon salınımsız elektrikli veya insan gücü ile çalışan araçlarla yapılmasının elbette farkı var. Karbon salınımı konusunda uzlaşılan Paris Antlaşması gereğince de özellikle metropol kentlerde bu konuda 2050 senesine kadar ciddi atılımlar yapılması bekleniyor. Büyük otomobil firmaları da elektrikli ve kentsel hareketlilik konseptli

araçlarının tanıtımına devam ediyor. Hatta bunların bir kısmının ehliyetsiz ve 14 yaş itibari ile kullanılabilmesi de öngörülüyor. 2021 yılında ilk yol testleri başlayacak olan yeni araçlar gösteriyor ki, yeni bir ulaşım sistemi hiç de uzakta değil. Tabii ki, durum böyle olsa da alışlageldik yol ve mühendislik çözümlerinin de sağlam bir kırılmaya ihtiyaç duyduğu bir gerçek. Ülkemizde bisikletin kent içi ulaşım kullanımında hak ettiği değeri görebilmesi, pandemi sonrasında hızla artan çalışmalar tarafından da destekleniyor. Bu konuda hem bakanlıkların analizleri hem belediyelerin kent içinde ve ECF (Avrupa Bisiklet Federasyonu) ile de bağlantılı olarak EuroVelo yollarına bağlantı çalışmaları sürdürülüyor.

Türkiye'deki küçük şehirlerde bile kentsel politikalar ile yakıtlı araç kullanımının azaltılabilmesi, sosyo-ekonomik dengelerde olacağı kadar doğa için de fark edilebilir etkiler sağlayacak. Nitekim, bisiklet ve scooter sistemlerini ön plana çıkaran İzmir, Konya, Eskişehir gibi kentlerde bu konuda güzel bir ivme yakalanması umut verici. Çoğunluğu ova olan Anadolu'da ve Trakya'da birçok kent, ulaşımında kısa mesafelere ve eğimsiz birer coğrafyaya sahip. Köyler arasında da çoğunlukla mobilet kullanıldığını görüyoruz. Peki, insanları daha doğa dostu olan mikro hareketlilik araçlarını kullanmaktan alıkoyanlar neler? Büyük kentlerde uzun mesafelerde, karma kentsel ulaşım sistemlerine güvenli bağlantıların yetersizliği bunun başlıca sebebi olabilir. Küçük şehirlerde ise bu nedenlerin başında bence yürüyüş ve çarşı /alışveriş alışkanlıkları geliyor. Kent içi ulaşımında yetersiz erişilebilirlik, büyük projelerin yapımı kadar titizlikle üzerinde durulması gereken bir konu iken genelde proje bağlantılarında uzakta tutulan bir konu. Metro ve Marmaray bağlantılarına yatay ve dikey ulaşım, güncel İBB

birimleri tarafından geliştirilen ve planlanan ağ sistemleri ile yakın gelecekte kentsel ulaşım bağlantılarını oldukça güçlendirecek. Küçük şehirlerde ve köylerde ise, kır-kent arasındaki ulaşım, haftalık değil de günlük alışveriş hali, üşengeçlikler ve alışkanlıklar, kişileri motorlu taşıttan farklı seçimler yapabilme fikrinden dahi uzakta tutuyor. Oysaki, şu anda anne ve babalarımızın motorlu araç kullandıkları uzaklıklarda, dedelerimizin bisiklet kullandığı zamanlar üzerinden çok da geçmediğini biliyoruz. Bu kentsel hareketlilik araçlarının şehir içindeki kullanım yolları için, yasal olarak şu madde geçerli; "Bisiklet yollarında ayak üzerinde adale gücüyle kullanılanlar da dahil azami sürekli anma gücü 0,25 kilovattı geçmeyen elektrik motoruyla çalışan en az iki tekerlekli kızıakların (tutamaklı veya elektrikli kayak, elektrikli scooter ve benzeri) ve akülü engelli araçlarının kullanılmasına büyükşehirlerde ulaşım ve koordinasyon merkezi kararı diğer yerlerde il trafik komisyonu kararı alınarak ilgili idarece izin verilebilir. Bisiklet otobanlarının bisiklet harici kullanımına yönelik karar alınmaz." (Bisiklet Yolları Yönetmeliği, Genel Esaslar, Madde 4, 25. Bendi, 12 Aralık 2019).

İstanbul'da güncel olarak mikro hareketliliği bir yere giderken, bisiklet ile Marmaray bağlantısı, sonra tekrar bisiklet kullanımı şeklinde deneyimliyorum. Bu yolculuklar esnasında, birkaç aydır kişisel scooter ve bisiklet kullanımının oldukça arttığını gözlemleyebildim. Yolculuk esnasında da bu kullanımlara oldukça özenenler ancak cesaret edemeyenler ile çokça sohbet ediyoruz. Bu kişiler, genelde bisiklet kullanımı için memleketlerini veya yazlıklarını hedefliyorlar. Oysaki, kent içi erişimdeki kullanım herkes için daha faydalı ve sürdürülebilir olacak. Özellikle lise çağındakilerin bisiklete ve uzun yola olan tutkusunu oldukça geliştirici ve ümit verici.

EuroVelo bağlantı rotalarının keşif turları dolayısı ile, şehirlerarası olarak yaptığımız güncel sürüşlerimizde ise, köyler veya mahalle yerleşimleri arasındaki bisiklet kullanımının hatırı sayılır şekilde arttığı intibasını ediniyoruz. Özellikle pandemi kısıtlamaları ya da önlemleri süresince, daha önceden yapmadıkları uzaklıklarda bisiklet sürüşlerini anlatan çok fazla kişi ile rastlaştık. Bisikletli ulaşımın bu bölgelerde tabana yayılması, elbette büyük şehirleri de etkileyecektir. Özellikle Trakya Bölgesinde, bu konuda yapılabilecek kentsel politikalar ile gelişim kolaylıkla yakalanabilir.

Kentsel hareketlilikte özgürleştirici ve kolaylaştırıcı etkileri olan mikro hareketlilik yöntemleri hem kentsel yaşantıya hem de kullanıcılarına doğa dostu bir döngü sunuyor. Var olan kısıtlılık koşullarında

bu döngünün artan payının, yatırımlarla, kullanımlarla ve kentsel politikalarla daha da ivmelenecek katlanması, hepimiz için daha sürdürülebilir bir dünyaya çıkış kapısı olabilir.

Notlar:

1. <https://www.cyclistmag.com.tr/2020/10/30/e-scooter-dost-mu-dusman-mi>
2. <https://thecityfixturkiye.com/sorunumuz-trafik-degilerisimidir-cozum-ise-mikro-hareketlilik-olabilir/>

Kaynaklar:

- <https://www.theverge.com/2020/2/28/21157346/citroen-ami-electric-car-light-quadricycle-two-seater-rental-buy-online>
- <https://techcrunch.com/2020/02/18/jaguar-land-rover-debuts-electric-urban-mobility-concept-vehicle-with-plans-for-2021-pilot/>
- <https://www.cyclistmag.com.tr/2020/08/20/ulastirma-bakanligi-mikro-hareketlilik-icin-yeni-yol-haritasi-olusturuyor/>
- [bisiklet.ibb.istanbul](https://www.bisiklet.ibb.istanbul)

İstanbul'da bisiklet kullanımı; Fotoğraf: Merve Akdağ

İstanbul'da bisiklet kullanımı; Fotoğraf: Merve Akdağ

İstanbul'da bisiklet kullanımı; Fotoğraf: Ümit Yıldırım, Unsplash

Prof. Dr. Rüya Ehtiyar

Öğretim Üyesi

Akdeniz Üniversitesi Turizm Fakültesi

Turizmde Sağlık ve İnsan Odaklı Gelecek

2019 yılı turizm ve konaklama sektörü açısından oldukça hareketli ve yeni yatırımların gerçekleştiği bir yıl olmuştu ve bu yatırımların etkisiyle sektörün 2020 yılında hız kazanacağı öngörülmüştü. Fakat, yılın başında ortaya çıkan ve kısa sürede tüm dünyayı etkisi altına alan Covid-19 salgını birçok sektörü olumsuz yönde etkiledi. Turizm sektörü ise dünya genelinde yaşanan bu gelişmelerden en fazla etkilenen sektörlerden biri oldu ve turizm faaliyetlerini neredeyse durma noktasına getirdi. Pandemi nedeniyle sınırlar kapatıldı, bir zamanlar gelen veya giden binlerce yolcunun olduğu havaalanları yerini boş koridorlara, boş otoparklara bıraktı. Burada belki de esas sorun pandemi nedeniyle duran turizm faaliyetlerinin ne zaman başlayacağını belli olmamasıdır. Bu belirsizlik tüm dünya ile birlikte Türkiye’de de sektörü değişik çıkış yollarını aramaya itti. Dolayısıyla yakın gelecekte, turizm sektörünün farklı olacağı ve Covid-19 nedeniyle sektörde bazı yenilik ve dönüşümlerin olacağı bir gerçek.

Turizm sektöründe Covid-19 krizinin olumsuz etkilerini asgari seviyeye düşürmek amacıyla salgının başlangıcından

itibaren proaktif bir yaklaşımla hareket edildiğini birtakım önlemler alındığını görmekteyiz. Profesyonel turizm yöneticileri geçmişte olduğu gibi mevcut krizi de başarılı bir şekilde yönetmek için üstün gayret göstermektedirler. Kanımca değişen tüketici alışkanlıklarına bağlı olarak yenilenecek olan turizm sektörü, öncelikle sağlığı temel alan bir perspektifle gelişecektir. Öncelikle pandeminin etkisiyle birlikte turizm sektöründe hijyenin ön planda tutulacağını söyleyebilirim. Hijyen koşullarını sağlayan işletmeler öncelikli tercih nedeni olacaktır. Bu nedenle iç ve dış turizm hareketinin pandemi sonrasında da etkin bir şekilde devam edebilmesi için en önemli unsurlardan bir tanesi, insanların kendilerini güvende hissedebilecekleri bir ortamın oluşturulmasıdır. Bu bağlamda sektör temsilcilerine önemli görevler düşüyor. Turizm tesislerinde üst düzey sağlık ve hijyen koşullarının yerine getirildiğini ifade eden Güvenli Turizm Sertifikası bu aşamada tüketici güveninin sağlanması açısından önemli ve sektöre büyük katkı sağlayacağı düşünüyor. Bununla birlikte Türkiye’de üzerinde titizlikle çalışılan sertifikasyon uygulamasının uluslararası anlamda kabul gören bir şekilde düzenlenmesi, diğer bir deyişle sertifikasyonun uluslararası hale getirilmesinin çok yararlı olacağını düşünmekteyim. Bu sayede tanıtım faaliyetlerine ağırlık

verilerek Türkiye’nin turizm tesisleriyle, hizmetleriyle ve personeliyle bir bütün olarak hijyen ve güvenlik anlamında tercih edilebilir olduğu algısı oluşturulabileceği kanaatini taşıyorum. Bu süreçte birçok ülke ile kıyaslandığında Türkiye’nin Covid-19 kriz sürecini başarılı bir şekilde yönettiğini söyleyebilirim. Türkiye’nin sağlık alt yapısının da güçlü olduğu görülmüştür ki bu durum sağlık turizmi açısından fırsata çevrilebilir. Turizm tanıtım çalışmalarında sağlık turizmine yönelik sahip olunan güçlü ve avantajlı yönlerin yansıtılması faydalı olacaktır. Sağlık turizminin daha fazla ön plana çıkması ise Covid-19 ile mücadelede elde edilen başarının en önemli çıktıları arasında olacaktır.

Ayrıca, Türkiye kaplıca, ılıca gibi şifalı su kaynakları bakımından oldukça zengin bir

coğrafyada bulunuyor. Dolayısıyla turizm ve sağlık sektörünün bu süreçte koordineli bir şekilde hareket etmesi ve uluslararası tanıtım çalışmalarına ağırlık verilmesinin turizmin geleceği açısından çok önemli olduğunu düşünüyorum. Bununla birlikte Türkiye sağlık alanında sahip olduğu güçlü ve avantajlı yönlerin yanında gastronomi turizmi açısından da son derece zengin değerlere sahip. Hepimizin deneyimlediği üzere Covid-19 süreciyle birlikte sağlıklı beslenme ön plana çıktı. İnsanlar doğala ve doğal yiyeceklere daha fazla rağbet gösterir hale geldi. Bu sürecin Türkiye açısından fırsata dönüştürülmesi, sağlık ve lezzet barındıran Türk mutfağının zenginliğinin tüm dünyaya duyurulması oldukça önemli. Dolayısıyla turizm tanıtımlarında gastronomik değer vurgusu yapılmalı ve yerel ürünler ön plana çıkarılmalıdır.

Fotoğraf: Fair Hotel, Çek Cumhuriyeti

Pandemi başlangıcından itibaren süre gelen zamanda en çok etkilenen kavramların başında insan kaynakları geliyor. Zira ülkemizin sahip olduğu tüm zenginliklerin yanında emek-yoğun özelliğe sahip olan turizm işletmelerinde görev yapan personel de ayrı bir değer olarak karşımıza çıkmakta. Bu süreçte nitelikli personelin kaybedilmemesi ve korunması gerekiyor. Covid-19 nedeniyle içinde bulunduğumuz bu zorlu süreçte personele gerekli motivasyon ve psikolojik desteğin sağlanması konusuna önem verilmeli. Ayrıca personelde bu süreçte pandemiye yönelik bir bilinç oluşturulmalı ve periyodik olarak hijyen eğitimleri verilmelidir. Çünkü sektörün başarısı, sahip olduğu işgücü potansiyeli ile yakından ilgilidir.

Covid-19 pandemi krizinin etkisiyle teknoloji kullanımında da artış yaşandı. Bu

Proje: Jean Philippe Bridot - Orange Garden

süreçte salgından korunmak üzere, insanları yakın temastan olabildiğince uzak tutacak teknolojik hizmetlerin artırılması hatta turizm sektöründe teknoloji kullanımının en üst düzeye çıkarılması önem kazanıyor. Bu anlamda özellikle havaalanlarında insan temasını mümkün olduğunca azaltmak için yüz tanıma teknolojisi kullanılmaya başlanması ve bu sayede kimlik gerektiren işlemlerde temasa gerek kalmadan çalışmalar yürütülmesinin önemli olduğunu söyleyebilirim.

Covid-19 pandemisinin doğanın daha fazla korunmasına yönelik bir bilinç oluşturulması için de bir fırsat olarak değerlendirilebileceği kanaatindeyim. Nitekim bu süreçte doğaya olan ilginin artmasıyla birlikte sürdürülebilir turizm anlayışının daha fazla gündeme alınması söz konusu olabilir. Çevreye, topluma, geleceğe saygılı, doğayı koruyan sürdürülebilir turizm anlayışına yönelik uygulamaları ve tasarımları olan konaklama işletmelerinin ön plana çıkacağı su götürmez bir gerçek. Bu bağlamda insan ve doğa odaklı biyofilik tasarımlar gelecekte daha fazla tercih edilecektir. Bu durum yeni otel yatırımları için söz konusu olabileceği gibi, mevcut otellerin yenilenmesi süreçlerinde de ele alınmalıdır. İnsanların doğa ile bağlantılarına mimari tasarımlarda daha fazla yer verilerek temiz hava, doğal ortam, daha çok yeşil temaları tasarımlar gerçekleştirilmeli.

Turizm türleri arasında yer alan eko-turizm ise kitle turizmi yerine daha popüler olması beklenen alanlardan bir diğeri. Doğa ile ilgili aktiviteleri içeren bu turizm türü, açık hava etkinlikleri, doğa ile baş başa kalma imkânı sunması ve doğal ortamları gündeme getirmesinden ötürü giderek daha fazla ilgi çekebilir. Ayrıca deneyim odaklı turizm hizmetlerinin ön plana çıkması bekleniyor. Doğa, sağlık ve iyi oluş

halinin birleştiği programlar, artık turizmin sadece deniz, kum, güneş üçgeninden farklı olduğu düşüncesinin benimsenmesine de öncülük edecektir. Sağlık, beslenme, spor ve ruhsal dinginlik gibi konularla eşlenerek yeni deneyim alternatifleri sunulmasının değişen dinamiklere cevap

verme konusunda çok büyük önem kazanacağını düşünüyorum. Konaklama tesislerinde açık hava rekreasyon aktiviteleri zenginleştirilebilir; doğa yürüyüşleri gibi paket programlara eklenebilir, şehir turları yürüyüş ağırlıklı olarak yeniden tasarlanabilir.

Fotoğraf: Interface® norament® 926 castello

Utku Cihan

Daire Başkanı
İBB Ulaşım Daire Başkanlığı

Kent İçi Sürdürülebilir Ulaşım Stratejileri

Pandeminin ilk yılını doldurduğumuz bu günlerde, geriye dönüp baktığımızda salgının en çok etkilediği alanlardan birinin ulaşım olduğunu görüyoruz. Pandeminin etkisiyle değişen yolcu davranışları, hareketlilik verilerini etkiledi ve sunulan hizmetin de yeniden şekillenmesine neden oldu. Bazı ulaşım türleri pandemiden olumlu yönde etkilenirken bazıları ise zor günler yaşadı.

Geçtiğimiz bir yıl içinde mesafeli sosyal hayat, evden çalışma ve sokağa çıkma yasakları (kapanma) nedeniyle toplu ulaşım türlerinin yolculuk sayılarında keskin bir düşüş yaşandı. Tüm dünyada olduğu gibi İstanbul'da da %90 oranına varan bu düşüşün getirisi, toplu ulaşımdaki kişi başı yolcu maliyetlerinin artmasıydı. Pandemi koşullarının, yaşamımızın "yeni normal"i haline gelmesi ve ilk şokun atlatılmasıyla beraber toparlanma eğilimine giren toplu ulaşım kullanım oranı, ancak %50 düzeyini yakalayabildi. Yeni normalde toplu ulaşımdaki eski yolculuk sayılarına geri dönülemedi ve yakın bir gelecekte de dönmek pek mümkün görünmüyor.

Pandemi döneminde toplu ulaşımın, yolcuların güvenini yeniden kazanması ve kulla-

nım oranlarını artırabilmesi için hizmet sağlayıcıların salgın koşullarına uyum sağlaması gerekiyordu. Yeni normalde virüsün bulaşma riski nedeniyle toplu ulaşım araçlarını tercih etmeyenler için fiziksel düzenlemeler yapmak ve hijyen önlemleri almak zorunluydu. Araçlardaki oturma düzenlerinin değiştirilmesi, durak ve istasyonlara kontrollü giriş, toplu ulaşım çalışanlarının araç içerisindeki konumlarının düzenlenmesi gibi tedbirler ilk aşamada hızlıca alındı. Aynı zamanda araçlarda virüsün tutunabileceği yüzeylerin periyodik dezenfeksiyonu yapıldı ve havalandırma sistemlerinin çalışma prensipleri değiştirildi. Toplu ulaşımda HES kodu uygulamasının yürürlüğe girmesinin ardından ulaşımda kullanılan akıllı kartlara HES kodu tanımlanması zorunluluğu getirildi.

Toplu ulaşım işletmecilerini bu süreçte en çok zorlayan önlem ise; fiziksel mesafenin korunması için alınan %50 kapasite ile çalışılması kararıydı. Araç içine alınabilecek yolcu sayısının sınırlandırılması, yolcu gelirlerinin de aynı oranda azalması anlamına geliyordu. Alınan önlem, İstanbul kentinin yarısından fazlasını her gün taşıyan özel sektörü olumsuz yönde etkiledi. Bu dönemde ulaşım hizmetinin devamlılığının sağlanabilmesi amacıyla özel sektörün tüm yakıt ve personel giderleri İstanbul Büyükşehir Belediyesi bütçesinden karşılanarak

üç ay boyunca özel sektör sübvansede edildi. Belediye bir taraftan yolculuk geliri olamamasına rağmen kendi işlettiği araçları çalıştırmak, diğer taraftan özel sektörü ayakta tutmak zorundaydı ve öyle de oldu. Ancak bu ne kadar sürdürülebilirdi?

Diğer yandan; pandemi döneminde tüm dünyada olduğu gibi İstanbul'da da araç satışları arttı. Zorunlu olarak dışarı çıkması gerekenler, işe veya okula gidenler virüsün bulaşma endişesi nedeniyle toplu taşıma yerine özel araçları tercih ettiler. Kentteki trafik yoğunluğu, pandemi öncesi dönemden daha üst seviye çıktı. Paralelinde karbon ve zehirli gaz emisyon oranlarındaki artış, çevre ve gürültü kirliliği, zaman kayıpları, trafikte geçirilen sürenin artması; doğal sonuçlardı.

Bisiklet bu süreçte bulaşma riskinin en az düzeyde olduğu alternatif ulaşım seçeneği olarak ortaya çıktı. Aynı zamanda yasaklar nedeniyle evde kalma zorunluluğundan dolayı, hareketsiz yaşam tarzının olumsuz etkilerini azaltmak için de bisiklet kullanmak, etkili bir yol haline geldi. Sokağa çıkma yasaklarının uygulandığı dönemde motorlu araç kullanımının azalması sebebiyle hava kirliliğinde önemli ölçüde düşüşler gözlemlenmişti. Bu bize, kentte sürdürülebilir ulaşım yöntemleri arttıkça bireysel ve toplumsal faydanın arttığını gözlemlene olanağı sundu.

Yaşadığımız süreçte, kullandığımız alanların ve yöntemlerin bir salgın ihtimalini gözlemlediğini, yaşayarak anlamış olduk. Bu nedenle bundan sonra "salgın" parametresi de planlama ve tasarım kriterlerinin içinde dahil edilmiş oldu. 1960'lardan bu yana kullandığımız ulaşım modelleri, talep tahmin yöntemleri kullanılamaz hale geldi. Ulaşım hizmetlerini planlamak ve hizmetlerin verimliliğini sağlamak için yeni tür verilere ihtiyaç duyduk. Anlık ulaşım verilerinin önemi en güçlü şekilde gündemimize girdi.

Bu dönemde yeniden tanımlamamız gereken sadece insanların hareketliliği değildi; fiziksel mesafe ve kapanma önlemleri nedeniyle en ışıltılı günlerini yaşayan ürün dağıtımını yani lojistik ağlar da tanımlanmıyordu. Lojistik hareketliliğin kentsel ulaşımına, olumlu ve/veya olumsuz etkilerinin ne olduğu, hızlı ve etkin dağıtım ağlarının nasıl ve hangi araçlar ile kurulabileceği gibi sorular, Covid-19 sonrası, kent yönetimlerinin sormak zorunda olduğu sorulardan birkaçıydı.

Pandemi ile geçirdiğimiz bir yıllık süre boyunca kentte yaşayanlar olarak, önemli krizler ile karşı karşıya kaldık. Bu krizlerin bazılarında önemli dersler alarak çıktık; ulaşım sistemlerimizin bu tür durumlara karşı ne kadar dayanıksız olduğu, çevreye verdiğimiz zarar ve kaybettiğimiz zamanın ne kadar geri döndürülemez olduğu, aynı zamanda eğer iyi yönde adımlar atmazsak daha kötü krizler ile karşılaşacağımız gün gibi ortaya çıktı.

Bu süreçte aldığımız en önemli ders; istersek değişimin mümkün olduğudur. Değişimin ise önümüze ödev olarak koyduğu birçok konu var: daha dayanıklı ve esnek kentler inşa etmek, çevresel, ekonomik ve sosyal olarak sürdürülebilir ulaşım sistemlerine sahip olmak, daha hızlı, konforlu ve erişilebilir toplu ulaşım sistemlerini hayata geçirmek, bisikletli ve yaya ulaşımını desteklemek, yürünebilir sokaklar tasarlamak. Ayrıca, kentlerimizde en kısa zamanda Sürdürülebilir Kentsel Hareketlilik Planları (SUMP) hazırlamak, toplu taşıma, bisiklet, elektrikli araç kullanımını teşvik etmek, özellikle kent merkezlerinde özel araç kullanımını sınırlandırmak, etkin otopark stratejileri geliştirmek, yeşil yöntemler ve yenilikçi teknolojiler içeren kentsel hareketlilik ve lojistik çözümleri geliştirmek en hızlıca ve ilk atmamız gereken adımlar.

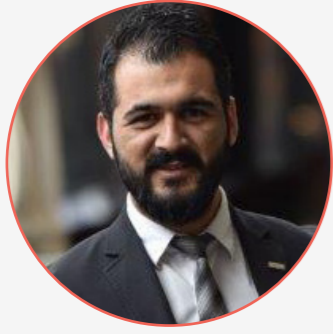
Bölüm 9

Pazarlamada Dijitalleşme

Teknolojik gelişmeler ve çevresel algımızın dönüşümü pazarlama faaliyetlerini ve ticari eğilimlerimizi doğrudan etkiliyor. İletişimde ve alışverişte yeni bir çağa adım atıyoruz. Yapı sektöründe alışık olduğumuz büyük çaplı etkinlikler askıya alınırken firmaların kurumsal iletişim faaliyetlerinin adım adım dijitalleşmesine dair gelişmeleri Yapı Medya İletişim Kurucu Ortağı Bahadır Erkmen anlattı.

Otokoç Otomotiv Pazarlama Müdürü Esra Arslanbaş Kaynak, otomotiv sektöründeki teknolojik gelişmeleri ve kapsayıcı yaklaşımları değerlendirdi.

JLL Türkiye eş CEO'ları Dora Şahintürk ve Tarkan Ander alışveriş merkezlerinin hem pandemi sonrası attıkları adımları hem de genç kuşakların beklentilerinin mekânsal dönüşüme etkilerini; MediaCom Türkiye CEO'su Tolga Üner ise çevrimiçi alışveriş alışkanlıkları başta olmak üzere medya araçlarını dönüştüren eğilimleri paylaştı.

Bahadır Erkmen

Kurucu Ortak
Yapı Medya İletişim

İletişimde Yeni Çağ

Yeni bir çağa şahitlik ediyoruz. İş yapma şekilleri değişiyor, her alanda ve anlamda...

Türkiye’de son yıllarda yaşanan ekonomik daralmanın iletişim yöntemlerinin değişmesinde etkisi olmuştu. Bu daralma, iletişimin birebir yürütülmesine ve dijitalleşmesine öncülük etti. Geniş top-

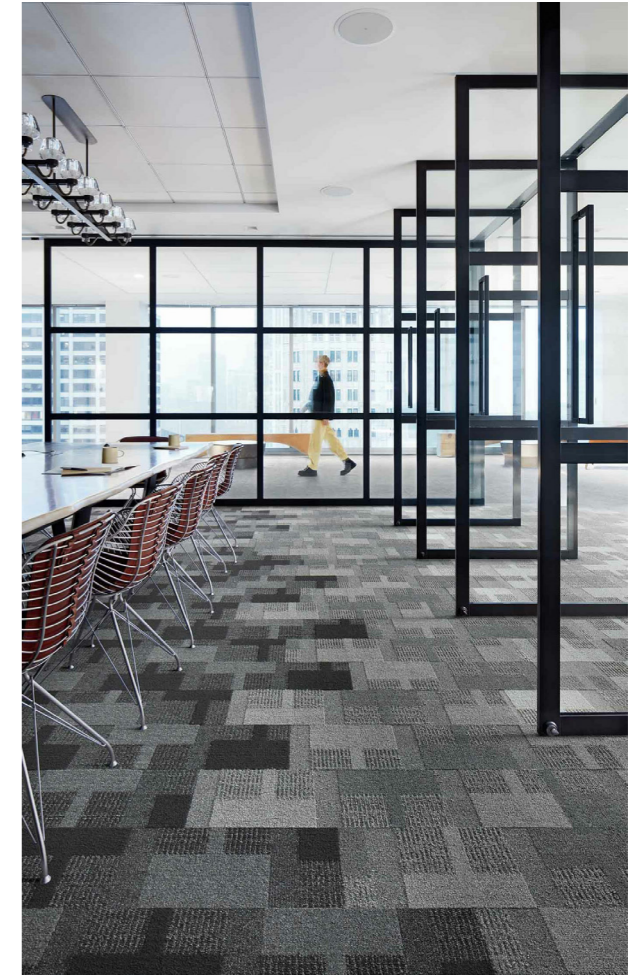
luluklara yönelik etkinlikler yerine birebir etkinliklere ve dijital reklamlara yönelmek iletişimi sürdürülebilir kılmak için öncelikli başvurulan yollar oldu. Fakat geçtiğimiz yıl başlayan pandemi, bu dönüşümü çok daha hızlandırdı; özellikle dijital kanalların kullanımında büyük artış yaşanırken bizim alanımız olan yapı sektöründe önemli yer tutan etkinliklerin yapılaş şeklinin de değişmesine neden oldu.

Konferans, panel vb. etkinlikler farklı aktörlerin buluşması, tanışması ve işbirlikleri kurabilmesi için önemli platformlardan biriydi, ki fuarları da bunların arasında saymamız gerekir. Fiziksel etkinliklerin yapılamadığı bu dönemde “online etkinlik” diye yeni adlandırdığımız görece yeni bir iletişim kanalını tecrübe ediyoruz. Sektöre aktarılacak bilgi ve deneyimler sosyal medya aracılığıyla deneyimlediğimiz online toplantı sistemleriyle aktarılamaya başlandı.

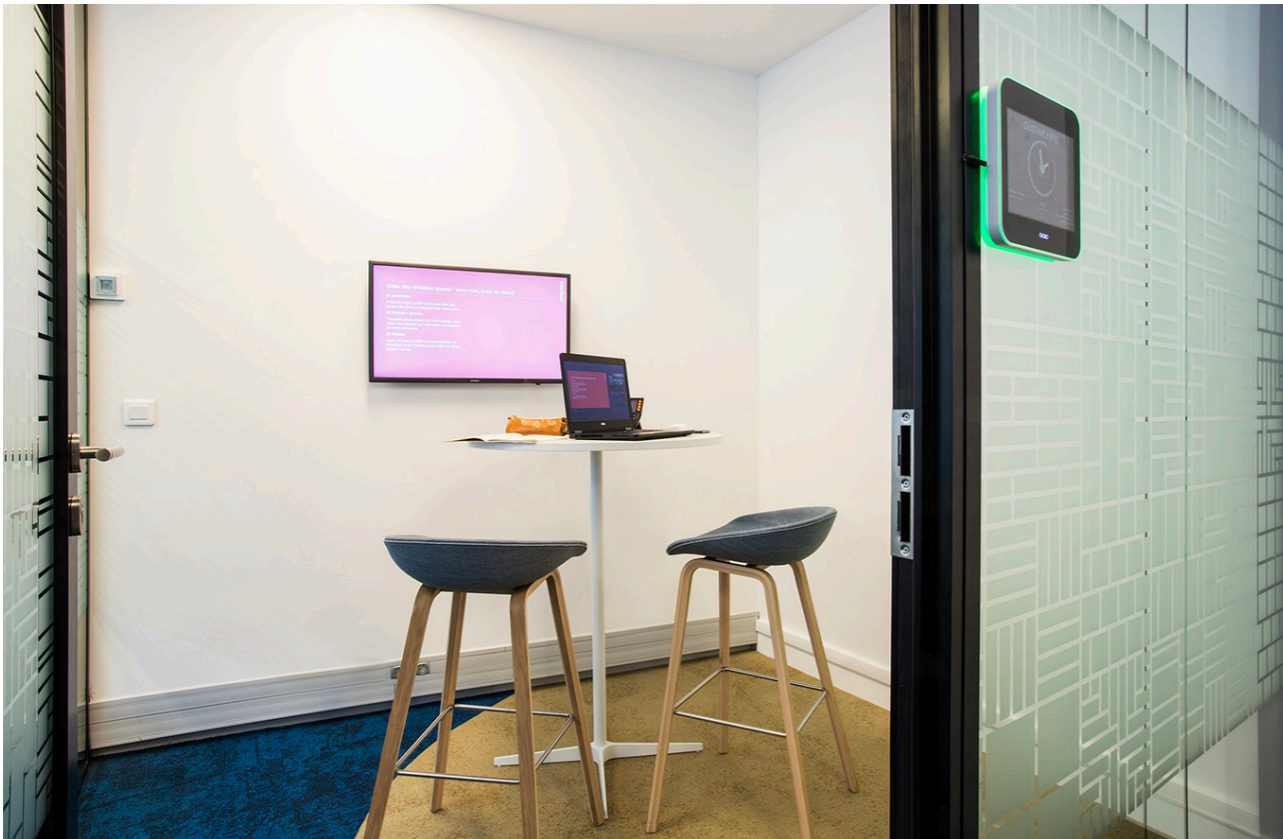
Firmalar, fuar ve etkinlik gibi fiziksel iletişim kanallarına erişimi yitirmeye başladıklarında kısa sürede dijital kanallara yöneldiler. Burada web sitesini yenilemek, sosyal mecralara önem vermek, online etkinlikler ve yayınlar yapmak gibi örnekleri çoğaltabiliriz. Bunun aynı zamanda sektöre vermek istedikleri mesajları doğrudan, hızlı ve kolay ulaştırabilme gibi artıları da olduğu net bir biçimde görüldü.

Öte yandan eskiden organizasyonu ve operasyonu oldukça zorlu olan süreçlerin aksine, şimdi dijital ortamın imkanları sayesinde düzenlediğiniz online etkinliğe Asya kıtasındaki veya İsviçre’deki bir mimar sadece bir saat zaman ayırarak katılabiliyor. Bu hem öğrenciler hem de sektör profesyonelleri için çok önemli bir açığı/iletişimi tamamlamakta. Fakat bunun yanında fiziksel etkinliklerdeki iletişimin önemli yanlarından olan etkileşim, tanışma, network kurma ve geliştirme gibi yanların eksik kaldığını da belirtmek şart.

Tüm bunlar ışığında iletişim çalışmalarında daha sağlıklı ve sağlam bir zemin kurmak için, öncelikle bu süreçte deneyimlediğimiz teknolojik ve sosyal imkanların kullanımında devamlılığı sağlamak

Fotoğraf: Interface® - Geisha Gather, Jet Coal Ash Ashlar, Walk of Life, CoolAsh

Proje: Tetris - Interface® Paris Showroom

gerek. Pandemi süreciyle birlikte, birçok alışkanlığımız değişmiş durumda. Toplantılar ve görüşmeler artık online bir şekilde yürütülürken bize inanılmaz bir hız kazandırıyor. Fakat pandemi baskısının ne kadar süreceğini bilmediğimizden, iletişim pencerelerimizi de buna göre kurgulamak son derece önemli. Son yıllarda alıştığımız bu mecraların kullanımının bir süre daha etkin biçimde devam edeceğini ve bazılarının artık kalıcı olacağını düşünerek gelecekte bu kanallara daha fazla önem vermek gerektiğini düşünüyorum. Yeniliğe ve yeni düzene adapte olmak, özellikle firmalara büyük artı sağlayacaktır.

Dora Şahintürk & Tarkan Ander

Co-Ceo
JLL Türkiye

Alışverişin ve AVM'lerin Geleceği

Alışveriş merkezleri, trendlerini bünyelerindeki markalara ve ziyaretçilerine göre oluştururlar. Marka karmasındaki oyuncular da trendlerini tüketicilerinin alışkanlıkları ve beklentileri doğrultusunda belirlerler.

Uzun yıllardır hayatımıza daha fazla hükmetmeye başlayan teknoloji enstrümanları ve artık potansiyel müşteriden ana müşteri haline gelmeye başlayan yeni kuşak, hayatın birçok alanında olduğu gibi zaten alışveriş merkezlerini yeni arayışlara ve değişen müşteri tipine uyumlanmaya doğru itmekteydi. Pandemi dönemi de sektörlerde değişime daha hızlı adapte olma ihtiyacını ortaya çıkardı. Pandeminin ardından, kriz yönetimiyle birlikte birçok alışveriş merkezinde adaptasyon süreci yaşayacağız, yeni açılan alışveriş merkezleri de bu dönemin ruhuna ve değişen müşteri tipine uygun tasarlanacak. Hem mimarileri hem fonksiyonları hem de operasyon kabiliyetleri farklılaşan, hali hazırda açık olan alışveriş merkezleri de rekabete süratle uyum sağlayabilmek için bu sürece adapte olacaklar.

Alışveriş merkezlerinde pandeminin getirdiği zorunlu uyum sürecine şekil ve istikamet verecek olan dört ana belirleyici tema;

hijyenik ve güvenli alan oluşturulması, dijitalleşme ve teknolojik alt yapı, kolaylık ve sürdürülebilir zaman yönetimi olacak.

Covid-19 döneminde yaşadıklarımızın hepsi kalıcı olmayacak, ancak bazı hassasiyetlerin alışkanlığa dönüşmesi çok muhtemel. Hem pandemi döneminde alınan bazı tedbirlerin kalıcı hale gelmesi hem de müşteri hassasiyetlerinden dolayı alışveriş merkezleri hijyenik koşulları sağladıklarını ve güvenli alanlar oluşturduklarını ispat edecek aksiyonları almak zorundalar. Sadece kural koyarak değil konseptlerini de bu yönde revize etmeliler. Hem çalışanların hem de ziyaretçilerin olduğu alışveriş merkezleri, güvende hissedilmesini sağlayacak bir ambiyansa sahip olmalı. Alışveriş merkezi girişlerinden dikey sirkülasyon elemanlarının kullanım ve tipine kadar ziyaretçiler için huzurlu ve güvenli alanlar algısını yaratmak önümüzdeki dönemde daha fazla öne çıkacak.

Dijitalleşme ve teknolojinin etkisi hızla gelişirken, pandemi döneminde bu gelişim hız kesmeden devam etti. Pandemi dönemi ise bu gelişimin hızlı bir şekilde tüketiciler tarafından benimsenmesine ve yaygınlaşmasına geçiş sağladı. Hemen hemen toplumun tamamı kendi

Fotoğraf: Pexels

ihtiyaç ve rutinine uygun olan teknolojik imkanları araştırıp bulmaya ve kullanımını öğrenmeye başladı. Bu dönüşüm alışveriş merkezi müşterisinin beklentilerini de değiştiriyor. Alışveriş merkezleri yeni dijital dünyaya uygun atılım yapmak durumundalar. En basit örnekle, dijital erişimden AVM fonksiyonlarının teknolojiye daha uygun ve müşterisine bu yönde imkân sağlayan mekanlar olma ihtiyacı var. Çevrimiçi ve çevrimdışı alışveriş, önümüzdeki dönemde hibrit bir modele evrilecek ve alışveriş merkezleri de online alışverişin birer paydaşı olacaklar. Kalıcı bir şekilde online alışverişin yaygınlaşması fikrinin, alışveriş merkezleri üzerinde tehdit oluşturduğu, elbette bir gerçek. Bu gerçek alışveriş merkezlerinin yeni bir anlayışa doğru evrilmesi ve yeni döneme hızlı bir şekilde uyum sağlamasını gerektirecek. "Dark store" konseptinin ve "cloud kitchen" yaklaşımının yaygınlaştığını da

göreceğimiz bu yeni dönem, alışveriş merkezlerinin ortak alan kullanımında gelişecek trendleri barındıracak.

Potansiyel olmaktan çıkıp artık mevcut müşterimiz ve ziyaretçimiz haline gelen Z kuşağı, daha rahat ve kolay olanı tercih ediyor. Bu hareket biçimi ve beklenti alışveriş merkezlerinin mekansal tasarımlarını bu yönde geliştirmelerini önemli hale getiriyor. Açık alanların arttığı ve bu açık alanlarda fonksiyonların tanımlandığı alışveriş merkezleri farklılık yaratacaklar. Hızlı erişime imkân veren giriş çıkış senaryoları, kolay bulunan ve rahat erişilen mağazalara uygun dolaşım alanları, ne istediğinin daha bilincinde olan Z kuşağı için hızlı hareket imkânı veren mimari tasarımlar talep edilecek. Artık alışveriş merkezlerinde kaybolmak değil, hızlı ve konforlu bir şekilde alışveriş yapabilmek bu dönemin belirleyici ihtiyaçları arasında yer alıyor. Hem alan

Proje: Vroom, Hollanda; Fotoğraf: JosÅ© Puister van Josegrafie

tasarımları yapılırken hem de fonksiyonlar belirlenirken bu kriterler ön planda olacak.

Hepimiz pandemi döneminde sağlığını ve bu konuda ne kadar aciz kalabildiğimizi tecrübe ettik. Pandemi sonrası dönemde, sürdürülebilirlik kavramını, hepimizin evi olan gezegenimizin sağlığını, küresel ısınma ile ilgili hassasiyetlerimizi daha çok konuşacağımız gündemler olacak. Bu da yeni trendin sürdürülebilirlik teması üzerinde odaklanmasını kaçınılmaz kılacaktır. Daha yeşil binalar hem altyapılarında buna uygun dönüşüm yaşayacaklar, hem de ziyaretçileriyle bu hassasiyeti hayata geçirdiklerini paylaşmak isteyecekler. Yeni açılacak alışveriş merkezleri bu hassasiyete gittikçe daha uygun yapılacak, eski alışveriş merkezlerinde de bu yönde geliştirmeler yapılacaktır. Bu konu, sadece kısa

dönemli değil gittikçe artan hassasiyetle bir mega trend olarak hayatımızda gittikçe daha fazla yer bulacak ve tabii ki müşterilerimizin de tercihlerine yansımaktır.

Gayrimenkul, ofis, AVM sektörlerinde trend değişimleri pandemiye kadar çok yavaş ilerlerken, pandemi dönemi bu süreci hızlandırdı. Bu dönem bizi yeniliklerle buluşturdu ve bazı eskilerin de değerini anlamamıza vesile oldu. Mekanlar ve alışveriş merkezleri özlenenler arasında oldu. Önümüzdeki dönemde alışveriş merkezlerindeki başarı, dönüşen müşteri ihtiyaç ve beklentilerine adapte olmaktan geçiyor. Daha güvenli, daha kolay, daha yeşil, daha dijital, merkezine "insanı" yani nihai sebebini yerleştiren ve tasarımlarını buna uygun yapabilen alışveriş merkezleri tüm paydaşları için keyifli mekanlar olacaklardır.

Proje: Cosco, Çek Cumhuriyeti

Esra Arslanbaş Kaynak

Pazarlama Müdürü
Otokoç Otomotiv

“Gelecek Önümüzde Değil, Onun İçindeyiz” *

Geleceği düşünmek hep heyecanlı... Ve bizler pandemi ile geçen bir yılı aşkın zamanda hayata bakış açımızı temize çektik. Aslında nelerin önemli ve değerli olduğunu yeniden hatırladık. Şimdi o heyecan daha aktif ve daha simgesel bir iş hayatı ile daha da yükseliyor. Daha hızlı, daha kişisel, daha görsel, daha faydalı, daha rahat... Her şey ve her şey daha çok! Mümkün mü? Evet. Gerekli mi? Kesinlikle evet!

Çağdaş sosyoloji kuramlarından biri olan simgesel etkileşim, insan eylemlerine odaklanan teorik bir yaklaşım olarak sosyal yaşamın öznel ve kültürel yönlerini inceler. İnsanların, gündelik hayatın üretimine bilinçli ve aktif özneler olarak katılmaları fikriyle beslenen yaklaşımda en önemli toplumsal gerçeklik unsurlarından birisi dildir. Çünkü dil, toplumsal etkileşimi mümkün kılan en temel gerçekliktir.

Bu kuramın önemi etkileşim konusuna vurgu yapan ilk klasik sosyolog olan Georg Simmel’de karşılık buluyor. “Toplumlaşma” kavramını kullanan Simmel, insanlar arası etkileşimin toplumsal gerçekliği sürekli olarak ürettiğini ve birey ile toplum arasındaki ilişkinin bu etkileşi-

min hem kaynağı hem de sonucu olduğunu iddia ediyor.

İşte bu noktada dilimiz, ifademiz, üslubumuz ya da gözde pazarlama tabiriyle sunduğumuz deneyim, ürünün ve hizmetin vazgeçilmez parçası oluyor. Herhangi bir trendden çok daha ileride bir ihtiyaç, bir zorunluluk hatta akışın doğal parçası olarak çıkıyor ortaya bu durum.

Güvenlik, sağlık ve eğitim gibi hayati unsurlarının dördüncüsü olan ulaşımda da deneyim yine öne çıkmaya devam edecek. Bireyin durduğu yerden bakan ve onunla etkileşim içinde mümkün olacak bu süreç dolayısıyla bütüncül yaklaşım yani “Omnichannel” her zamankinden daha fazla gündemde olacak.

Bütün kuşak araştırmalarının gösterdiği üzere konfor ve kolaylık önceliklendiği kadar eğlence de hep revaçta. Bu noktada araç paylaşımına ilgi hem ekonomik avantajları hem de sunduğu sosyalleşme imkanıyla yükselerek devam edecek. Mobilite zaten son 10 yılın revaçta konularından biriydi. Benzer şekilde trendden ziyade kabul görmüş bir yaklaşım artık bu konu da. Ana iş kolumuz olan otomotivin geleceği elbette alternatif enerji başlığı ile birleşiyor. Çünkü sürdürülebilirlik ve yaşadığımız

dünyayı savunmak en önemli gündemimizi oluşturuyor. Daha çok verimlilik ve fayda konuşacağımıza emin olabilirsiniz. Bu noktada bir başka ana konu olan çeşitlilik geleceğin en revaçta başlığı olacak. Hem liderlik modeli olarak kendinden farklı insanlarla birlikte çalışma yeteneğinin olmazsa olmazlığı hem de adil, özgür ve eşit bir kentte yaşamının göstergesi olarak çeşitlilik konuşacağız. Özellikle engellilerin erişim hakkı -çok gecikmiş olarak- hem artan bilinç hem de teknolojinin desteğiyle Otokoç Otomotiv’in uzun süredir çalıştığı ve sektörümüzün de üzerine düşeni yapacağını bildiğimiz bir alan.

Çeşitlilik sadece erişim adına değil söylemde de daha görünür olacak. Tüm dünyayı etkileyen siyasal eylemler giderek daha çok özel sektör oyuncusunun gündeminde ve içeriklerinde de yer almaya başlayacak. Yakın zamanda “Siyah

Hayatlar Değerlidir” hareketinde gördüğümüz bu duruş ile toplumsal eşitsizlik konusunda daha sık karşılaşacağız. Çünkü o şirketleri oluşturan bizlerin de, bizlerle ilişkide olan tüm bireylerin de gündemi hiç olmadığı kadar dünyayla ilişki halinde ve beklentilerimiz büyük. Artık karşımızdaki organizasyonların ne yaptığı kadar neyi savunduğu ve ne söylediğiyle de ilgiliz. Belki de bu sefer Foucault’a kulak vermeliyiz: “Sonuçta tek gerçek vatan, insanın ayağını basabileceği tek toprak, başını sokabileceği, sığınabileceği tek ev çocukluğundan itibaren öğrendiği dildir.”

Her sektörde olduğu gibi otomotiv sektöründe de içine girdiğimiz dönüşüm hızlanıyor, büyüyor... Daha kolektif, daha çevik, daha ilişkide. Kısaca tam da Kotler’in ifade ettiği gibi bir durumdayız artık: Geleceğin peşinde değil, içindeyiz.

* Philip Kotler

Fotoğraf: XR Expo 2019, Unsplash

Tolga Üner

CEO

MediaCom Türkiye

Dijital Deneyimlerin ve Medyanın Yeni Normali

Pandeminin etkisiyle ciddi şekilde ivmelenmiş bir değişim dönemindeyiz. Bu değişimlerin tamamı olmasa da bir kısmı kalıcı şekilde “yeni normaller” olarak hayatımıza giriyor. Değişimlere olanak veren teknoloji zaten vardı, fakat kültürel altyapı

ve alışkanlık olarak birkaç yılda gerçekleşecek sıçrama bir anda oldu. Böylece dijital çağın içinde doğmuş yeni nesil ile endüstri nesli arasındaki dijital yetkinlik bir parça da olsa yakınlaştı.

Elbette her uzmanlık alanı ve disiplinde olduğu gibi, reklam alanında da hızla değişen dünya koşulları kendini hissettiriyor.

Dijital dönüşüm aşırı şekilde ivmelenildi: Covid-19 tüm dünyayı kısa bir sürede değiştirdi. Farklı boyutlarda yarattığı olumsuzluklarla birlikte dijital dönüşümü hızlandıran bir katalizör görevi de gördü.

Medya planları ve iletişim taktikleri değişiyor: On-the-go medyanın ağırlığı azalırken dijital medya ve özellikle videonun ağırlığı arttı. Değişen tüketici davranışları ile zaman odaklı planlamaya yeni perspektifler girdi. Örneğin “Prime Time” eskiden sınırları daha belirli bir zaman dilimiyken şimdi daha kişiye özel ve esnek bir kavrama evriliyor. Artan çevrimiçi tüketime dayalı etkiyi arttırmak için gün ayırma, platformlar arası sıklık sınırı gibi taktiklerden yararlanma daha da önem kazanacak.

Adreslenebilir medya daha da önem kazanacak: Data ve teknoloji dünyasındaki gelişmeler bize “hedefli medyada doğru müşteri” kavramını getirdi ve burada da hayatımıza “addressable” medya girdi. Bu kapsamda baktığımızda gelecek, adreslenebilir medya ve burayı besleyen data platformlarında. Bu platformlar markaların yaptığı medya yatırımları sonucunda müşterinin bize verdiği sinyalleri toplayıp, işleyip anlamlandırabileceğimiz, üzerinden yorum yapabileceğimiz formata çeviriyor. Özetle gelecek, müşterinin markamızla iletişime geçebildiği internete bağlı ekranlarda olacak. Bu televizyon, açık hava ya da oyun konsolları olabilir hatta dijital dergi/gazete bile olabilir. Şimdiden dijital dünyadaki kullanıcılar değişti, artık farklı içerikleri ve ürünleri deneyimliyorlar. Tüketicilere gerçek bir fayda sağlayabilmek için gerçek zamanlı olarak değişen tüketici davranışlarını analiz edebilmek, markanın doldurabileceği yeni ihtiyaçları saptayabilmek çok önemli.

Veriden beslenen dinamik kreatif kullanımına dikkat: Bu durum kişiselleştirmenin önemini ve e-ticaretin etkisinin arttığı bu ortamda, markaların tüketicileri çok daha etkili bir şekilde yakalamalarını sağlıyor. Zaten bu konuya olan ilgi artmış durumda ve dinamik bir şekilde yaratıcı uygulamalarını optimize eden markaların iş sonuçlarının büyük oranda iyileştiğini gözlemliyoruz.

Online alışveriş alışkanlığı yerleşiyor: Pandeminin bir sonucu olarak tüketiciler çevrimiçi alışverişte kesinlikle daha rahat hale geldi. Markaların bu dönemde e-ticaret kaslarını geliştirmeleri kritik önem taşıyor. İletişimde de değişen satınalma döngülerini hesaba katarak doğru zamanda tüketiciye dokunmak oldukça önemli. Alışveriş yapanlar kesintisiz bir çevrimiçi alışveriş deneyimleri istiyor. Bu nedenle e-perakendecinin başarısının sırrı, yenilikçi ve kişiselleştirilmiş çevrimiçi deneyim olmak zorunda.

Proje: mimaristudio - SAP Türkiye Ofisi; Fotoğraf: Gürkan Akay

Proje: Local Search Bern; Fotoğraf: Lista Office

Oyun alışkanlığı hızla büyüyor: Pandemi döneminde belki de en büyük çıkışı oyun endüstrisi yaptı. Sadece oyun oynamıyoruz, oyunları Twitch ve Youtube gibi platformlardan izliyoruz. Önümüzdeki dönemde bu alanda yapılacak ortaklıklar, sponsorluk ve etkinlikler sadece Z kuşağını değil, oyun kültürüne her geçen gün daha fazla adapte olan 25+ yetişkinleri yakalamak için de önemli bir araç olacak.

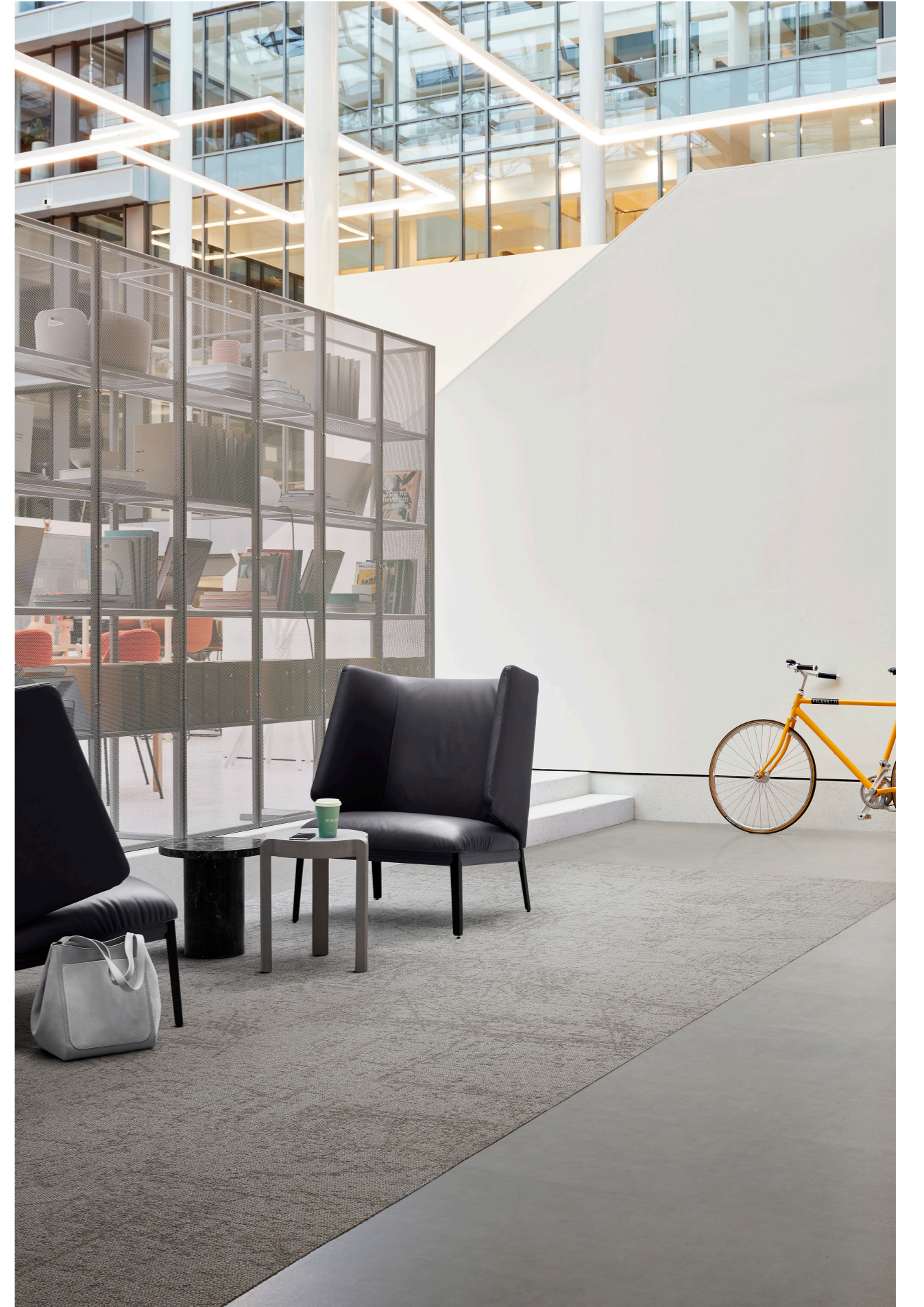
Temassız deneyimler artabilir: Salgın artırılmış gerçeklik (AR) ve sanal gerçeklik (VR) deneyimleri için de hızlandırıcı olduğunu gözlemledik. Sosyal mesafenin hayatımıza girmesiyle, markalar, etkinlikler için “ezici bir iştahla” etkileşim kurmanın yeni yollarını buldular. Önümüzdeki dönemde, dijital platformların tüketiciler için genişletilmiş gerçeklik deneyimlerine bağlantılar eklemeye başlayacağını ve markaların bunları bu deneyimlerde karşılaması için büyük talepler olacağını söyleyebiliriz. Markalar, izleyici veya aktif katılımcılar, içerik oluşturucular veya birlikte yaratıcılar olarak, izleyicileri bir deneyime daha etkili bir şekilde çekmek için kitle etkileşimini yeniden tasarlayarak da yenilik yapma yoluna gidebilir.

Cookie’siz bir dünyaya hazırlık: Birinci parti datanın tutulması ve zenginleştirilmesi markaların önümüzdeki yıllar içerisinde en önemli önceliklerinden birisi olmalı. Bununla birlikte “contextual” hedefleme ve içeriğe yatırım gibi konular markaların yeni döneme hazır girmesi için kritik unsurlar. Veri büyümesini ve anlamlandırmasını tetikleyen algoritmalar hayatımızı “optimize” etmeye devam edecek. Yapay zekanın kullanımı daha da fazla büyüyecektir. Reklamcılıkta AI, iyi optimizasyon için bir güç olacak. Burada önemli bir konu var: “Güvenilir” olmayan

markalar tüketici verilerine zor erişirken, “güvenilir” markalar veri toplama konusunda daha şanslı olacak. Bu nedenle güven, markalar tarafından çok dikkatlice korunmalı.

Her şeye, hemen erişim isteği: Tüketiciler için çok sayıda seçenek varken, yayın platformlarında (Netflix, Prime vb.) reklam arası olmadan çalışan içerik, reklam verenler için kaybolan alan anlamına gelmekte. Öte yandan reklam fırsatları için YouTube gibi platformlar önemini arttıracak gibi görülüyor. Markalar, girilmesi zor ortamlarda nasıl etki yaratacaklarını anlamaya daha fazla ihtiyaç duyacak, bu da içerik yaratmanın her zamankinden daha önemli olacağı anlamına geliyor. İçerik önem kazandıkça, markaların daha fazla içerik oluşturma ve sponsorluk anlaşmaları düşünmesi gerekir.

Ses Teknolojisi: Otomasyon ve mevcut teknoloji, artık pazarlamacılara tüketici ihtiyaçlarını gidermek üzere farklı seçenekler sunuyor. Beş yıl önce insanlar oturma odalarında kendileri için bir şeyler yapmalarını isteyebilecekleri bir “dinleyen robot” olmasını beklemiyorlardı. Genel olarak, ses araması beklendiği gibi hız kazanmamış olsa da bazı tahminler, sesin önümüzdeki 10 yıl içinde tüketicinin dijital asistanından markanın hizmet botuna kadar AI aracılığıyla önemli bir yere geleceğini öngörüyor. Web sitelerini sesli ve görsel arama için yeniden tasarlayan markaların e-ticaret gelirini 2021 yılında % 30’a kadar artıracığı tahmin ediliyor. Ses imzaları hayatımıza girdi, daha da çok girmeye devam edecek. Teknoloji adaptasyonu çok hızlı olan yeni dijital nesil ile bu kullanımların penetrasyonu sandığımızdan daha hızlı gerçekleşebilir.

Trendbook | 2021

Bu yayın, Interface® himayesinde Yapı Medya İletişim iş birliğiyle oluşturuldu.

Interface®